

Štampa ob 4 jutraj.
Stane mesečno 12-50 Din
za inozemstvo 25-
osebne
Oglasi po tarifu.
Uredništvo:
Miklošičeva cesta št. 16/1
Telefon št. 72.

JUTRO

Dnevnik za gospodarstvo, prosveto in politiko

Račun pri postu. cenov. zavodu št. 11.842.

Današnja številka obsega 16 strani in stane dva dinarja.
Posamezne liste vložite drugega v drugega po številkah, ki so označene na vsaki prilogi: III. priloga v II., obe v prvo lid.

Ljubljana, 1. septembra.

Po vrsti padajo klerikalna načela. Republikanstvo je odpravljeno. Bilo je le vaba za maso. Socializem SLS je likvidaciji. Ko so zadušili »Večerni list« in speljali dr. Gosarja v ponesreženo kandidaturu v Ljubljani, je iz te najbolj vidne točke klerikalnega nastopanja v Ljubljani in pred delavci postala skromna, stranska, smrti posvečena postavka. Govori gg. Ušeničnika in Brejca na katoliškem shodu so bili pravzaprav ljuta lekcija dr. Gosarju in Kremenčarju, ki sta poražena in zrinjena s pozorišča.

Tragikomika, ki je posledica nenadnih preobratov fronte, pa je še večja v obratu klerikalcev napram Radiću. Kakšna reč je bila po volitvah, ko se je sklepal federativni blok? Sepetali so in si mežikali, češ, da je država že razbita, slovenska republika pod klerikalnim predstvom sigurna! Naši vojaki so že na poti iz Makedonije. In nastopi v Zagrebu! Priisege slovensko-hrvatske vernosti. Hrvatje so kar pozabili, da niso klerikalci in objemali okrogle bratce.

Danes je vsej javnosti znano, da je ljubezni konec. Radić je bil klerikalcem le trenoten predmet političnega posla, kakor jim je n. pr. slovenstvo, univerza, republikanstvo, socializem. SLS je stranka v bistvu brez načel, ki ji je gospostvo katoliške hierarhije nad posvetnim blagom in dušami edini in končni cilj. Kakor židovstvo, ki mu je cilj ekonomsko gospostvo židov nad vsem svetom, tako tudi klerikalizem pograbljuje vse, kar je za trenutke masam simpatično, in si dene za klobuk. Tako je bil za par mesecev tudi nečuten prijatelj Hrvatov, Radić je bil polbog.

Ko pa je Radić začel izvrševati to, kar se je SLS z njim dogovorila, s potovanjem v London hotelo doverljajne ideale SLS oživitviti z zunanjo intervencijo, se je izkazalo, da klerikalci niso šlo za te ideale, šlo jim je za moč, za vladne službe, za konkordat, za duhovniške plače in — da rabimo iz »Slovenčevega« vokalabularja pravi izraz — klerikalcem je šlo in gre za korito.

Iz Šavca so postali Pavli. Hrvatje, do včeraj bratje in sobojevniki, so danes naenkrat protivniki, nepremišljene budale, ki hočejo z glavo skozi zid. In vendar nočejo nič drugega kot je bilo v volilnem programu SLS. Revizija ustave ni več aktualna, vprašanje je le še, kdo bo veliki župan v Ljubljani, za mariborsko in ljubljansko oblast skupaj.

Iz Orlanda furiosa je postal Bachov huzar. Gorje ti, Radić, stari policijski dah klerikalstva je vzplamtel, armada dobro rejenih policistov v črnih sutanah, to pot ne s piketiranjem, ampak s šajkačo na glavi, te zdaj pogazi.

Vojaske vprašanja so odstavljena, davčna še bolj, pač pa se razmišlja, kako bi se zakon o višjem šolskem svetu spremenil in kako bi se učitelji disciplinarno podredili župnikom. Kaj uradniški, trboveljski delavci in železničarji, kaj zahteve obrtnikov? Za te velja »kuš«, zdaj gre za to, da se tiha družba z vlado, ki nam je prinesla kuluk in povišek davkov, a niti pare za Slovenijo, izpremeni v javno družbo po geslu: vi stiskajte demokrate v Srbiji, mi pa dobimo monopol v Sloveniji, brate Hrvatje pa lahko pobijemo — z zakonom o zaščiti države. Zoper ta zakon so sicer divjali klerikalci, kar so mogli, a danes so pripravljani, z njim pritiskati blokaše na Hrvatskem.

Mi mirno pričakujemo in opazujemo naravni razvoj stvari. Klerikalci je premisljal dlako, narave pa ne more. S smešom motrimo ta obrat. Ze čd 18. marca sem kaže 21 klerikalnih poslancev, kaj znajo. Od tedaj nazadnje Slovenija. A klerikalna prava narava prihaja na dnevno svetlobo. Le naprej tako, a da vam drevesa ne zrasto v nebesa, se bo že skrbelo. Kajti, če so tudi radikalci po metodah pravzaprav ravno isti, kakor so bili dunajski močetei, Srbija in Jugoslavija nista Avstrija. Vsi radikalno - klerikalni obitelji, in naj se tudi iz priležnosti razvije morganatski zakon, nosijo kal gnulobe v sebi. V tej ljubezni je začasno podaljšanje našega kaosa, a oba zakoneca sta previsoko v letih stopila v zakon, da bi mogel biti srečen in dolgotrajen.

Reška paritetna komisija končala svoje delo

SKLEPI SE DRŽE TAJNO. — V BEOGRADU SE NICESAR NE VODO.

Rim, 1. septembra. s. Agenzia Stefani javlja službeno: Italijansko - jugoslovanska paritetna komisija je končala svoje delo. Izid posvetovanj bo v prihodnjih dneh izročen obema vladama. Jugoslovanska delegacija je izjavila, da bo predložila odločitev svoji vladi v 14. dneh.

Dunaj, 1. septembra. j. Paritetna komisija je včeraj ob osmih končala s seji. Predsednik jugoslovanske delegacije dr. Rybaf je odpotoval v Beograd. Pogodba mora biti po sporazumu v 15. dneh sprejeta ali odklonjena. Ako katera izmed prizadetih držav sporazum odkloni, pade s tem tudi rapalska pogodba in nastopi popolnoma nova situacija.

Rim, 1. septembra. d. Za sinoči napovedani ekspoze ministrskega predsednika Mussolinija o reškem vprašanju je odpadel. Sklepi sinočnje seje paritetne komisije se držijo strogo tajno. Bržčas se objavijo šele po ratifikaciji doseženega sporazuma po obeh vladah, kar se zgodi v 15. dneh.

Beograd, 1. septembra. r. Nocoj je pomočnik ministra zunanjih poslov Panta Gavrilovića sprejel vašega dopisnika in mu izjavil, da ministrstvo zunanjih del doslej še ni bilo obveščeno o tem, da je dosežen sporazum v reškem vprašanju, o čemer javljata današnja »Vreme« in »Politika«.

»Ako bi bil sporazum že dosežen,« je rekel gosp. Gavrilović, »bi bil to vladi že javil naš poslanik v Rimu Antonijević. Zaradi tega se morajo vsa poročila o doseženem sporazumu glede reškega vprašanja sprejeti z rezervno vse dotlej, dokler člani naše delegacije v paritetni komisiji o tem uradno ne obveste vlade. To se doslej še ni zgodilo. Zato mi je tudi nemogoče izjaviti, ali je vest o roku 15 dni, o katerem govore nekateri listi, točna ali ne. Nasprotno moram izjaviti, da se 31. avgusta ne more smatrati kot skrajni rok za rešitev reškega vprašanja, ker v resnici ni bilo nobenega ultimata. Italijanska vlada je samo izrazila željo, da bi se reško vprašanje rešilo do 31. avgusta, kar je sprejela naša vlada na znanje, računajoč s svojo strani na možnost, da se to vprašanje čim prej uredi in odloži z dnevnega reda.«

Nevarnost nove balkanske vojne

STALIŠČE NAŠE VLADE V GRŠKO-ITALIJANSKEM SPORU. — BOJAZEN BEOGRADSKJE JAVNOSTI.

Beograd, 1. septembra. r. Iz diplomatskih krogov se doznava, da zastopa naša vlada v grško-italijanskem sporu tole stališče: Kot balkanska država obžaluje naša država, da je prišlo do tega spora, vendar je trdno verjena, da se sporazum doseže na mirnem način in da se prepreči vse neugodne posledice, ki bi mogle rušiti mir na Balkanu in kršiti dobro razmerje med sosedji. Hkrati smatra jugoslovanska vlada, da je grška vlada napravila prav, ker je vso zadevo izročila Zvezi narodov. Na ta način se bo vprašanje moglo rešiti ugodno.

Stališče Jugoslavije je tem težje, ker stoji naša država tako z Italijo kakor z Grčijo v prijateljskih odnosih.

Popoldanski listi omenjajo možnost nove balkanske vojne povodom grško-italijanskega spora. Po brezlični brzjavki iz Pariza, tamonjši politični krogi obsojajo Mussolinijevo zunanjo politiko. Nihče ne more vedeti, kam privede Mussolini Italijo s svojim imperializmom, toda vsi diplomatski krogi se strinjajo v tem, da nastane nova balkanska vojna, ako se Jugoslavija pridruži Grški v njenem nastopu proti Italiji. To pa bi imelo tudi važne posledice za vse druge države.

Vlada je pozvala naš tisk, naj se izogiba ostri kritiki na obe strani in naj vpliva pomirjevalno na javnost. Naša vlada je preko naših poslanikov v inozemstvu obvestila vse vlade, da je storila vse, da se očuva mir na Balkanu.

Pašičevi uspehi v inozemstvu?

Beograd, 1. septembra. m. »Preporod« piše, da se predsednik vlade Nikola Pašić vrne v Beograd v prvi polovici meseca septembra. Pred svojim povratkom bo imel razgovore s francoskimi politiki. V diplomatskih krogih se meni, da Pašić ni odšel v inozemstvo, da se odpočije, temveč je bilo njegovo bivanje v inozemstvu posvečeno političnim ciljem. Njegovo potovanje je imelo baše mnogo uspeha, zlasti kar se tiče Madžarske in Italije. Tudi glede Bolgarske potovanje ni bilo zaman.

RADIĆ SE NE SME VRNITI?

Beograd, 1. septembra. r. V vladnih političnih krogih se govori, da Radiću ne bo več dovoljen povratak v našo državo, ampak bo kar in contumaciam obsojen radi veleizdaje. Obenem bo sklican imunitetni odbor, da razpravi o izročitvi raznih poslancev Radićeve stranke sodišču. Kakor poroča »Politika«, je pričakovati že ta toden v Zagrebu zanimiv aretacij.

SKUPŠČINA ZEMLJORADNIŠKIH ZADRUŽ.

Beograd, 1. septembra. n. Dne 10. in 11. septembra se bo vršila v Bos. Brodu skupščina Saveza zemljoradniških zadrug, na kateri se bodo razpravljala aktualna vprašanja, ki se tičejo vprašanja Saveza zemljoradniških zadrug.

DIPLOMATSKI OBISKI NA ZUNANJEM MINISTRSTVU.

Beograd, 1. septembra. p. Italijanski in grški poslanik na našem dvoru sta uradno obvestila našo vlado o poteku obžalovanja vrednega spopada med Italijo in Grško. Grški poslanik Mauridis je naš vladi izjavil, da je Grška sprejela vse zahteve rimske vlade, razen onih, ki kršijo grško suverenost in ponižujejo grško državo. Italijanski opravniki poslov je obvestil našo vlado, da je italijanska armada sinoči zasedla Krk kot garancijo za zadoščenje, ki ga Italija zahteva od Grške. Italijanski poslanik je izjavil pri tem, da je okupacija Krfa samo začasna in da nikakor ne pomenja »casus belli« med obema državama. Naša vlada je vzela na znanje obe obvestili, toda o njih še ni sklepala.

Beograd, 1. septembra. p. Danes dopoldne je posetil pomočnika ministra zunanjih poslov Panta Gavrilovića francoski poslanik Simon, da se pouči, kako bo nastopala naša vlada glede na italijansko-grški spor.

CELA MALA ANTANTA PROTI ITALIJI.

Praga, 1. septembra. n. V tukajšnjih diplomatskih krogih izjavljajo, da Mala antanta ne more dovoliti, da Italija povodom grško-italijanskega spora vzame v svoje roke ključ do Jadrana. Iz istih virov se doznava, da je naš minister zunanjih poslov dr. Ninčić prošil dr. Beneša, naj intervenira pri londonski vladi.

ZOPET NOV KOMUNIKE O VOLITVAH V SRBIJI.

Beograd, 1. septembra. p. Danes je ministrstvo notranjih poslov priobčilo nastopno poročilo o občinskih volitvah v Srbiji in Črni gori. Radikalci so dobili 1418, demokraci 531, zemljoradniški 79, nevtarci 81, republikanci 10, komunisti 1, džemijet 21 občin. Poročilo še ni došlo od 7 občin. Volitve pa se niso izvršile v 95 občinah.

PREVZEM JUŽNE ŽELEZNICE.

Beograd, 1. septembra. p. Danes je minister prometa dr. Velizar Janković prejel iz Ljubljane poročilo, da je državni direktor južnih železnice Derocco izvršil sprejetje južnih železnic v državno upravo v popolnem redu. Vsi dosedanja šefi so izrazili svojo popolno lojalnost. Proglas ministra saobračaja na podražljene južne železničarje je bil sprejet navdušeno(?).

DRŽAVNI PRORAČUN.

Beograd, 1. septembra. p. Državni proračun bo skoro izgotovljen. Po tem načrtu je primanjkljaj pred nekaj dnevi znašal dve milijardi dinarjev, sedaj pa se je strokovnjakom posrečilo deficit reducirati na 1 milijardo 700 milijonov dinarjev. Finančni minister nadaljuje svoje delo, da najde kritje za ta znesek. Dne 7. septembra poda minister v finančnem odboru ekspoze o državnem proračunu.

Italijani otvorili sovražnost proti Grkom

BOMBARDIRANJE KRFA. — KRVAVA OKUPACIJA OTOKA. — RAZBURJENJE V ATENAH. — VOJNO STANJE NA GRŠKEM.

Pariz, 1. septembra. r. Danes ob treh popoldne se je izkrcal neki kapetan italijanske vojne mornarice na otoku Krfu in izjavil grškemu prefektu, da bo divizija italijanskega vojnega brodograja blokirala otok in ob 4. popoldne mesto zasedla. Takoj nato je prispel v luko oddelek italijanskega brodograja in je komandant zahteval kapitulacijo mesta in razobeženje bele zastave. Prefekt je odgovoril, da mora zahtevati najprej od svoje vlade instrukcije in pripomnil, da se bo s silo upri okupaciji, ako se mu tega ne dovoli. Toda italijanske čete so se med tem že pričele izkrcavati pod zaščito italijanskega brodograja, ki je otvoril ogenj proti policijski šoli, ki se je takoj vnela. Istosčasno so letali nad mestom aeroplani in metali bombe. Mestna uprava je bila izročena admiralu Belliniju. Italijani so zahtevali takoj po okupaciji kapitulacijo garnizije in žandarmerije, kakor tudi izročitev vseh vojašnic in vojnega materijala. Policijska šola je bila med bombardiranjem popolnoma uničena.

London, 1. septembra. s. Iz Aten poročajo: Pred zasedbo Krfa je italijanska mornarica brez napovedi pol ure bombardirala mesto. 15 oseb je ubitih. Policijska šola in orožniška kasarna sta razdejani. Grška mornarica, ki je bila usidrana pred Krškim pristaniščem, se je umaknila.

Rim, 1. septembra. j. Mussolini je na današnji kabinetni seji vlade izrpnoporočal o ukrepih, ki jih je ukrenila italijanska vojska severno in južno mesta Krfa. Izjavil je, da zasedba ni potekla brez prelivanja krvi, ker so mesto po prvem pozivu ni hotelo udati. Pri tem je bilo 10 civilnih oseb ranjenih in mrtvih. 80 grških vojakov je bilo ujetih, ostali pa so se oblekli civilno. Italijanske čete so zasedle strategično važne točke mesta. Inozemski konzuli so odšli na krov admiralske ladje. Parobrodni promet z Grško je prekinjen. Brezlična postaja je zasedana po italijanskih pomorščakih. Komandant mesta je postal kreadmiral Simonetti.

Grško-italijanski konflikt pred Zvezo narodov

GRŠKI APEL NA ZVEZO. — ITALIJA ZANIKA ZVEZO SODNIKA.

Zeneva, 1. septembra. j. Grški zastopnik je izročil tajništvo Zveze narodov noto, v kateri zahteva Grčija najstrožje ukrepe proti Italiji in izraža še enkrat obžalovanje o incidentu v južni Albaniji. Grška je pripravljena dati kakršnokoli zadoščenje, ki pa ne sme prekašati splošnih mej njenih suverenitetnih pravic. O tem naj odloča svet Zveze narodov, ki naj v smislu čl. 12. svojega statuta predloži grško noto takoj plenumu. Noto je podpisal Politis. Kot dodatek vsebuje grška nota še italijanski ultimatum in grški odgovor.

Današnji popoldanski seji Zveze narodov je prisostvoval tudi Politis. Grško-italijanski konflikt prekaša po svoji važnosti vse dosedanje, ki jih je imela reševati Zveza narodov. Grška nota je izstavljena z današnjim datumom, vendar pa ne omenja niti z eno besedo zasedbe Krfa. V oficijelnih zveznih krogih so mnenja, da Mussolini ne bo odrekel privoljenja, da nevtarne velesile preiščejo zadevo.

Pričetkom današnje tajne seje Zveze narodov je najprej prečital grški zastopnik Politis memorandum Grške Zvezi narodov, za njim pa predsednik Ishi člena 12 in 15 zveznih statuta. Italijanski delegat Salandra je govoril proti pristojnosti Zveze narodov v tej zadevi. Trdil je, da spada konflikt v kompetenco veleposlaniške konference, ki vzdržuje v Albaniji svoje vojaške misije. Vprašanje spada le tedaj pred Zvezo narodov, če poslaniška konferenca ne pride do odločitve in bi zadeva povzročila resne spore. Praktično boljše je, da se s take kočljivim in težkim političnim vprašanjem bavi poslaniška konferenca.

Temu nazoru se je protivil angleški zastopnik lord Robert Cecil, ki je naglašal, da je izključeno, da bi Zveza narodov ne bila kompetentna, saj je intervenirala n. pr. tudi v konfliktu med Albanijo in Jugoslavijo.

Po Cecilovem govoru je prošil Salandra za dva do tri dni odloga, ker nima zadostnih instrukcij. Seje Zveze narodov so bile odgodene do ponedeljka, ko se bo nadaljevala razprava o pristojnosti grško-italijanskem sporu.

Oster nastop Anglije proti Italiji

LONDONSKO ČASOPISJE ZAHTEVA TAKOJŠNO ANGLEŠKO INTERVENCIJO. — GROŽNJA Z MEDNARODNO BLOKADO ITALIJE.

Pariz, 1. septembra. h. Tukajšnji politični krogi pričakujejo, da bo Anglija neposredno posegla v grško-italijanski konflikt, ker nikakor ne more dovoliti, da bi Italija svojevoljno kršila zakone Zveze narodov in si prisvajala grško ozemlje.

Rim, 1. septembra. k. Danes zvečer je izšla posebna izdaja »Corriere Italiano«, ki poroča, da se je italijanska okupacija razširila tudi že na druge manjše grške otoke, dočim otok Samos še ni zaseden.

OBSEDNO STANJE NA GRŠKEM.

Pariz, 1. septembra. s. »Petit Parisien« javlja iz Aten, da je bilo nad Grško razglašeno obsedno stanje.

GRŠKI APEL NA ZVEZO NARODOV.

Atene, 1. septembra. s. Italijanski poslanik v Atenah je sporočil včeraj grškemu zunanjemu ministru, da je grški odgovor nezadosten, vsled česar daje italijanska vlada grški še pet ur časa, da vnovič odgovori na njene zahteve. Ob treh popoldne pa je odšel italijanski poslanik zopet v zunanje ministrstvo in naznanil, da so italijanske čete zasedle Krf. Vest o zasedbi Krfa je vzbudila v Atenah splošno ogorčenje. Grška vlada se je brzojavno obrnila na generalno tajništvo Zveze narodov in zahtevala, da prevzame Zveza narodov v sporu vlogo razsodišča. Obenem protestira proti sovražnemu činu Italije in zahteva zadoščenje za dogodke v Trstu, kjer je bila neka grška zastava sežgana. Dalje sporoča grška vlada, da so vsi poskusi, zasledovati morlice, ostali dosedaj brezuspešni, da pa je guverner Epira ukrenil vse potrebno, da se pride zločincem na sled. Domneva se da so zbežali v notranjost Albanije.

MUSSOLINIEVA UTEMELJITEV ZASEDBE.

Rim, 1. septembra. s. Ministrski predsednik Mussolini je poslal vsem zunanjim diplomatskim zastopnikom brzjavke, v katerih jim sporoča, da se je oddelek italijanskih čet izkrcal na Krfu in mirno zasedel mesto. Vendar pa ta čin Italije ne znači sovražnega dejanja, temveč se je izvršil samo v varstvo prestiza Italije, ki hoče izvesti svoje namere in doseči zadoščenje. Italijanska vlada bo uporabila vsa sredstva, ki so ji na razpolago, da prepreči protiakcije Grške.

Temu nazoru se je protivil angleški zastopnik lord Robert Cecil, ki je naglašal, da je izključeno, da bi Zveza narodov ne bila kompetentna, saj je intervenirala n. pr. tudi v konfliktu med Albanijo in Jugoslavijo.

Po Cecilovem govoru je prošil Salandra za dva do tri dni odloga, ker nima zadostnih instrukcij. Seje Zveze narodov so bile odgodene do ponedeljka, ko se bo nadaljevala razprava o pristojnosti grško-italijanskem sporu.

Po Cecilovem govoru je prošil Salandra za dva do tri dni odloga, ker nima zadostnih instrukcij. Seje Zveze narodov so bile odgodene do ponedeljka, ko se bo nadaljevala razprava o pristojnosti grško-italijanskem sporu.

Po Cecilovem govoru je prošil Salandra za dva do tri dni odloga, ker nima zadostnih instrukcij. Seje Zveze narodov so bile odgodene do ponedeljka, ko se bo nadaljevala razprava o pristojnosti grško-italijanskem sporu.

Po Cecilovem govoru je prošil Salandra za dva do tri dni odloga, ker nima zadostnih instrukcij. Seje Zveze narodov so bile odgodene do ponedeljka, ko se bo nadaljevala razprava o pristojnosti grško-italijanskem sporu.

Inozemske borze

CURIH: Berlin 0.000052; New-York 554; Rim 25.19; Pariz 31.15; Milan 23.45; Praga 16.30; Budimpešta 0.03; Bukarešta 2.50; Beograd 6; Sofija 5.10; Varšava 0.0023; Dunaj 0.0078; avstrijske figsane krone 0.0078.

TRST: Beograd 25.10 do 25.40, Praga 68.75 do 69.25, dinar 25.20 do 25.60.

Na srdite napade naših nasprotnikov odgovorite najbolje s tem, da pridobivate »Jutru« ovih naročnikov.

Trboveljska stavka

Iz Celja nam poročajo z ozirom na trzavo »Zveze rudarskih delavcev«, s katero si je umila roke nad trboveljskim atentatom, da se lanska tatvina dinamita v Trbovljah sicer res ni mogla dokazati, da pa je sodniji in javnosti znano, da se je lanske leto vršil v Ljubljani kazenski proces zoper rudarja Franca Bragarija, glede katerega se je doznalo, da je skupno s svojim bratom Alojzijem Bragarijem ukradel 50 kg dinamita iz skladišča Trboveljske premogokopne družbe in da sta nameravala izvesti jeseni leta 1921 atentat na politično osebnosti v Trojanih. Alojzij Bragar je pobegnil, Franc pa je bil radi poskušenege atentata obsojen na štiri leta težke ječe. Cela stvar se je organizirala v Ljubljani, navodila pa so se izvajala potem tretjih oseb v Trbovljah:

Pregledajo naj se tudi kazenski spisi o Alojziju Podgornju, ki je bil radi potuhe Bragariju obsojen. Nedavno je bil na okrognem sodišču v Celju obsojen Maks Učakar, ki je istotako iz skladišča v Hrastniku ukradel 6 kg dinamita, iz česar sledi, da delavci odtegujejo podjetjem dinamit, za katerega potem samo oni vedo.

Preiskava pokazuje povsem nove smerice in po novih aretacijah, ki zelo kompromitirajo Zvezo rudarskih delavcev, se vidi kam vodijo niti. Vlada bi storila prav, če bi natančneje pogledala osebe iz trboveljskega procesa. Takli ljudje pač ne zaslužijo zaupanja.

Iz Trbovelj nas opozarjajo na agitacijo klerikalcev, zlasti posl. Kremžarja. Agitatorji trde, da v Kočevju nihče ne dela, da se jutri ustavijo vse industrije, poljudrišnjem železnice. Tudi pretijo, da resnica prodira. Iz čisto človeških razlogov ni nikogar, ki bi delavce zavaljal, če si izvajajo pribojške, najmanj pa mi demokrati, ki smo, ko smo sodelovali v vladi, opetovano omogočili delavcem zmago. Danes se nas grozi napada. A s tem se ne da zakriti, da prihaja polom. Če hočemo preprečiti večjo nesrečo — in to je dolžnost vsakega poštenega človeka — treba brdsko istino odkrito priznati. Sicer bodo trpeli in že trpe nedolžni. Kdor zavaja delavce v nadaljevanje brezupne borbe, je zločinec, ako ni pripravljen plačati jim vsjo škodo.

Iz revirja nas dalje opozarjajo, kako se zdaj, ko bo bale mnogo delavcev odpuščeni, vrši čudna prememba front. Znano je, da so nemškutarski nameščenci Trboveljske družbe ves čas iskali zaveznikov v boljševikih. Družila jih je skupna mržnja zoper našo državo. Nahajali so jih zoper Orjuna, Sokola in 1. maja so vsi skupaj demonstrirali proti narodnjakom. Ti nemčurji zastupljajo delavce. Zdaj pa se naenkrat skrivajo za svoje prijatelje med uradnim, in odpuščajo mnogim povsem nedolžnim rodbinskim očetom, ki so pač bili solidarni, a nič več.

Naša politika mora biti, da vse tujce, zaposlene v naši industriji, najprej domačimo z domačini. Če hočete prave krivce res prijeti, boste delali v smeri tega nujnega čiščenja. Razni Nemci in nemčurji so intelektualni sokrivci. Glede domačinov pa treba biti zelo previden, da nedolžni ne postanejo žrtve.

Politične beleške

+ Zmešane glave. »Slov. Narod« si daje iz raznih radikalnih virov poročati, kar si radikali ravno žele. V Sloveniji si žele uveriti sebe in druge, da je JDS propadla, oni pa so vse. Zato lansirajo v tem smislu pobarvane vesti čez Beograd, poleg g. Žerjava mora tudi g. Pribečević biti že izgnan. »Slov. Narod« hvali radikale, kako so v hrvatskem vprašanju mesto »nasilnega zaduženja protidržavnih elementov«, ki je baje program g. Pribečevića, uvedli pot »razvijanja dogodkov« (Fortwurstel-politika). Isti list poroča v eni sapi par centimetrov kasneje, da je vlada sklenila proti Radicu uveljaviti zakon o zaščiti države, dalje da se bo proti njegovim pristanejem postopalo kakor proti komunistom politično in sodno. Naš stric v Knafjevi ulici je torej zopet enkrat napadel demokrate za to, kar delajo radikali.

+ Kaj je glavno? Pašičeva »Tribuna« piše: »V političnih krogih se stalno pretresa vprašanje, ali je kaj izgledov za sporazum vlade s klerikalci. Demokrati in ostala opozicija so prepričani, da bodo pogajanja imela uspeh in da bo jesen prinesla na vlado koalicio s klerikalci. Radikalci so znatno potrpežljivejši, ker se zdi, da v stvari ni bilo nikakih obveznih pogajanj temveč so se vodili le konzultativni razgovori. Šele po Pašičevem povratku v Beograd se bo moglo govoriti o pravih pogajanjih, pri katerih bodo klerikalci stavili svoje pogoje. Za sedaj je gotovo samo to, da so klerikalci izstopili iz federalističnega bloka. Ta okoliščina je sama po sebi mnogo važnejša, kakor vstop klerikalcev v vlado.« Točno!

+ Okrogni urad za zavarovanje delavcev zanima radikale, odkar je g. Kocmur radi službe postal radikal. Piše pod psevdonimom »Motrilec«. Ker je sam nekvalficiran, brani nekvalficirane nameščence. Te dni bodo imeli obrtniki zbor, kjer bodo razpravljali o centralizaciji bolniških blagajn. Že večkrat smo poljasnili, da so duševni očette te centralizacije klerikalci in socialisti (Kocmur). Zdaj prthaja tudi novi radikal s priznanjem. Organ Jadranske banke namreč hvali Kocmurja, češ da je »v najtežjih razmerah od osvobođenja sem sodeloval pri konsolidaciji soc. zavarovanja s tem

da je izvedel združitev 72 raznovrstnih bolniških blagajn.« Za danes to samo ugotavljamo.

+ Zopet ena. Gg. dr. Bogumil Vošnjak, Josip Drofenik bivša poslanca in pristaša SKS, snujeta novo stranko, ki jo imenujeta »agrarno«. Z avtomobilom se vozita okoli, da pridobita podpise za nekaj oklice. V agrarno stranko želita dobiti vse prebivalstvo mariborske oblasti zlasti vse naprednjake, pozneje pa hočeta stranko razširiti na vso državo. V Mariboru začne se jeseni izhajati tednik »Mariborski Gospodar« Pomaga jim g. Anton Hribar, urednik hrvatske revije Meja. SKS smatrat za razpadlo, a na njenih razvalinah hočeta graditi novo formacijo.

+ Avstrija proti gradiščanskim Hrvatom. »Koroški Slovenec« doznava, da namerava avstrijska vlada ukiniti samostojnost takozvanega »Burgenlanda« ter razdeliti to ozemlje med Štajersko in Nižjo Avstrijo. Na ta način so gradiščanski Hrvati ogroženi, da postanejo neuplivna narodna manjšina. Pri prihodnjih volitvah, ki se vrše meseca oktobra, nastopijo Hrvati sporazumno s Slovenci.

Po svežu

— Kongres za pobljanje mednarodnega zločinstva se odprl na Dunaju dne 3. septembra. Baval se bo z mnogimi vprašanji, ki spadajo v mednarodno stroko. Zborovanja se bosta poleg vseh evropskih držav udeleževali tudi Amerika in Japonska.

— Albansko žalovanje nad umorom italijanske komisije. Načelnik albanskega tiskovnega urada v Tiranu je brzojavno obvestil agencijo Stefani v Rimu, da jo albanski parlament v znak žalovanja nad umorom italijanske komisije v Albaniji prekinil zasedanje za en dan. Po vseh cerkvah so se vršili žalni obredi za žrtve.

— Turški minister obsojen na smrt. Vrhovno turško sodišče v Angori je obsodilo bivšega notranjega ministra Džemala na vešala. Vzrok obsodbe tiči v Džemalovem ministrskem delovanju proti kemalistom. Tudi v Turčiji diši po fašizmu.

— Monarhistične demonstracije avstrijskih republikanskih častnikov. Dunajska »Arbeiter-Zeitung« poroča o demonstracijah avstrijskih častnikov v republikanski vojski. V Brucku ob Muri je v vojaški kantini igrala vojaška godba. V sosednji sobi so se zbrali častniki in so zahtevali od orkestra, da ugodi znano »Bog ohrani...«, kar se je zgodilo. Vojsake, ki so proti dogodku protestirali, je poveljnik pozval na odgovor.

Gledališče

Ljubljanska opera.

Nedelja, 2.: »Nižava«.

Ponedeljek, 3.: »Prodana nevesta«. Gostovanje ge. Irme Polakove iz Zagreba v vlogi Marinke.

Sreda, 5.: »Seviljski brivci«. Gostuje v vlogi Rosine gospa Vesel-Polla iz Zagreba.

Ljubljanska drama.

Torek, 4.: »Kar hočete«.

GLEDALIŠKI ABONMA V LJUBLJANI ZA SEZONO 1923-24.

Uprava Narodnega gledališča vladno sporoča, da se podaljša prijavno dobo za biveše abonente in sicer se sprejemajo prijave starih abonentov še danes, dne 2. septembra od 9. do 12. dopoldne ter dne 3. in 4. septembra od 9. do 12. in od 3. do 5. popoldne vsakokrat v veži dramskega gledališča. Od srede 5. septembra dalje pa se sprejemajo prijave novih abonentov. Pri prijavi je plačati prvi obrok abonmaja.

Cene abonmaja: lože v parterju št. 1 do 3 2750 Din, št. 4 do 6 2850 Din, lože v I. redu št. 1 do 5 3000 Din, št. 6 do 9 3400 Din, lože v II. redu (balkonske) št. 2 do 3 1600 Din, št. 4 do 5 1800 Din.

Sedeži v parterju: I. vrsta 750 Din, II. — IV. vrsta 700 Din, V. — IX. vrsta 650 Din, X. — XI. vrsta 550 Din.

Balkonski sedeži: I. vrsta 600 Din, II. vrsta 500 Din, III. vrsta 400 Din.

Galerijski sedeži: I. vrsta 270 Din, II. vrsta 220 Din in III. vrsta 170 Din.

Abonma je plačljiv takoj, ali pa v največ 4. zaporednih mesečnih obrokih. I. obrok se plača pri prijavi.

Državni nameščenci imajo poseben popust pri celotnem abonmaju. Cene znižanega abonmaja zvedo pri svojem uradnem predstojništvu. Uradniški abonma se plačuje v 6 zaporednih mesečnih obrokih.

Objave

+ Kongres vseh kvalificiranih stavbinskih delovodij in risarjev kraljevine SHS v Zagrebu se vrši v dneh 8. in 9. septembra 1923. v poslopju trgovske in obrtne zbornice. Zveza slovenskih stavbinskih delovodij in risarjev v Ljubljani pozivlja vse gg. člane, da se tega velevažnega kongresa udeleže v čim večjem številu. Na kongresu bo dana možnost spoznati se vsestransko z najizjemnejšimi naši stroke in obravnnavati naš sedanji stanovski položaj. Predprave za ta kongres so v polnem teku in jih vršijo vsi odbori zvez in združenj kraljevine SHS. Votnja iz Ljubljane, progla. juž. žel. tja in nazaj je polovična. Odhod iz Ljubljane v soboto dne 8. septembra ob 5.22 uri zjutraj. Legitimaicijo so članske izkaznice. Prijave sprejema odbor tudi pisмено do torka dne 4.

septembra (g. Merjak Ant.). Redna seja v torek dne 4. septembra ob 19.30 udi. Udeležba zaradi kongresa je za vse obdobje obvezna. — Odbor.

+ Nar. štaltnica v Kranju obhaša 1. in 2. septembra svoje 60-letnice. Ohi tej priliki odprje tudi spominsko ploščo pesniku S. Jenku, ki je živel in umrl v Kranju. Nanovo se preuredita tudi grobova obeh pesnikov, ki počivata v Kranju. Vabimo vse občinstvo na to slovesnost.

+ Pevski zbor Glasbene Matice v Ljubljani. V ponedeljek dne 3. septembra ob 8. uri zvečer v pevski dvorani sestanek vseh pevcev in pevki. Priidajo naj obidito tudi vsi novi pevci! Priidakovati je polnoštevilne in točne udeležbo!

+ Kolo jugoslov. sester bo na inicijativno Kranjske podružnice prodajalo danes dne 2. septembra razglednice s sliko pesnika S. Jenka v prid odbora za odkritje spominske plošče po vseh mestih Slovenije. Naj prinese vsaka svoj oboloz v ta namen.

+ Gradbeni odsek Sokola. Meste vabi na veselicu, ki se vrši v parku na Kodeljevem dne 2. septembra ob 16. uri. Spored velikomestni. Zdravo!

+ IV. redni letni občni zbor slov. pevskega društva »Kraško-Trnovo« v Ljubljani, se vrši dne 9. septembra leta 1923. ob 10. uri dopoldne v gostilniških prostorih g. Mateja Sokliča. Pred konjušnico, z običajnim dnevnim redom.

+ Danes je žegnanje v Kašljah Ribiči in letošnji kopalci na bob lepo povabljeni — Kašljevi.

+ Olepševalno in tujsko prometno društvo v Celju ima danes, dne 2. septembra cvetlični dan, da si za najnujnejše olepševalne naprave mesta zagisura vsaj nekoliko dohodkov. Po zaslugi izvanredno marljivega in spretnega vrtnarja so letošnji nređdi v mestnem vrtu in tudi na ostalih javnih prostorih mnogotevilne tulce naravnost očarali. Naj se izkaže občinstvo na cvetlični dan z majhnim prispevkom hvaležno in podpre še intenzivnejše delo Olepševalnega društva.

+ Koncert Lafit v Celju. V torek dne 4. septembra se vrši ob pol 21. uri v mali dvorani hotela »Union« koncert slovitiga umetnika Lafita z Dunaja. Program je jako raznovrsten. Predprodaja vstopnic v trafikah Kovac.

+ Se je čaš, da dobiš za 2 Din krasno sobno opravo, možko kolo, kuhinjsko gredeno, zaboj sladkorja ali stensko uro če kupiš tomb, karto Društva za zgradbo Sokolskega doma v Sp. Šiški, ki priredi dne 2. septembra 1923. ob lepem vremenu v Tivoli (Dirkališče) veliko javno tombolo. Začetek ob 15. uri. — Odbor.

+ Tečaj za strojeplasje in stenografijo. Na zasebnem učilišču Legat v Mariboru začnejo novi tečaji za strojeplasje in stenografijo dne 1. oktobra in trajajo 4 mesece. Vpisovanje in pojasnila v trgovini s pisalnimi stroji Legat, Maribor, Slovenska ulica 7, telefon 100.

Šolstvo

+ Pričetek šolskega leta 1923/24. na drž. realni v Ljubljani. Učenci, ki žele vstopiti v I. razred, naj se zgledajo z obiskovalnim izpričevalom in kratnim listom v nedeljo, dne 9. septembra 1923. od 9. do 12. ure v ravnateljski pisarni. Zunanji učenci se lahko prijavijo tudi pisмено. Sprejemni izpiti za I. razred se prične v ponedeljek dne 10. septembra točno ob 8. uri. Učenci iz drugih zavodov se sprejemajo za II.—VII. razred v četrtek dne 6. septembra od 10. do 12. ure. Sprejemni izpiti se prične v petek dne 7. septembra. Ponavljalni izpiti se vrše od 8. do 7. septembra po tozadevnem učenem (starsem) urad. če ob javljenem sporedu. Učenci (privatisti), ki imajo naknadni (letni) izpit, naj se pri glasejo ravnateljstvu dne 2. septembra ob 10. uri. Vpisovanje učencev, ki so že obiskovali zavod in pa na novo sprejeti, je v torek dne 11. septembra ob 8. uri v razredih, v katere spadajo. V sredo dne 12. septembra se odprl novo šolsko leto s službo božjo ob 8. uri v cerkvi sv. Jakoba. V četrtek dne 13. septembra se prične ob 8. uri redni pouk.

+ Na drž. realni gimnaziji (na Poljanah) v Ljubljani je jesensko vpisovanje v I. razred v nedeljo (9. sept.) od 10. do 11. ure, sprejemni izpiti v ponedeljek (10. sept.) ob 8. uri. Sprejemanje dijakov drugih zavodov v II.—VIII. razred in vseh zavodovih repetentov je v nedeljo (9. sept.) od 11. do 12. ure v ravnateljski pisarni. Vpisovanje v juniju v I. razred nanovo sprejetih in vseh drugih zavodovih učencev se vrši v ponedeljek ob 11. uri v razredih. Red ponavljalnih izpitov, ki bodo od 1. do 10. septembra, je nabit na uradni deski v veži gimnazijskega poslopja.

+ Zavod za žensko domačo obrt v Ljubljani. Na državnem osrednjem zavodu za žensko domačo obrt v Ljubljani (Turški trg 6), se vrši vpisovanje učenk 14. in 15. septembra, vselje ob 8. do 12. in od 14. do 17. ure. Učile se bodo sledeče tehnike: klekljane in živane šipke, belo in pisano vezenje, toledo, flitet, biserna dela in kompozicije s posebnim ozirni na narodne motive. Redne učenske morajo biti vsaj 14 let stare, in naj prinesejo s seboj krstni list in zadnje šolsko izpričevalo. Vpisnine in šolnine ni. Učence dobijo vse za pouk potrebno tvorivo ter učne pripomočke, zastoj na razpolago, vendar ostanejo izdelki last zavoda, razen vzornih prtov. Pridne revne učenske prejmejo podoro.

Spretnostne učenske, katere so v tehniki že nekoliko napredovale, dobijo primerne dela na dom proti plačilu. Tudi za nadaljnjo izobrazbo se bo skrbelo. Znam in dekletom, ki nimajo časa za redni pouk, se nudi prilika, da kot hospitantke obiskujejo zavod in si tako omogočijo zasluzek. Redni brezplačni pouk se prične dne 17. septembra. Učence, katere so si na podlagi ugodno dovršenega 4. razreda meščanske ali srednje šole pridobile na srednji tehnični šoli v Ljubljani ali na podobnem strokovnem zavodu usposobljenostno izpričevalo za učiteljice ženskih ročnih del na ljudskih in meščanskih šolah, ter so dosegle starost 17 let, so naše državljanke, v moralnem oziru brezhibne ter telesno sposobne za učiteljstvo in ki so s posebnim sprejemnim izpiztom dokazale, da so v klekljanju šipke že zadosti izveštane, se lahko vedažo v praktičnem delu šipkanja kot redne učence na zavodu 1 do 2 leti in si na podlagi izpričevala pridobijo možnost, da se nastavijo kot strokovne učiteljice, ako so taka učiteljska mesta razpisana.

+ Na drž. realni gimnaziji v Kočevju bo vpisovanje učencev za I. razred dne 10. septembra od 8. do 10. ure, nakar se prične sprejemni izpiti. Vpisovanje učencev v višje razrede (II.—V.) bo dne 11. septembra od 8. do 12. ure. Šolsko leto se prične v sredo dne 12. septembra ob 8. uri z mašo v mestni župni cerkvi, odkoder odidejo učenci v šolo. Redni šolski pouk se bo začel v četrtek, dne 14. septembra. Ponavljalni in naknadni izpiti se bodo vršili 5. 6. in 7. septembra, vselje ob 8. ure dalje po sporedu, ki je objavljen na uradni deski. Pri vpisovanju se bodo sprejemale tudi prijave za Dijaški dom.

Dopisi

SAVA NA GORENJSKEM. Bliža se jesen, čas zidanja in popravljanja bo kmalu minul, a stanovanjska beda našega poduradništva in delavstva se ni izboljšala niti za las. Zastonj je vlagalo delavstvo pri tovarniškem vodstvu prošnje, zagrozilo je celo s splošno stavko, ako tovarna ne bo zidala stanovanjskih hiš, a zaman. Ravnateljstvo Kranjske industrijske družbe je vse zahteve delavstva po zboljšanju stanovanj kratkoma odbilo, čeprav je stanovanjska beda delavstva naravnost strašna. V zaduljih podstrešnih luknjah stanujejo družine s 5—6 otrok ali celo po dve družini. So celo stanovanja, ki obstojajo samo iz kuhinje, ki služi za vse. Kako zdravstvene in tudi moralne razmere morajo potem vladati, si lahko vsakdo predstavlja. V teh luknjah so doma bolezni in nezadovoljstvo. Kako naj ima delavstvo veselje do dela in splošno do vodstva, ko vidi, da nima nobenega smisla za njegovo težnjo.

ZAGORJE OB SAVI. »Borba« se zaganja ob Orjunače, češ, da so oni edini stavkokazi v revirju. Resnici na ljubo moramo ugotoviti, da smo Orjunaši bili vedno za dobrobit delavstva in smo to tudi s svojimi dejanji že večkrat dokazali. Če pa posamezniki, ki pripadajo Orjuni kot mesečni nastavljenici Trboveljske premogokopne vršijo svojo službo, se s tem niso prav nič pregrešili, ker delajo pri imenovanem podjetju brez izjeme vsi mesečni nastavljenici. Dobro bi pa bilo, ako bi si »Borba« ogledala podobne razne komunistične agitatorje in voditelje, ki so agitirali za stavko, danes pa z največjo vnezo hodijo na šlht. Med drugimi moremo navesti tudi precej znane gospode, kakor so n. pr. Gričar Ivan I., Repovž Martin, III., Vidic Ivan IV., poleg še več drugih. Seveda so ti gospode tiho ter vlečejo poleg normalnega zasluzka še 50 odst. povisico kot stavkokazi. Za te »Borba« ne more imeti žal besede, ker so pač njeni pristasi in n. b. akordni delavci na šlhtu. Pometajte torej pred lastnim pragom.

RAJHENBURG-SENOVO. Od Rajhenburga na Senovo pelje skozi lepo rodovitno dolino občinska cesta, ki je bila zidnjaja leta vsled lesnega in sedaj rudniškega transporta v zelo slabem stanju. G. senovski župan je popravil ceste povetli vnezo in po skupnih močeh posameznikov dal navoziti lepe kuje kamenja. da se cesta zopet strdi. Zeleti bi te bilo, da se poprava ceste kaj kmala zopet nadaljuje; pričakujemo od g. župana in poedin posestnikov, da bodo temu posvetili še nadaljnji trud za skorajšnjo ureditev. — Senovčani.

SOSTANJ. Priobčili smo dopis, s kojim se je napadlo štajerskega g. župana. Po informacijah, ki smo jih dobili od predsedstva JDS, je dopis smatral od predsedstva JDS, je dopis smatral od mistifikacije. Upamo, da se cela spletko pojani, da ta obžalovanja vredni incident ne bo imel kvarnih posledic.

RETNJE-KRIZE. V občini Krize z veliko okoličmo smo ostali naenkrat brez pošte, oziroma jo dobivamo v oddaljenom Trliču, ker tudi za dostavljanje ni poskrbeljevo. Do konca julija smo dobivali celo dvakrat na dan pošto. Od takrat pa je nastal nenadoma preobrat. Oskrbnica pošte nabiralnice je prošila za povzikanje plače z navedbo, da za mesečnih 12.50 Din ni mogoče paziti na poštne vlake in biti ljudem na razpolago od ranega jutra do poznega večera. Kljub upravičenosti pa je direktor v Ljubljani prošnjo odklonil, nakar je sledila seveda odpoved za nadaljnjo oskrbovanje nabiralnice. Prosimo meročajno kroge, naj se prepričajo o vseh nedostatkih in nam, ako že ni mogoče iz-

boljšati razmer, vsaj pust, kar nam je naklonila že mačehovska Avstrija, da nam homo hodil vedno — rakovo pot.

BREGANA. Dne 19. avgusta je priredilo tukajšnje sokolsko društvo svoje drugo javno telovadbo, združeno z vrtno veselico. Pri telovadbi je izkazalo ljudstvo društvu popolno zaupanje. Zopet smo imeli priliko videti, kaj zmora sloj in v vsakojeno delo našega sokolstva. Veselica je izpadla v moralnem in gmetnem oziru sijajno. Ljudstva je bilo na tlačeno polno, kar znači, da uživa društvo simpatije. K sijajnemu uspehu je pripomogla tudi krška fanfara, za kar je izkazalo društvo najtoplejšo zahvalo, kakor tudi obenem Sokolu iz Brežic, ki nam je šel v vseh ozirih na roko. Enako se zahvaljujemo še vsem ostalim društvom za poset, posebno pa Orjuni iz Dobrove, ki je bila polnoštevilno udeležena na veselici. Zdravo!

ZLOČIN LJUBOSUMNE MUSLIMANKE.

Okrogzemu sodišču v Sarajevu je bila izročena te dni mlada muslimanka Camla, hči uglednega bega iz Rogatiče. Dolže jo, da je Dabad bega Sučaka zavratno umorila. Glasom ovačbe se je zločin odigral tako — le: Sredi julija, po polnoči, je Dabad beg z obupnim krikom planil pokonci. Opazil je, kako je njegova žena Camla nagloma zapustila spalno sobo, preko obraza se mu je poročila neka pekoča tekočina. Bil je to raztopljen svinec, s katerim je Camla polila nesrečneža. Dabad bega so prepeljali v bolnico, kjer so zdravniki dognali, da je raztopljen svinec prišel v uho in da je za operacijo že prepozno. Dabad beg je po 23. dnevnem groznem trpljenju umrl. Za zadnjega trenutka pred smrtjo ni nikomur povedal, da je zločin izvršila njegova žena Camla. Šele vsled priške oblasti, kateri so zdravniki ovačili zadevo, je Dabad priznal, da je Camla mogla izvršiti zločin. Bila je aretirana in je brez ovinkov priznala: »Da, jaz sem to storila. Vili sem svojem možu razbeljen svinec v uho. Zasluzil je to, kajti imel je razmerje s svojo prvo ženo. Tega nisem mogla prenašati. Eden od naju je moral umreti. Moji soljudenci nisem mogla doživeti, zato je moral umreti Dabad.«

III. ljubljanski velesejem

Vstopnice za III. ljubljanski velesejem se prodajajo ob vhodu na sejmišče po 15 Din. Taka vstopnica upravičuje na enkratni obisk prireditelje. Legitimaicije po 50 Din se dolo istotam in imajo njihov lastnik pravico do poljubnega vstopa na sejmišče ves čas trajanja velesejma. Legitimaicija pa je neuporabna, zato velja le za osebo, na katero je izstavljena in katere svojerodni podpis nosi. Sejmaški organi so vsak človek upravičeni, da se na podlagi ponovnega podpisa prepričajo o identiteti lastnika legitimacije. V slučaju, da se je po služila neopravičena oseba, se ji legitimacija odvzame in uniči. Vršila se bo najstrožja kontrola in se bo zlorabe poliljsko zasledovalo.

Velesejmski stanovanjski urad naproša najemodalce stanovanj, da ne odklanjajo onih gostov, ki ostanejo v Ljubljani samo po par dni, ker bi to napravilo zelo neprijeten utis.

Automatične plinovne peč. Na III. ljubljanskem velesejmu je razstavila Prod. zadruga kleparjev, kotlarjev in štalaterjev v Ljubljani tudi automatične plinovne peč. Plinovni avtomati so jako priporočni aparati za kurjavo sob, ogrevanje vode v ambulatorijih, kuhinjah i. kopalnicah. V treh minutah imaš topli vodo ob prihranku kuriva in popolni čistoči v prostorih, kjer ga rabiš. V vseh kulturnih državah je aparat že v uporabi, po večjih mestih za najboljše poslopja. Ker na razstavnem prostoru uveden plin bo zadruga praktično demonstrirala porabo in prednost plinovega avtomata za časa velesejma od ponedeljka dalje vsak dan od 15. do 16. ure popoldne v svoji pisarni Kolodvorska ulica št. 18, kjer je v ta namen postavila take aparate. Zadruga vladno vabljuje, interesente, kakor tudi prijatelje tehnične napredka, da ob navedenem času ogledajo praktične demonstracije s te izumom tehnike, ki pomeni v gospodarskem oziru tako na času, kakor tudi stroški velik napredek.

Predstave v Narodnem gledališču med velesejmom. Danes, v nedeljo, poje v opernem gledališču D' Albert opera »Nižava«. Glavno vlogo Marte je gđ. Thalerjeva v ostalih vlogah sodelujejo gospodične in gospe Matačičeva, Jeromova, Šifilgojeva in Korenjakova, vlogo Pedra poje Sovilski, starejša Častana Tomaža, Bettrito, posestnika Sbastjana Čveljč, Bettrito Banovec, marnskega hlapca Pugelj. Dirigira g. Matačič, režira pa g. Sevastjanov. — Jutri v ponedeljek gostuje v Narodnem gledališču ga. Irma Polakova iz Zagreba vlogi Marinke in Smetanovi operi »Prodana nevesta«. Poleg nje sodelujejo gđ. Kattnerjeva — Katinka, Ropaso — Neža, Korenjakova — Esmeralda Vloga Janka poje g. Šimenc, Kecalca g. Zathay. Očeta Krusino — Šubelj, Miho — dr. Rigo; Vašek je g. Mohor, vodja glumačev pa g. Medven. Opovodi dirigent Balatka, režira pa je v krah g. Bučarja. Vstopnice se dobivajo 10. do pol 1. in od 3. — 5. pri gledališkalni v opernem gledališču in na čer predstave pol ure pred začetkom večerni blazalni.

Domače vesti

NAROČNIKOM!

Pri vseh večjih listih je običaj, da plačujejo naročniki naročnino naprej. Radi visokih poštinih ter velikih upravnih stroškov je pripravljeno, da plačujejo naročnino za več mesecev naprej. Na to opozarjamo vse one, ki jim je konec avgusta potekla naročnina. Poslužijo naj se za plačilo polnočnic, ki smo jih že večkrat priložili listu.

Istovrstno pa prosimo naročnike — zamudnike s plačilom naročnine — da naj obratno pošto poravnajo svoje obveznosti. Naročnina za „Jutro“ je v primeru s cenami drugih stvari naravnost smešno nizka, tako da jo poravnava lahko prav vsakdo, kdor zna ceniti vrednost dobrega dnevnika ter ima smisel za točnost in red. Naznanjamo, da smo primorani vsakomur brez izjeme ustaviti nadaljnje pošiljanje „Jutra“, kadar ne bo poslal do 5. septembra naročnine. Red zahtevali od lista naročniki, zato sme tudi list opravičeno zahtevati red od naročnikov.

Uprava „Jutra“.

LJUBLJANSKI PRAZNIKI.

Institucija Ljubljanskega velikega jema bo ostala. Rekel bi, da je za to dober znak dejstvo, da je prišla Slovenecem že v kri in meso. Cela Slovenija govori o sejmu in iz vseh krajev se pripravljajo posetniki, da pridejo nanj vsaj svojo radovednost napast, ako že ne nameravajo ali ne morejo sklepati kupčij.

Ljubljancem samim pa pomenjajo sejski dnevi praznike, tako priložnost kakor Praznom praski sejem. Seveda se ti prazniki zelo različno praznujejo. Eden načinov praznovanja, ki pa je postranski in velja v večji meri le za majhen krog, je vzbudil v Degradu in Zagrebu huda predradovanja, iz katerih si pa nikar ne delajmo težkih skrbi, ker niso odkritosrčna. Tu očitano povzroča strokovnjaški ljubitelji Dionizovega daru. Sicer jim pa ni zameriti, ako jih zapelje pristnost razstavljene domače kaplje, ki pa se ne razkazuje le zato, da pobakreni nekaterim nosove, temveč da pomaže omiliti hudo krizo našega vinogradništva.

Kadar manifestirata naše delo in produkcija, naj bo to naš praznik, a ob praznikih — to je že stara naša navada — se ne goji preveč, naj bo — saj nismo v Ameriki in pri nas se ne bo dala odpraviti, dokler precejšen del naših državljanov živi le od vinogradništva.

Včeraj nam je dež hudo kvaril praznično razpoloženje, ki ga pa je dvignil kralj, ki je s svojim obiskom privabil množice kljub slabemu vremenu. Ker trajajo sejski prazniki celih 10 dni, bo pač med temi dnevi gotovo še dovolj lepih, ki bodo privabili na sejem tudi one, ki se bojijo prehlajenja. Ne zamudimo praznikov!

* Kralj in bosanski vstaš. Ko si je včeraj kralj Aleksander ogledoval velesejem, so ga opozorili v razstavnem prostoru anončne družbe Aloma Company na tam navzočega gosp. Aleksandra Tomašiča, ki je bil, kakor znano, svoj čas bojni drug pokojnega kralja Petra v bosanski vstaji. Kralj je bil vidno vzradošen, ko je videl pred seboj moža, ki je bil v svojih mladih letih veran tovariš njegovega velikega očeta. Govoril je nad vse prijazno ž njim, ga spraševal o njegovem življenju in njegovih sedanjih razmerah in mu ob slovesu dvakrat zaporedoma krepko stisnil roko.

* Volitve v zdravniško zbornico v Ljubljani. Včeraj ob 4. popoldne se je vršil v univerzitetni dvorani v Ljubljani skrutinji volitev v zdravniško zbornico. Za volitve je vladalo ne samo med zdravniki, ampak tudi med slovenskim občinstvom veliko zanimanje. V smislu svoječasne dogovora bi imela biti izvoljena v odbor kot zastopnika mariborskega društva tudi Nemca dr. Karel Ipavt in dr. Drasch. V krogih slovenskih zdravnikov pa se je, kakor znano, pojavil odločen odpor proti temu in je bil celo izdan poziv, naj slovenski zdravniki glasujejo samo za slovenske kandidate. Pri volitvah je bilo 273 upravičenih volilcev zdravnikov, volilo pa jih je samo 253. Izvoljeni so bili: za predsednika primarij dr. Vinko Gregorič, za podpredsednika primarij dr. Peter De Franceschi, za predsednika disciplinarske sodišča dr. Josip Tičar, za podpredsednika dr. Rihard Jug, za tožitelja dr. Rudolf Kobal. Dalje je bilo izvoljenih še osem odbornikov in osem namestnikov, v disciplinarsko sodišče pa pet odbornikov in 5 namestnikov. Med Nemcem dr. Karlom Ipavtom in dr. Draschem ter slovenskima protikandidatoma dr. Benjaminom Ipavcem in dr. Karlom Kacem je potrebna ožja volitev, ki se bo vršila v 14. dneh. Zbornica bo začela poslovati, kakor hitro se izvrše ožje volitve.

* Razpust novomeškega občinskega sveta. Pokrajinska uprava je z odlokom z dne 27. avgusta razpustila novomeški občinski odbor in imenovala za gerenta radikala dr. Viktorja Gregoriča, okrajnega zdravnika v Novem mestu; za prisednike gerentskega sveta pa trgovca Josipa Ogorevca, brivca Ferdinanda Buka, čevljarkega mojstra Podbevška, posestnika Adolfa

Pauserja, davčnega upravitelja Franca Udermana, davčnega uradnika Ivana Mejaka, ključavničarskega mojstra Antona Lampeta, posestnika Edmunda Kastelica, trgovca Josipa Kosičarja, višjega finančnega paznika Petra Poljanška, poštnega uradnika Vladimira Vojsko in gostilničarja Josipa Zorca.

* Na čast češkoslovaškega poslanika gosp. Jana Šebe, akreditiranega na našem dvoru, priredi ljubljanski češkoslovaški konzul gosp. dr. Beneš v ponedeljek, dne 3. septembra ob 5. popoldne v kavarni Emona, v damskem salonu čajanko ljubljanskim češkoslovonom in prijateljem češkoslovaško-jugoslovanskega zblizanja.

* Zagreb na kongresu češkoslovniških mest. Včeraj je odputovala pod vodstvom načelnika Heinza deputacija zagrebškega mestnega zastopa v Prago, da prisostvuje tamkaj kongresu češkoslovniških mest.

* Razmejitev med Jugoslavijo in Italijo. Razmejitvena meja med našo državo in Italijo v triglavskem pogorju bodo v kratkem končana, ker je sporazum v glavnem že dosežen. Odprto je samo še vprašanje vrha Triglava. Po dosedanjem sporazumu bo tekla meja od Škrbine nad Bohinjem do Konce v Mangartovem pogorju ob kranjsko-goriški meji. Sedem triglavskih jezer ostane naši državi. Ob Konce zapusti mejna črta staro kranjsko mejo in gre proti zapadu proti Mangartu, preko Srednje in Velike Ponče, se okrene nato pri kotu 1840 proti jugovzhodu, postavi Malo Pončo na našem ozemlju, do kote 1129, kjer se obrne zopet proti zapadu in se okrene v vijugah v smeri Klanjskih jezer, kjer prereže južni kot spodnjega jezera tako, da pripade Jugoslaviji ter gre končno v skoro ravni črti preko kot 859 in 851 na avstrijsko mejo. Po tem sporazumu bi torej kolodvor v Ratečah, ki je sedaj v italijanskih rokah, pripadel naši državi.

* Reke ni več. Zagrebška poštna direkcija je izdala nalog, da se pisma ne smejo več naslavljaniti na naslov: »Reka«, marveč na naslov: »Fiume«. Tudi to potrjuje slutnjo, da je radikalna vlada definitivno zapravila Reko.

* Obletnica bitke v Dobružli. Včeraj je proslavil v Zagrebu Savez dobrovoljca sedmo obletnico bitke v Dobružli. Dopoldne so priredili v dvorani Sokola I. svečano akademijo, katere so se udeležili tudi zastopniki oblasti. Proslavo so posetili tudi delegati čeških legionarjev. Danes zvečer prirede dobrovoljci v vrtu »Kola« zabavo z umetniškimi koncertom, v ponedeljek pa bodo imeli naši in češki dobrovoljci skupno ekonomsko-gospodarsko konferenco.

* Mariborski štrajk v delavnicah južne železnice je ostal tudi včeraj nespremenjen. Stroji se ne prestano vrtilo, okrog 1400 delavcev, ki redno prihajajo v delavnice, pa stoji brez dela ob strojih. Trdijo, da ne primejo za delo prej, dokler ne ugodijo njihovim zahtevam. Objekte straži vojakstvo. Kdo sedaj stavko faktično vodi, sploh ni znano. Mariborske socialistične organizacije nimajo s stavko nobenega stika in tudi vede niso za njen izbruh. Pač pa se je posvetoval s štrajkujočimi g. Zorja iz Ljubljane. Delavstvo v ptujski delavnici pa še dela naprej, četudi so se prišli zastopniki informirati v Maribor, kaj naj ukrenejo.

* Smrtna kosa. V Ljubljani je umrl včeraj po kratki in mučni bolezni mestni učitelj v p. g. Fran Schiffrer, vri naprednjak in blag človek. Pogreb bo danes ob pol 4. popoldne iz garažijske bolnice. Blag mu spomin.

* Himen. Poročil se je dne 1. septembra v Pragi gospod Bernard Lofk, uradnik tobačne režije v Ljubljani, z gospodično Teodoro Kelevo.

* Osebnost vest. Admiral Metod Koch, poveljnik I. obalske komande v Kraljevič je nastopil daljši dopust ter je z gospo soprogo prispel včeraj v Ljubljano. Nastanil se je v hotelu »Union«.

* Iz državne službe. Za davčnega praktika v Višnji gori je imenovan Anton Perko. Za poštarico 6. razreda v Medvodah je imenovana Marija Primožič, došlejši v poštnem uradu v Ptuj. Stalno so upokojeni: poštni kontrolor Josip Kosi, poštni poduradnik Roko Antončič in uradnik 4. razreda I. Spolar-Potokar.

* Podaljšanje policijske ure v Ljubljani. Za čas III. ljubljanskega velesejma, t. j. od 1. do 10. septembra 1923, je policijska direkcija v Ljubljani v območju mestne občine ljubljanske dovolila podaljšanje policijske ure za vse gostilne in restavracije v Ljubljani do 24. ure. Za restavracije, točilnice in okrepčevalnice v omejenem sejmšču do 2. ure po noči. Za kavarne »Union«, »Emona«, »Zvezda«, »Evropa«, »Sion« in »Narodna kavarana« za celo noč, vendar z omejitvijo, da se po 2. uri ne smejo točiti alkoholne pijače.

* Pobiranje kanalske pristojbine v Celju. Celjska mestna občina je dobila dovoljenje, da sme pobirati v letu 1923. za vzdrževanje kanalov pristojbino v znesku ene pare od vsakega dinarja prelete najemnine za stanovanje ali najemnine vrednosti stanovanj hišnih lastnikov in drugih upraviteljev prostih stanovanj, ako presega najemnina ali najemninska vrednost letnih 25 Din. Za vpeljavo hišnih kanalov v glavne ali mesine kanale pa sme pobirati pristojbino v znesku 25 Din pri novih zgradbah. Pri

že obstoječih postopnih pape 10 Din za vpeljavo v stare kanale.

* Poboljšanje za plačano najemščino. »Svojina«, glasilo društva hišnih posestnikov v Zagrebu, poroča, da namerava finančna oblast uvesti kolektivno poboljšanje za plačano stanovanjsko najemščino. Hišni posestniki bi morali strankam dati poboljšanje ter jih kolektivati z 25 odstotkov plačane najemščine, najemniki pa bi poboljšanje morali spravljati in na zahtevo predložiti davčnemu uradu. Društvo hišnih posestnikov pripravlja energičen protest proti nameri finančne oblasti.

* Zupani novomeškega okraja proti kuluku. Dne 28. avgusta so imeli v občinski pisarni občine Šmilcel-Stopiče v Kandijski gospodje župani novomeškega okraja skupen sestanek, na katerem so sklenili postaviti prošnjo na ministrstvo za zgradbo, da se tako zvan kuluk ali tlaka za novomeški okraj odstrani. Obenem se vloži prošnja za nove volitve za cestni odbor in prošnja na okrajno glavarstvo, da toliko časa odloži tako svane zahteve za sestanke seznano, dokler ne bo rešena prošnja iz ministrstva.

* Francoski izletniki na Gorenjskem. Iz Kranja nam pišejo: Na svojem potovanju po Sloveniji so francoski izletniki, 20 po številu, obiskali te dni tudi Kranj in Trilj. V Trilju so si ogledali tovarno čevljev in predilnico in se nato na vozovjih pripeljali v Kranj. Mesto Kranj je gostom priredilo lep sprejem. Francoski krožek je s pomočjo občinstva in mestne občine priredil gostom na vrtu gostilne pri Petru Mayerju okusen obed, katerega so se udeležili župan Pirč, okrajni glavar Znidarčič in cela vrsta odličnih meščanov, ki so povečini člani Francoskega krožka. Pri obedu je gosti pozdravil v francoskem jeziku v imenu krožka prof. Marinko s kratko napitnico, imenom mesta pa župan Pirč. Odgovoril je profesor Gustave Leman. Po obedu so si gosti ogledali mesto. Radi deževnega vremena je moral nameravani izlet na Šmarjetno goro izostati. Zato so se gosti zbrali v kavarni »Sava«, kjer so jim kranjske dame servirale malo zakuško. V kavarni se je razvila živahna zabava. Te ni prav nič oviralo dejstvo, da se je bilo z gosti mogoče pogovarjati samo v francoskem jeziku. Pri prijetni zabavi in razgovoru je potekal čas, dokler ni bilo treba oditi na kolodvor k večernemu vlaku, ki je goste odpeljal v Ljubljano. Pri obedu in pri zabavi v kavarni je pel kvartet in italijanski zbor slovenske domače pesmi, tako da so gostje tudi v tem oziru imeli priliko spoznati našo domovino. Požrtvovalni pevi in sploh obilnost mesta Kranja, ki je gostom priredilo tako priročen spelem, zasluži javno priznanje.

Oglas za sejske številke «JUTRA»

se sprejemajo tudi na sejmšču v razstavni koji anončne družbe
ALOMA COMPANY.
Paviljon E šte. 64.

* Kranjski Narodni dom pod streho. Ponosna stavba Narodnega doma v Zvezdi v Kranju, v kateri dolo svoje udobne prostore vsa narodna društva, predvsem »Sokol« krasno telovadnico, je pokrita. V stavbi, ki je ponos mesta Kranja, se bo vršila že dne 2. septembra o priliki 60letnice Narodne žitnice in odkritja sijske plošče pesniku Simonu Jenku, prva veselica v velikem obsegu. Pokrit prostor obsega nad 1500 kvadratnih metrov ter zadostuje ob slabem vremenu tudi pri največjem obisku. Državne železnice so dovolile za proslavo polovično vožnjo ter upamo, da se bodo kulturna društva, kakor tudi posamezniki v velikem številu odzvali vabilu Narodne žitnice in posetili Kranj še v večjem številu, kakor ob priliki odkritja narodnega spomenika Simonu Jenku pred 50 leti, ko je počastilo spomin samo Ljubljancem več kakor tisoč. Za veselico se obljublja razne atrakcije, tako pravi ameriški bar s plesalkami itd.

* Občni zbor Hipotekarne banke jugoslov. hranilnice je za nekaj časa preložen. Ta povsem interna zadeva zavoda, za katero se delničarji imajo pomeniti med sabo in glede koje upravnih svet odgovarja edino le delničarjem, ne pa »Slov. Narodu«, daje temu listu povod za javne napade. Ljudje, ki ta hip pišejo v »Slov. Narodu«, so v bolnem intrigantstvu prišli že tako daleč, da ne zaslužijo odgovora. Napad pa je kukavičje jajce eksponentov »Kmečke posojilnice ljubljanske okolice«, ki je zopet le »eksponent« »Javanske banke«. Ta politična banka povsem obvladuje »Kmečkos«, ki je storila že to neprevidezno, da je hranilnice vloge imobilizirala z nakupom 50.000 delnic »Jadranske banke« in drugimi transakcijami, ki jih bomo objavili, ako bo »Kmečka« svoje napade nadaljevala. Ljudje, ki imajo maslo na glavi, naj ostanejo doma, to bi lahko uvaževala tudi gg. Knez in Kersnik, katerima je »Kmečka« privatna kasa. Ti ljudje se raje vežejo s klerikalci, samo da jim uspe intriga. Razni tepki pa so jim za vse to nakane slepo orodje. Če ne bo miru, bomo govorili mnogo jasneje z gg. Kersnikom in Knezom.

* Boj za uradništvo mariborske Zaščitne deca. Pri zadnji seji mariborskega mestnega šolskega sveta se je tudi razmotiralo vprašanje, kdo naj vzdržuje uradnike pri tamonjski Zaščitni deca. Dolejši je nekaj učiteljev pridelenega Zaščitni deca, katerega pa ministrstvo za socialno politiko noče prevzeti in s tem obtežiti svojega proračuna. Mestni šolski svet je zato sklenil, da pusti učiteljsvo, ki je v njegovem staležu, le do meseca oktobra pri Zaščitni deca.

* Kmeti na sejnu. Pred kratkim sta peljala dva kmeta iz okolice Frana svoji kravi na mariborski sejem. Pred mestom ju sreča neznanec in vpraša po ceni, ki mu je takoj ugaljala. Naročil jima je, naj le ženeta na sejem in ga tam počakata. Na sejnu sta videla kmeta neznanca, kako je nekaj skrivnostno in s smehom govoril s sinom mesarja Vlahoviča, ki je baš sedel v poravnalnem postopanju s svojimi upniki. Potem sta morala kmeta gnati živinčiči k hiši mesarja in gostilničarja Vlahoviča. Tam se je neznanec zopet nekaj razgovarjal z mladim Vlahovičem, ki je nato zgrnil, neznanec pa je prišel šteti denar, kateri mu je že prod polovico kupnine zmanjkal. Nato je šel iskat Vlahoviča, češ, da mu mora dati manjkajoči denar, toda nazaj ga ni bilo več. Končno sta kmeta situacijo spregledala in hotela gnati živino domov. Tega pa ni pustila gospa Vlahovič, češ, da so oni živino kupili od neznanca, ki je zgrnil. Prišla je policija, ki je odgnala kmeta na stražnico in po triurnem čakanju napravila protokol. Končno sta prišla kmeta do advokata in sedaj preiskuje romantično kupčijo okrogno sodišče.

* Semej ali sejem? Pišejo nam: Jezikovno je oboje pravilno, stvarno pa edino le »sejem«. Rabiti treba našelno izmed enakih oblik le one, ki združujejo, ne pa onih, ki razdružujejo. Srbi-Hrvati rabijo »sejaj« in zato razumejo »sejem«, dialektalne posebnosti »semenj«, (izgovorj »sema«) pa ne razumejo. Dve tretjini Slovencev (Štajerci, Korolci, Primorci) govorijo o sejnu, ne o semenju, na Dolenjskem se obe obliki mešata, le Ljubljanci in Gorenjci gresta na »sema«, vendar pa (v glagolu) ne semenjarita, ampak sejmjarita. Zato bodi tudi v svojih publikacijah in objavah III. ljubljanske sejm in ne semenj.

* Krivica. Prejeli smo: Reduciran je bil žandarmerijski major g. Ferencak v Ptuj, mlad in agilni častnik, dober Slovenec. Nam je predvsem neumljivo, da se take osebe pošljejo v pokoj. Prav posebej za nepravilno pa smatramo, da se jim ne da časa vsaj pol leta, da si najdejo kako drugo primerno službo. Sramotno je, da država meče tako svoje uslužbence na cesto.

* Vračanje ruskih beguncev v domovino. Gibanje ruskih beguncev v Jugoslavijo za povratek v domovino se vedno bolj širi. V Beogradu, pa tudi v drugih krajih obstoje celo organizacije, ki vrše propagando za repatriacijo. Po uradnih podatkih se je iz naše države vrnilo do sedaj že nad 10.000 ruskih beguncev, približno 30.000 pa se še nahaja v Jugoslaviji. V zadnjem času so baje nacionalistični begunci nastopili proti povratku v Rusijo.

* V Vintgarju postaja nevarno. V petek dopoldne je imela mala družba izletnikov v Vintgarju neprijeten doživljanj. Na najožji točki, blizu piramide in železnih vrat, so začele naenkrat s hraba leteti velike skale in kamenje. K sreči je večina popadala v potok in le neznatnejši del je priletel na leseni hodnik ter ga mestoma porušil. Družba je bila komaj dvajset metrov od opasne točke, in le slučajno se ima zahvaliti, da ni bil nihče zadet. Običaj bi bil ubiti menda je zadnje deževje razrahljalo skalovje nad sotesko. Zato opozarjamo izletnike, naj bodo oprezní na poti skozi Vintgar.

* Stavbena podjetnost v Celju. Na mestnem stavbišču, med dr. Kalanovo hišo, Majdičevim zemljiščem in javno bolnico se zidajo tri nove vile. Vršil se je že potrební ogled mestne stavbene komisije. Podjetniki so Rus Srebrnjakov, trgovec Drofenik in major Kargl.

* Vinogradi v celjskem okraju obetajo letos zelo slabo letino. Vслед raznih bolezni, ki jih je povzročilo spremenljivo vreme, se sušijo jagode ter rumeni in odpada že listje. Ako september ne bo izredno lep, grozijo ne bo dozorelo in bo še ona majhna količina vina, ki ulegne ostati, kisla.

* Katastrofalen potres je zabeležil 1. t. m. seismografsko-geofiziški zavod v Zagrebu. Potres je moral biti v daljavi 9280 km.

* Zveza delodelniških društev razpuščena. Društvo »Zveza delodelniških društev« v Ljubljani je razpuščeno, ker že več let ne deluje in ker zaradi nezadostnega števila članov nima pogojev za pravni obstoj.

* Silna nevihta v Primorju. Iz Trsta poročajo, da je prošlo soboto ponoči divjala nad Trstom silna nevihta, ki je povzročila jako mnogo škodo. Streho ljudske kopelji poleg morskega svetilnika je vihar odnesel, istotako tudi streho kopališča »Savoja«. Tudi postajno poslopje pri Sv. Andreju je močno poškodovano. Velike »črjave« v prosti lukí je vihar deloma prevrnil, deloma skrilil. Hlilico finančnega paznika je vrgel vihar v morje, vendar so paznika srečno rešili.

* Nesreča na vojaškem vežbališču. V bližini Petrovaradina je imela v soboto popoldne težka artilerija svoje vaje. Nekí narednik je zapalil petardo, ki je eksplodirala ter mu odtrgala desno roko. Tudi sicer je bil po prahu in po glavi težko poškodovan. Težko ranjen je bil tudi neki redov. Oba ponesrečenca sta rodod Sumadina.

* Za 5 litrov vina je blo par volov. Anton Račič v Vidmu pri Krškem je prodal nedavno par volov za 44 tisoč K. Po sejnu je šel takoj v krčmo, kjer ga je njegov znanec prosil za posojilo sto kron, češ, da se hoče iz jeze napiti. Račič pa je v svoji bahavosti izvlekel in s tem

sepa ves denar, ga razstavil na mizi in rekel svojemu znancu, da si lahko vzame bankovec po tisoč dinarjev. Ta pa je ponudbo odklonil, rekoč, da se zadovoljuje s sto kronami za cebo. Nato je Račič nadalje poplaval v krčmi in se tako napil, da je običaj pred stopnicami in prišel tam ob vseh 44 tisoč kron. Zaprl so nekoga Antona Zagorjaka radi tatvine, vendar pa denarja pri njem niso našli. Vsekakor se je na Račiču maščevala njegova kmetaka baharija.

* Nesreča na železniškem tiru. Savinjski vlak je v sredo popoldne povozil neko staro beračico, stanujočo v Gaberju. Gluha ženica je sedela na tračnicah, ko je prihajal vlak. Zgrabil jo je, odtrgal ji eno roko in jo po celem telesu močno razmesaril. Prepeljali so jo v celjsko bolnico.

* Ciganska pečenka. V Zablj vasi so cigani nedavno pokradli več psov, katere so v bližnjem gozdu pokali in si pripravili veliko pojedino. Domačini so našli le še kosti in glave ukradenih psov.

* Strokovna šola za brivce. Ker v brivski obrti primanjkuje strokovno popolno kvalificiranih moči, je brivska zadruga sklenila, ustanoviti v Mariboru strokovno šolo. Po zagrebškem vzorcu bo šola imela tri letnike.

* Velik vlom v Dubrovnik. V Dubrovniku so neznaní storilci vlomili v stanovanje Friderika Glaviča ter odnesli zlatnine in dragocenosti v vrednosti štirih milijonov kron. Vlomilec še niso našli na sled.

* Vlom v Radečah pri Zidanem mostu. V noči ob 31. avgusta na 1. t. m. so neznaní alikoveci vlomili v prodajalno gošpoda Kranjca ter mu pokradli vse blago. Pustili so mu le slano in nekaj drugih malenkosti.

* Profesor Zalekar se je vrnil iz zopet redno ordinira od pol dveh do treh popoldne.

* Sprejemni dan pri zastopniku pokrajinskega namestnika velikem županu dr. Lukanu v torek, dne 4. t. m., odpade.

* »Čto«-pasta za zobe beli zobe, daje jim krasen blisk, odstranjuje neugoden duh iz ust. Dobiva se povsod.

* Za vse, ki prihajajo v Ljubljano po zdravila, je najprimernejša nova lekarna Ramor, na Miklošičevi cesti v neposredni bližini glavnega kolodvora.

* Zahtevajte po vseh hotelih, kavarinah in restavracijah specialna vina v steklenicah slovite trdke Gjuro Valjak, Grejska klet v Mariboru.

* »Pekate« najcenejše testenine. To potrjujejo vse gospodinje, ki so napravile poskušnjo s tem, da so skuhale ob enem te in druge. »Pekate« so se vedno zelo nakuhale.

* V teku enega tedna si lahko ogledate ljubljanski in praski velesejem, ker se oba vršita ob istem času. Znižana vožnja za vse vlake v Jugoslaviji in češkoslovaški. Znižane pristojbine za vizum. Posebni direktni vlaki med Prago in Ljubljano. Brezplačna pojasnila daje Aloma Company d. z o. z. Ljubljana, Kongresni trg 8 in češkoslovaški konzulat, Ljubljana, Breg 8.

VREME V AVGUSTU.

Z vremenom letošnjega avgusta smo lahko popolnoma zadovoljni. Bilo je povelično lepo, vroče, vendar ne prevroče. Vmes pa nam je nebo ponovno poslalo mokrote, da je kmetu po potrebi primočilo na njivah, kar je bilo osobito otavi v korist, in pa da je nam mestnim neboljencem od časa do časa nekoliko shladilo oči. Najbolj vroč dan letošnjega poletja je bil menda 11. avgust; nevihta v noči od 11. na 12. je shladila oči, da se temperatura ni več dvignila do prejšnje mere, dasi je dosegla še precejšno višino.

Za to lepo vroče vreme se imamo zahvaliti visokemu tlaku, ki je obvladoval vremensko situacijo v srednjem in južnem delu Evrope še čez sredino avgusta. V zadnji tretjini meseca, osobito proti koncu, pa se je položaj znatno poslabšal; uveljavljati so se začele že značilnosti jesenskega vremena. Z Atlantskega oceana so začele prihajati velike, globoke depresije zračnega pritiska in odhajati v urnem begu preko Skandinavije pa tudi po mnogo južnejši poti, na vzhod. Vслед tega smo dobili spremenljivo vreme, s pogostejšimi južnimi vetrovi, nalivi in oblačnim nebom. Ker pa so premikanja depresij nagla in se trdovratno vmes talil visok zračni tlak od Azorov preko Španije, Francije in Alp nam deževni izbruh zamenjujejo še vedno dovolj topli jasni dnevi.

Prvi znaki jeseni se že dobro čutijo. V nebu, v drugačnih oblačih, v vetru, za manj občutljive na polju, po njivah in drevju; skratka: jesen prihaja. Šolska učnost nam jo sicer oznanja šele za 21. septembra, naslanjajoč se samo na astronomske pojave, realnejša meteorologija pa začena jesen že s 1. septembrom, kar je vsekakor neprilicno pravilnejše. Toda kmet, ki je brez knjig in astronomskih računov, a sredi žive prirode, tik ob utripih njenega življenja, kmet čuti jesen že popreje; njemu je sv. Lovrenc na 10. dan avgusta že prvi jesenski dan.

Tisk Delniške tiskarne. d. d. v Ljubljani. Lastnik in izdajatelj Konzorci »Jutra«. Odgovorni urednik Fr. Brozovič.

DARUJE ZA CIRIL-METODOVO DRUŽBO.

Trboveljski premog in drva

Ima stalno v zalogi vsako množino
Družba ILIRIJA, Ljubljana
Kralja Petra tra 8. — Tel. 220.

Automobili, kolesa, motocikli, materijal, pneumatika

En gros

J. GOREC

En detail

LJUBLJANA, palača Ljubljanske kreditne banke.

LJUBLJANSKA GRADBENA DRUŽBA z o. z.

LJUBLJANA, Rimska cesta štey. 13 :: Telefon 527.

Projektira in izvršuje najsolidneje zgradbe vseh vrst.

Lastno tesarstvo.

Stavbeno mizarstvo.

4650

Točna izvršitev.

Parna žaga.

KAMENIT

TOVARNA UMETNEGA
ŠKRILJA IN
ELEKTRARNA
DRUŽBA
Z.O.Z.

Kamenit sestoji iz azbesta (kamen) in portland-cementa, vedno tega je taka stroba vedno možnejša in ne zahteva nobenega popravila. Dolžnost vsakega posestnika strehe je, da si naroči vedno trpešno in ognja varno streho.

Na Ljubljanskem velesejmu lasten paviljon št. 620.

LAŠKO
Slovenija

Ustanovljeno leta
1910

Dolgoletna garancija
za dobro kakovost!

4787

**Cenejša kakor
ilovna opeka!**

Ljubljanski velesejem, paviljon **H 335**

**Šmirgelj na platnu
Steklen papir
Flint papir
Šmirglov in
steklen papir**

4728

prirejen za vse industrije in domačo uporabo

Toman & Reich, Maribor

FUCHS i drug

Subotica

veletrgovci s papriko

nudimo prvovrstno garantirano delikatesno
sladko papriko.

4622

Razstavljeno na Ljubljanskem
velesejmu paviljon „I“ št. 427.

Janko Mišić v Kranju

izdeluje

najboljše lovske puške

in dobavlja drugo najmodernejšo orožje ter najboljše
municijo.

4676

Najboljše orodje za kmetovalce in obrtnike
na Gorenjskem izdeluje trdka

4673

Niko Ahačič v Tržiču

Kandite, raznovrstne, in

4635

sol, morsko, zmleto, prodaja po
najnižjih cenah

„MANA“

tovarna kanditov in mlenje dišav ter soli

Ljubljana, Rimska c. 6.

Na Ljubljanskem velesejmu paviljon „E“ št. 475.

Najboljše kotle na Gorenjskem

izdeluje poleg drugih kotlarskih izdelkov

4674

Franc Šramek v Tržiču

Za izdelovanje najmodernejših promenadnih
kakor sportnih oblek, raglanov, zimskih sukerj
itd. za gospode in dečke se priporoča

JAKOB SMERAJC

krojški mojster

Ljubljana, Opekarska cesta 31.

4654

Fini angleški vzorci vedno na razpolago.

Postrežba točna!

Cene nizke!

V najem se dá, oziroma se prodaja

hlev

4675

pod ugodnimi pogoji. — Naslov pore uprava „Jutra“

Josip Ovčak, Kranj 126

(Kolodvorska ulica) prodaja najboljše klobuke
na Gorenjskem po najnižjih cenah. — Sprejema
popravilo tudi damske in moške klobuke.

4677

Zidarji!

Za notranje delo transformatorne hiše Elektrarne Fala
se sprejme takoj 8 vrlih zidarjev z dobro plačo in za
nanjimi dokladi. Vozni stroški v Falo se povrnejo
ako ostane do izvršitve dela. Stanovanje je preskrbljeno
delo traja približno 2 meseca.

Prijave se sprejmejo pri stavbenem vodstvu
v Fali ali pri

4701

Splošni stavbeni družbi v Mariboru

Aleksandrova cesta št. 12/L.

Na debelo!

Na debelo!

„Jadran“

izvozna in uvozna družba z o. z.

Ljubljana, Dunajska cesta 9

priporoča svojo veliko zalogo kolo-
njalnega in specerijskega blaga.

Najnižje cene! Točna in solidna postrežba!

Telefon interurban št. 113

4686

PETER KOBAL

KRANJ (Slovenija).

Tvornica za vsakovrstne blazine iz žime in morske trave
in za žimnice na vzmeteh.
Specielna trdnost za izdelovanje
klubskih garnitur.

Najnižje cene! Najsolidnejši izdelki!
Zahtevajte oferte in cenike!

Stavbena

parcels

z industrijskim tirom v naj-
lepši legi se ceno prodaja.

Tavčar & Svetina,
Ljubljana, Gosposvetska c. 6.

Najstarejša slovenska
pleskarska in ličarska
delavnica

Ivan Bricej

Dunajska cesta 16
se priporoča.

izvršitev točna. Cene zmerno.

Alojzij Janežič

Ljubljana, Slomškova ulica 27.

Izdelovanje damskih slamnikov
in klobukov

4614

Specijalne Aprée-forme

Prevzema vsakovrstna popravila

Sprejme se takoj

trgovski pomočnik

starejša moč, dober detailist pri večji specerijski
trgovini v Ljubljani. Ozira se le na zanesljivo,
spretno in prvovrstno moč. Pismene ponudbe
na upravnistvo „Jutra“ pod šifro „Trajna
služba“.

4529

L. MIKUŠ

LJUBLJANA, Mestni trg 15

izdelovatelj dežnikov.

Na drobno! Na debelo!

Zaloga sprehajalnih palic!

Popravila točno in solidno!

Pravi tržaški bičevniki

Iz pristnega koprivovega lesa, navadne,
pletene, poltirane, močne (furmanske)
itd. se dobe v vsaki množini.

4707

Vzorci so razstavljeni sedaj na
Ljubljanskem velesejmu paviljon „E“ št. 108.

Se priporoča prva jugoslovanska tvornica bičevnikov

Ogrin & Perič

Laverca pri Ljubljani (Slovenija).

**Stroji za ob-
delovanje lesa**

armature, sesaljske, zvonovi

**Turbine
transmisije**

4720

Strojne tovarne in livarne, d. d., Ljubljana

Kupujte in naročajte sukno, modno blago, perilo i. dr. pri

LENASI & GERKMAN

LJUBLJANA, Stritarjeva ul. 4

NIZKE CENE!

USTANOVLJENO 1908

ENGROS - ENDETAIL!

III. ljubljanski velesojem

Slovesna otvoritev

Ljubljana, 1. septembra.

Ob splošnem zanimanju je bil danes dopoldne slovesno odprt III. ljubljanski velesojem, zrealo gospodarske moči Slovenije in viden izraz velikega zapredka našega naroda v svobodni domovini. Kljub vsem velikim težkostim, s katerimi se morata boriti naša industrija in obrt, je razmah nadvse zarveseljiv in privlačnost ljubljanskega velesoja vsako leto večja. Letošnje razstave se udeležuje tudi že znano število inozemskih trgovcev, ogromna večina razstavljalcev pa je domačinov, ki morejo s svojimi izdelki z uspehom konkurirati z inozemstvom.

Protektorat nad letošnjim velesojem je prevzel Njeg. Vel. kralj Aleksander, ki pa se radi močnega deželja žal ni mogel udeležiti slovesne otvoritve. Pred sojskim uradom se je obrlo že okoli 8. dopoldne veliko število občinstva, da pozdravi vladarja. Njegovemu neprestano drveli proti sojski avtomobilu in kočiji z odličnimi gosti. Ob 9. dopoldne je bila zbrana že vsa ljubljanska elita in razstavljalci so bili vsi na svojem mestu.

Točno ob pol 10. dopoldne je otvoril predsednik glavnega odbora, tovarnar g. Ivan Bonač, velesoj z daljšim govorom, v katerem je naglašal, da so velesojni v strupenem ozračju splošnega povišnega političnega in ekonomskega kaosa nekeake oaze, ki omogočajo gospodarskim krogom medsebojno spoznavanje, obnavljanje starih in sklepanje novih kupčijskih zvez. Slovenija v tem pogledu nikakor ni hotela zaostati in je ravno s svojimi vzorčnimi razstavami zainteresirala vsjo jugoslovansko javnost. Naši bratje Hrvatje in Srbi so na svoje veliko začudenje opazili, da se pri nas izdelaje cela vrsta blaga, katero so dosedaj naročali za drag denar v inozemstvu. Od leta do leta pa postajajo gospodarske vezi med pridobitnimi sloji troimenega naroda silnejše, kar je najboljšje znamenje za notranjo konsolidacijo države in za veliki pomen velesojev. Naša industrija, obrt in trgovina je kljub vsem težkostim, s katerimi se je imela boriti v preteklem letu radi padca naše valute in s tem zvezane manjše kupne moči konsumenta, vzdržala borbo in še napredovala, kar prida o njeni življenski sposobnosti. Letošnji velesoj pa je doletela še prav izredna čast, ker je prevzel pokroviteljstvo Njeg. Veličanstvo kralj sam. Naš ljubljani vladar je s tem sveto priznal rodoljubno stremeljenje vseh pridobitnih slojev in delavnega ljudstva za čim prejšnjo ozdravljenje gospodarskih razmer naše ujedinjene domovine.

Nato je predsednik velesoja g. Iv. Bonač pozdravil navzočega trgovinskega ministra gosp. dr. Dragutina Kojića, ministra za vere gosp. dr. Janjčiča, poslanika češkoslovaške republike pooblaščenega ministra g. Jana Šeba, vse ostale diplomatične in konzularne zastopnike, velikega župana dr. Lukana, ljubljanskega župana dr. Periča, mariborskega župana Grčarja, admirala Koča, škofa dr. Jegliča, divizijskega komandanta polkovnika Vučkovića, narodna poslanca dr. Korošca in prof. Reisnerja, zastopnike industrijskih, gospodarskih in pridobitnih organizacij, predsednika Centralne industrijskih korporacij v Beogradu g. Bajlonija, zastopnika Zagrebskega zbora g. I. Ratkovića, kakor tudi vse navzoče načelnike državnih oblasti in zastopnike državne in Južne železnice.

Brzojavno sta pozdravila otvoritev velesoja notranji minister dr. Vujičić in naš generalni konzul v Beogradu dr. Budisavljević.

Zatem je imel minister za trgovino in industrijo g. dr. Kojić sledeči govor: »Ljubljanski velesojem predstavlja nedvomno industrijsko najbolj razvito pokrajino naše države. Slovenija v tem oziru vsekakor prednjači naši domovini. Naši velesojni so najbolj dokaz, kako je gospodarski razvoj tesno spojen s politiko narodnega edinstva in s splošno politično konsolidacijo države. Le od tod bo prišel končni spas, od tod se bo rodila velika konsumacijska bodočnost, za katero vsebuje naša država in naš narod vse predpogoje. Vlada si je svesta svojih dolžnosti in bo storila vse, da izpolni svoj začetni program. Upa pa, da jo bo podpirala pri tem tudi privatna inicijativa. Prinašam vam pozdrave kraljevske vlade in zagotovilo njene najizdatnejše pomoči. Otvorjam v njenemu imenu III. ljubljanski velesoj in mu želim najlepših uspehov. Živeli prireditelji!« (Navdušeni »Živio!« - klic).

V tem trenutku so zadoneli močni akordi državne himne, navzoči gostje in občinstvo pa so neprestano vzklicali kralju.

Slavnostni gostje

Slovesni otvoritvi so prisostvovali: trgovinski minister dr. Kojić, minister za vere dr. Janjčič, ministra na razpoloženju dr. Zorjav, dr. Zupančič, poslanca prof. Reisner in dr. Korošec, veliki župan dr. Lukan, načelnik oddelka za trgovino in industrijo v Ljubljani, dvor. svet. dr. Marn, češkoslovaški poslanik dr. Jan Šeba, zastopnik belgijskega poslanika Andrej Motte, češkoslovaški generalni konzul dr. Beneš, francoski konzul de Flache, italijanski generalni konzul v Zagrebu g. Poecardi, švicarski konzul doktor Schmidlin, norveški generalni konzul v Beogradu g. Kristijan Vogeli, nemški generalni konzul v Zagrebu dr. Wahbeck, avstrijski generalni konzul v Ljubljani dr. Kohlruss, konzul dr. Troll, admiral Koeh, ljubljanski župan dr. Perič, mariborski župan g. Grčar, divizijski polk. Vučković, škof dr. Jeglič, predsednik Zagrebskega zbora I. Ratković, podpredsednik Zemaljskega saveza industrijalcev v Zagrebu, bivši podban dr. Bošnjak, načelnik patentnega urada v Beogradu g. Šuman, inspektor v trgovinskem inžen. Gjuric, delegat Saveza industrijalcev, v Beogradu dr. Cvetko Gregorić, gen. tajnik Udrženja industrijalcev, in v Subotici Milan Damjanović; navzoči so bili dalje številni zastopniki industrijskih in trgovskih korporacij, med njimi predsednik trgovinske zbornice g. Ivan Knez, ravnatelj trgovske akademije M. Böhm, za Zvezo industrijalcev g. Drag. Hribar, za trgovinsko zbornico v Splitu g. Radica, imenom mariborskega razstavnega odbora g. Džamonja, mnogo narodnih dam in številni zastopniki državnih in civilnih oblasti, korporacij, organizacij in društev.

Kralj na velesojem

Že dopoldne se je bliskoma raznesla po mestu vest, da pride kralj Aleksander šele ob 3. popoldne v Ljubljano, da si ogleda razstavo. Trg pred sejm-

skim uradom je bil že ob dveh nabito poln občinstva, na razstavišču samem so tvorili špalir skavti. Malo po treh je pridrvel dvorni avto, v katerem sta sedela kralj Aleksander in njegov stric, knez Arzen. Med viharim vzklikanjem je zavozil avto pred sejski urad. Nebo tudi to pot ni bilo milo; lilo je kakor iz škafa. Vladarja je pred zbranimi zastopniki centralne in pokrajinske vlade, konzularnim zborom in drugimi visokimi dostojanstveniki pozdravil kot pokrovitelja velesoja predsednik g. Ivan Bonač s kratkim nagovorom, izražajoč neizmerno radost slovenskih industrijcev, trgovcev in obrtnikov, da morejo pokazati Njeg. Veličanstvu sadove svojega dela, ki so v splošni blagor države. Gromki klici: »Živio kralj!« so pretresli ozračje.

Kralj Aleksander se je zahvalil za pozdrav in je naglašal svoje veselje, da si more ogledati razstavo. Obljubil je, da bo z vsemi svojimi močmi podpiral stremeljenja bujno se razvijajoče industrije in trgovine v Sloveniji, da se čim bolj razvije gospodarska sila države. Želi razstavljalcem najboljše uspeh. (Nove navdušene ovacije vladarju in knezu Arzenu.)

Po sprejemu je odšel kralj s spremstvom v pisarno sejskega ravnatelja hon. konzula gosp. Dularja, kjer si je ogledal najprej portreta kraljeve dvojice, umetniški deli akad. slikarja g. Vavpotiča, nato pa so mu bili predstavljeni vsi člani predsedstva in upravnega odbora velesoja. Kralj je segel vsakemu v roke in se z gospodi živahno razgovarjal. Pri tej priliki se je poklonila kralju tudi deputacija iz Beograda, ki je povabila vladarja na proslavo 50letnice delovanja guvernerja Narodne banke Vajfert, utemeljitelja srbske industrije in velikega pospeševalca industrijskih in trgovskih stremeljenj.

Kralj Aleksander in knez Arzen sta napravila nato v spremstvu ministrov, konzularnega zbora in drugih visokih dostojanstvenikov pod vodstvom predsednika velesoja g. Bonača in podpredsednika g. Ivana Jelačina obhod po razstavišču. Ogledala sta si vse paviljone in se zanimala v prvi vrsti za domače izdelke. Silen vtis je napravil na vladarja zlasti mogočen razvoj železne industrije v Sloveniji. Vladar se je ustavil pri številnih razstavljalcih in se informiral o razvoju posameznih panog industrije. Ponovno je izrazil svojim spremljevalcem svoje začudenje in veselje nad mogočnim razmahom slovenske industrije in trgovine. Med posameznimi paviljoni so tvorili špalir skauti in občinstvo, ki je vladarja neprestano viharo aklamiralo. Med obhodom se je kralj zadržal tudi na veselilnem prostroru, kjer je Gospodinjina šola »Mladike« pripravila zakuske, stregle pa so dame v narodnih nošah.

Po skoro dvehurnem obhodu se je kralj Aleksander kmalu po 5. popoldne, očitno že močno utrujen, odpeljal z dvornim avtomobilom naravnost nazaj na Bled in je nameravani obisk vrtnarske razstave moral izostati.

Vtisi prvega dneva

Vreme otvoritvi sejma ni bilo ugodno. Dopoldne in popoldne je nagajal dež, kar je nekoliko oviralo dobiti pravi vtis, odnosno vstvariti si celotno sliko sejma. Videti pa se je na prvi pogled ogromen napredek napram zadnjima dvema prireditvama. Blaga je razstavljenega mnogo več nego zadnji dve leti, in to tudi v pestrejši izbiri. Oko se ozira sem in tja po pestrosti in ne ve, kje naj bi se dalje časa zadrževalo, ker so izložbe tudi okusno prirejene.

Za temeljit pregled vsega bogastva izloženih predmetov je bilo prvi dan še premalo časa, vendar je prvi vtis tak,

da so letos razstavljalci računali mnogo bolj s praktičnimi potrebami nego pri prvih dveh velesojih prireditvah. Ta stran, ki se mi zdi za naš sejem, ki bo gotovo ostal stalna institucija, edino pravilna, gorovi tudi za ugodne izgled kupčijskih zaključkov.

Ljubljanski veliki sejem podaja že v veliki meri sliko jugoslovenske, pred vsem pa precej točno slike slovenske produkcije. Vidi se sicer, da so nekatere stroke letos celo manj zastopane, tako usnjarska, zato pa druge v tem večji izbiri. Videti je zlasti zelo veliko vsakovrstnih železnih izdelkov, strojev, orodja, in to domačih in inozemskih trvd.

Popoldne je bilo na sejmšču že popolno vrvenje. Nakupovalci so si prvi dan večinoma samo ogledovali blago, da v prihodnjih dneh kupijo izbrano. Niti dež ni oviral procesije, ki je odhajala in-

prhajala. Tako se računa, da je bilo že prvi dan kljub neugodnemu vremenu okrog 20 tisoč posetnikov brez dopoldanskih gostov, ki so se udeležili otvoritve. Toda že tudi prvega dne so se sklepele kupčije, tako v usnjarski, strojni, lesni in zlasti tekstilni stroki. Povpraševanje je bilo živahno tudi pri galanteriji ter železnih in jeklenih izdelkih.

Po vtisu prvega dne so torej kupčijski izgledi polnovoljni. Tudi drugače je pričakovati letos mnogo več kupčijskih zaključkov radi tega, ker je letna doba in se bo letos v državi zopet več kupovalo.

Letošnja prireditev je brez dvoma pridobila na značaju velike vzorčne razstave in če bomo v tem pogledu vsako leto tako napredovali kakor prva tri leta bo Ljubljanski veliki sejem dobil kmalu sloves mednarodne vzorčne razstave.

Gospodarstvo

Bohinjski sir

Glavni vir dohodkov imajo bohinjski kmetovalci iz živinoreje, oziroma iz mlekarstva. Skoro vsako selo v Bohinju ima svojo sirarno v selu samem, razen tega sirarne na planinah, kamor gre živina polet na pašo. Sirovo maslo se tu ne izločuje nego samo polnomastni sir, ki se pripravlja po načinu ementalškega. Bohinjsci so tekmo desetletij prišli do tega, da izdelujejo danes sir, ki se v Bohinju samem prodaja pod imenom »bohinjski sir«, med tem ko ga ogromna večina izvenbohinjskih trgovcev, osebno detajlistov, mirno nudi občinstvu pod imenom »ementalski sir«.

Sirarstvo predstavlja za Bohinjsce glavni vir dohodkov. Celotno pri današnjih nizkih cenah za bohinjski sir — kilogram okoli 45 dinarjev — more srednji bohinjski kmetovalec dobiti dnevno 12 do 15 dinarjev za mleko. Sirarstvo nese za liter mleka okroglo tri dinarje, torej mnogo več, nego bi dalo izdelovanje sirovega masla. A bohinjska krava bi mogla dati pri pravilni negi in krmiljenju 12, celo do 14 litrov mleka na dan in ga nekaterim dobrim živinorejcem tudi daje, med tem ko dobe mnogi samo 3 do 6 litrov dnevno. Stari ljudje pripovedujejo, da je bila krava nekdanje čiste bohinjske pasme mnogo bolj mlečna, nego je današnja, ki je nastala iz mešanja s tujo alpsko, pred vsem pincavsko pasmo. Stvar je živinorejskih in mlekarških strokovnjakov, da posvetijo temu vprašanju več pozornosti in da skrbje Bohinjscem za dobre mlečne krave.

V drugi vrsti je treba posvetiti več pozornosti tudi tehnični in trgovinski strani bohinjskega sirarstva. Tako je vprašanje, če se bohinjski polnomastni sir ne uporablja včasih premastno mleko. Posebno na poletni paši po prislojnih pašnikih dajejo bohinjske krave abnormalno visokoprocentno masno mleko. V Švici se baje premastno mleko za ementalški sir ne uporablja. Brezdvomno pa je trgovinska stran zelo slaba. Temeljna napaka je v tem, da se prodaja premlad sir. Ni nič nenavadnega, da se prodaja že samo en mesec star bohinjski sir, med tem ko bi se sir mlajši od pol leta sploh ne smel prodajati. Švicarji prodajajo svoj ementalški sir šele, ko je star najmanj leto dni. Prodajanje mlajšega od polletnega bohinjskega sira bi se moralo uradno zabraniti, ker prodaja premladega, torej negotovega sira škoduje kakovosti in s tem dobremu glasu bohinjskega sira.

Razen tega bi bilo treba malo več organizacije. Vse sirarne po vaseh in pašnikih so sicer organizirane kot društva ali kot registrirane zadruge in delujejo po čistih zadržnih načelih. Privatno-kapitalističnih sirarskih podjetij v Bohinju sploh ni. Potrebno pa bi bilo, da si lokalne sirarne napravijo n. pr. v Bohinjski Bistrici svojo zvezo z velikimi modernimi kletmi za dozorevanje in vskla-

danje sira. Zveza bi razen tega vršila prodajo, delala reklamo, sploh organizirala trgovinsko stran in vršila napram vladi in javnosti interesno zastopstvo vsega bohinjskega sirarstva.

Posebno pozornost bi trebalo posvetiti strokovni izobrazbi sirarjev samih. Hvalevredna je misel vlade, da se osnuje nekeje v Bohinju mlekarška šola. To bi v vsakem pogledu moglo najpovoljnejše vplivati na razvoj bohinjskega sirarstva.

Ze pri današnjem stanju nosi sirarstvo Bohinjscem letno mnogo milijonov dinarjev. Natančne statistike seveda ni, vendar bi se po približni cenitvi menda smelo trditi, da daje količkal dobro leto v bohinjskih vaseh in na bohinjskih planinah okroglo osemdeset tisoč kilogramov sira. Ta sama številka pove mnogo. A dati bi se dosegel še mnogo boljše uspehi, za kar naj bi skrbeli merodajni uradni faktorji in razumnejši bohinjski interesenti sami. J.-n.

Naša sadna trgovina

Nestanlost sadnih letin in iz tega izvirajoče pomanjkanje rednih kupčijskih zvez je največ krivo, da se je do zadnjega časa naše sadjarstvo tako brezsmotno razvijalo in tako malo povzdignilo.

Naša dežela je bogata na sadnem drevju in ima vse potrebne pogoje za razvoj sadjarstva. Naše sadne pokrajine imajo ugodne lege in ugodno podnebje. Škoda pa, da so sadne vrste tako pomešane in raznovrstne. To je velika napaka za kupčijo z namiznim sadjem na debelo in sploh na zunaj.

Lansko leto je bila dobra sadna letina. Letos je po raznih krajih zopet izjemoma dosti sadja. Treba je zaradi tega skrbeti, da ga spravimo v denar.

Največ nese kupčija z namiznim sadjem. To sadje pa mora biti skrbno obrabno in po vrstah in kakovosti sortirano (odbrano). Kjer so n. pr. voščenko doma, tam naj se voščenko skrbno obrabno, sortirajo in po kakovosti prodajajo. Ravno to velja tudi za drugo sadne vrste. Lepo in dobro namizno sadje ima zmeraj boljše ceno in se lahko prodaja. Slabše sadje naj se pa doma porabi. Tu sem spada prebrano sadje namiznih vrst, stločeno sadje in drugo manj vredno sadje, ki ga imenujemo tudi gospodarsko sadje. Tako sadje, ki je slabše kakovosti, naj se porabi za mošt in za sušenje.

Po krajih, kjer je dosti lepega sadja, bi se morali domačini zavzeti za povzdigo redne kupčije, saj v toliko, da bi bili sadnim trgovcem na roko, da bi namreč sadje nabirali, sortirali in naprej pošiljali. Kjer so važna sadna središča, ugodna za sadno trgovino, tam bi morali imeti zaupanja vredne in podjetne domače posredovalce, ki bi urejali in pospeševali prodajo sadja in ki bi bili

Beograjsko pismo

Beograd, koncem avgusta.

Sveti Urh, moj patron, bi me gotovo že uslišal, ako bi se sedaj obrnil od njega z neko nujno prošnjo: Kako namreč naj iztremim iz rokava vse pisane beograjske novice tako, da bo stvar imela rep in glavo in bila zatorej vseh Bogu in ljudem? (Rep in glava — to je najvažnejše pri vsaki stvari in to si dobro zapomnite, dečki mladi, ki se odpravljate na življenja poti!) Zato mi boste oprostiti, dragi g. urednik, ako, tako samemu tebi prepuščam, brez vsakršne pomoči, nasveta in blagoslova, razdelim to pismo kar na poglavja, kakor kakšen roman, in pričenem iztremati iz rokava takoj. Prvo poglavje bodi rep, zadnje glava. Ali pa obratno — kakor si kdo želi!

Prvo poglavje: V Beogradu straši.

Ne, prijateljski molji, ne mislite, da se šalim, da vas hočem potegniti! Res straši v Beogradu, da obhaja cloveka groza, da se mu lasje ježe in ga obhaja kurja polt, ko sliši, kako kriče po ulicah raztapani in kučtravi kolporterčki »Vreme« in drugih listov že nekaj dni neprestano o nekem »vampirju«, o neki »sabalasti« (pošasti), ki se je nevidna vtihovala v Beograd in sedaj tu nevidna straši, da je jo! jo! kurja polt na kvadrat (da se izrazim matematično, kvadratni plusov, minusov, kvadratov, kotnov in kotangentov) pa obide cloveka, čim začne v mitično sfero Bosanske ulice, kjer se je »vampir« utaboril, izbravši si za objekt svojega peklenskega izrača-

kanja hišo št. 61. Mase ljudstva stoji zgnečene na ulici in strmeč gledajo: Po zraku frči kamenje na nesrečno hišo, da je že poslednje steklo v oknih razbito, da je razpraskana po zidu in obtolčena po strehi. Ljudje gledajo, kurja polt jih obhaja, stražniki vohajo po zraku, bajonet se bliskajo v solcu — kamenje pada na ubogo hišo dalje, nevidne pošasti ne more nihče opaziti. Strašno! Da bi mogel kdo vsaj dognati, odkod besneči »vampir« to kamenje meče: ali iz zemlje ali iz neba, ali tej smeri nasprotno? A tega ni mogoče dognati. Kamenje prfrči bliskoma in ga je mogoče opaziti dobro šele potem, ko se odbije od zidu, ali ko švigne skozi razbito okno. Mogoče izvaja nevidna pošast svojo čudno igro iz nesrečne hiše same? Ne! Hiša je zastražena, zapečatena, do najmanjšega koticika preiskana, še dimnike je pregledala žandarmerija. Toda pošast je neugnana, kljubuje že ves teden celim koronom policije in žandarmerije ter armadam detektivov. Prifrči kamen — bajonet policaja in roka detektiva sta istočasno zamahnila po zraku, da bi »vampirja« pograbila za vrat — pa sta, žali-bože, zamahnila pač le samo po zraku in se žalostno povesila. Preiskali so že tudi vse bližnje hiše, strehe, dvorišča, kleti, vodnjake, drevesa, če ni mogoče tu kje skrita čudovita pošast. Brez uspeha. Njega, ki ga tako skrbno iščejo, ni mogoče najti. Kamenje pada na ubogo hišo neprestano dalje, vampir straši dalje. Pač, včeraj, v nedeljo zvečer, bi ga bili skoraj vjeli v Knez Mihajlovi ulici. Gleda ljudi se je strnila sredi živahne promenade in zakričala: »Evo za, evogal«.

Navalile so množice, da bi videle »vampirja«, ulica se je zagostila od cloveških teles in zahropela v pričakovanju in radovednosti, toda »vampirja« — nikjer. Bil je to samo običajen »vic« mladih Beograđanov, ki so dali s tem duška svojem ogorčenju, ker se policiji še do sedaj ni posrečilo, da bi ulovili naj-novejšo beograjsko rariteto.

Drugo poglavje: Beograjski »piljac«.

To sicer ne spada med novice, pa vendar ne morem drugače, kakor da na tem častnem mestu izpregovorim nekaj besed o beograjskem trgu ali »piljaci« (z naglasom na »i«) kakor pravijo Beograđanke. Troje velikih je v Beogradu: na Glavnem trgu, na Cvetnem trgu in na Slaviji. Vsa ta tri tržišča živahna, od ranega jutra do opoldne polna vrvežega ljudstva, posebno sedaj, ko »jesen rumena, dobra žena« že smehljaje pokimava preko plota s svojim obrazom. Sliv, hrušk, jabolk, breskev, grozdja — vsega tega je na »piljaci« na izbiri. Ljubitelji (dimji), ki jih Beograđan tako čisti kar na grmade, kakor so jih izvrnili z voza kmetje, ki so jih pripeljali v mesto. In kar je glavno — cene zmerne! Samo nekoliko pogledimo: slive kg 2 — 3 Din, breskve kg 4 — 6 Din, grozdje kg 4 — 6 Din, lubenice, debele kakor buče, od 5 do 9 Din komad (seveda pa so tudi temu primerno izdatne, in ene ne pohrustaš en dan, pa če se še tako trudiš in napenjaš, prijatelji!). Neke gospe, Slovenka, mi je rekla, da prekaša beograjski trg glede živahnosti celo tržaško »piljaci«. Zdi se mi, da je gospa malce pretiravala. Ali vse

kakor stoji beograjski »piljac« visoko nad zagrebskim, da o ljubljanskem niti govorim ne.

Tretje poglavje: Beograjske »narodne kuhne«.

Tudi to pravzaprav ne spada med novice, ali vendar je vredno, da čujete nekaj tudi o teh »kunjah«, prijateljski molji! So te beograjske »narodne« (ali domače) kuhne» kljub vsei preprostosti in skromnosti vsega spoštovanja vredne kuhinje, in to zaradi — zmernih cen. Treba pogledati samo na črno tablo, kjer je jelovnik napisan s kredo, ali pa na »ko-se papirja na mizi, na katerih, ako si spreten, iz ključastih čir-čar cirlice, ki jo je pisala nevešča roka gazde — kuharja, še dokaj hitro spoznaš vsebino nekoliko orientalsko zafrknjenega jedilnega lista: Corba 2 Din, gulaž 4 Din, srbski paprikaš 5 Din, džuveč 4 — 5 Din, boranija 6 Din, musaka 6 Din, meso v paradajžnikovi omaki 3 — 5 Din, punjene paprike 6 Din, pasulj »sa šniclom« 6.50 Din, pasulj sa debrecinom 6.50 Din — itd. V vsaki taki »kunj«, ki jih v Beogradu vse polno in kamor zahajajo proti koncu vsakega meseca tudi državni uradniki in si med zidari in drugimi delavci naročajo za kosilo corbo za 2 Din, je gostom ob vsakem času na razpolago tudi sladko in kislo mleko.

Četrto poglavje: Ribice, jež in zajčki.

To pa že spada med novice! V Kralja Milana ulici je neka delikatna trgovina, ki si je oskrbela prav originalno reklamo za svoja vina in likerje. Sredi lepne široke izložbe v okvirju yabljivih

steklenic, stoji steklena štiroglata posoda z zlatimi in rdečimi, vedno urno švigajočimi ribicami! Okrog te posode se podi truma belih zajčkov, iz mračne votlinice pod posodo pa prikobaca, z rličkom pomrdavode, zdajpazda! jež, da nastopi svoje dirke v družbi dolgouhlih strahopetcev, ki se nikakor ne morejo privaditi na njegove boedeče pozdrave... Posebno zvečer, v žaru električnih luči, je življenje v tej izložbi zelo živahno: ribice plavajo, zajčki skačejo, jež pa se vzpenja in objema steklenico likerja, želeč si pač na tihem: »en glažek florjana...« Razume se, da je pred izložbo vedno vse polno ljudi, ki gledajo z zanimanjem, ne vem kaj bolj, ali to pisano družbo ribic, zajčkov in ježa, ali vabljive steklenice: gajetov pa je, da se temu brihtnemu trgovcu njegova originalna reklama obilno rentira...

Peto poglavje:

»Oj, kako so lepo višnjevnadah-njene!«

Pa ni bil Pipec, tisti slavni Pipec, ki ga je z. Rudolf pl. Andrejka tako klasično opisal, junaka iz Bosne in Hercegovine in občudovalca zrelih sliv — moj prijatelj je bil, blagi Janez, ki je priromal iz lepe dežele Stajerske v Beograd in me na tako genljiv način pozdravil, ko sem neko popoldne v avgustu stopil v idilični Karadjordjev park nad suhim Mokroluskim potokom.

»Oj, poglej jo...!«

In je izbral iz škrinčija najlepšo slivo, jo prijel s palecem in kazalcem desne roke ter se ji tako proti solnčni luči dvignjeni ljubezuivo nasmebnil, dasiravno

Teniški turnir za prvenstvo Slovenije

Tenis-sekcija S. K. «Ilirija», kot članica Jugoslovanskega Tenisa-sveza razpisuje v duhu 8. in 9. septembra

II. Pokrajinski tenis-turnir za prvenstvo Slovenije

Tekmovalni red:

1. Gospodje posamezno.
2. Dame posamezno.
3. Gospodje v dvojci.
4. Dame in gospodje v dvojci.
5. Juniorji posamezno.

Vse igre brez izenačenja.

Vodstvo turnirja:

Predsednik: pukovnik Milan Bleiweis, vrhovni sodnik: Janko Pogačar, zapisničar: Miron Bleiweis, vodja turnirja: prof. Mirko Seunig.

Pogoji tekovanja:

- 1.) Pravico tekovanja imajo člani vseh klubov Slovenije, ki so verifikirani od Jugoslovanskega teniškega saveza v Zagrebu.
- 2.) Prijave in prijavnine je poslati najkasneje do 7. t. m. opoldne na naslov: Prof. Mirko Seunig, Ljubljana, dr. realna Zrebanje se vrši 7. t. m. ob 19. na tenis-prostorih S. K. «Ilirija».
- 3.) Igra se po pravilih jugoslovanskega teniškega saveza.
- 4.) Najmanjše potrebno število prijavitelj za vsako točko.
- 5.) Prvi in drugi dobe častne nagrade.
- 6.) Igra se od 8. do nastalega mraka. Igralci, ki ob določenem času niso na igrišču, se črtajo.
- 7.) Igra se v «Continental»-žogami na trdih prostorih.
- 8.) Razpored in potek iger bo objavljen vsak dan na igrišču in v izloži trdnici Gorec.

Gradjanski «Ilirija» — Prvenstvo Jugoslavije v nogometu.

Danes ob pol 4. uri popoldne se vrši na igrišču Ilirije pred državnim kolodvorom prvenstvo nogometna tekma med prvakom Zagreškega nogometnega podsaveza Gradjanskim SK iz Zagreba in SK Ilirija, prvakom Slovenije. Tekma spada v prvo kolo tekm za prvenstvo Jugoslavije; zmagovalac se kvalificira za odlično tekmo, ki se vrši 23. septembra v Zagrebu. Nastop Gradjanskega SK vzbuja z ozirom na značaj in važnost tekme seveda največjo pozornost in zanimanje. Gradjanski SK je klub, čegar gostovanje bi tudi brez tega pomenilo za nas sportisti dogodek. Njegovi uspehi v Španiji in proti raznim najmočnejšim mednarodnim protivnikom so mu ustvarili izreden sloves doma in v inozemstvu. V moštvo Gradjanskega igra cela vrsta reprezentančnih igralcev. Njegova današnja postava se glasi: Vrduka - Ferderber, Šifer - Obž, Rupec, Vragović - Babič, Pašinek, Perška, Mantler, Pavleković. Ilirija postavi proti Gradjanskemu sledeče moštvo: Miklavčič - Dolinar, Beltram, Tavčar, Lado, Milan - Zupančič I, Učak, Oman, Vidmajer, Pevalček II. Vodstvo tekme je poverjeno sodniku Mazilu iz Subotice. — Gradjanski SK prispe danes ob 10.42 v Ljubljano.

Predprijava vstopnic za tekmo Gradjanski «Ilirija» se vrši še danes do 11. ure v trg. J. Gorec, Dunajska cesta.

Prvenstvena nogometna tekma v Ljubljani. — Danes dopoldne se vrši prvenstveni tekmi Primorje - Slavija (igrišče Primorja ob 10.45, predigra rezerv ob 9. uri) in Slovan - Svoboda (igrišče Ilirije ob 9.30).

Zenski lahkoatletični miting, ki bi se bil moral vršiti včeraj na prostoru Ilirije, se vsoled dežja ni mogel vršiti in je preložen na torek in sredo, 4. in 5. m. Prijave se sprejemajo še do 4. t. m. ob 10.

Plavalna tekma za prvenstvo Slovenije, ki je bila odročena vsled vremenskih in vodnih neprilic na poznejši čas, se vrši bržkone 8. in 9. septembra, kar ni ostalo se objavi kasneje. — Ljubljanski Plivački Podsavez.

Klub kolesarjev in motociklistov

Ilirija je priredil sinoči na čast dirkačev, ki se udeležijo današnje dirke za prvenstvo Jugoslavije, pozdravni večer. Ob enem so se razdelila darila tekmovalcem jubilejne dirke Ljubljana - Krka - Ljubljana - Bloč, ki se je vršila 15. avgusta. Naš dirkač Kosmatin, ki je dosegel drugi na cili, je bil z ozirom na vloženi protest radi protipravilne izmenjave kolesa diskvalificiran. Vendar pa mu «Ilirija» priznala častno nagrado, da tak pokaže, da zna ceniti lepe uspehe, ki je dosegel g. Kosmatin v mednarodnih tekmah in tudi pri zadnji tekmi.

Kolesarska dirka za prvenstvo Jugoslavije se vrši danes na 150 km dolgi progi Ljubljana - Zagreb. Iz Ljubljane odidejo dirkači dopoldne ob 10.30. Stopnja je na Dolenjski cesti pri km 2.4.

Ljubljanski sportni klub spusti dan v nedeljo 2. septembra točno ob 3. p. na slovesen način svoj novi regatni čoln ob čolnarni v vodo. Krstu sledi neposredno velika regata, po tej je v čolna domača zabava. Vabilo se s tem vsem vsi člani z rodbinami in njih gosti, da polnoštevilno udeležijo te prireditve, ki ob enem proučava klubove petnajstletni. Prireditve se vrši brezposojno ob vsem vremenu. Veslači in vsi funkcionarji imajo biti najpozneje ob 2. uri popoldne na mestu.

Arne Borg je postavil nov svetovni rekord v plavanju na 1000 m, karu progo je preplaval v 14:11.7.

po eni strani sadnim proizvajalcem, po drugi strani pa sadnim trgovcem na roko. Na ta način bi se lahko veliko dobrega storilo.

Vsaka občina mora skrbeti, da spravi ob takih letih sadja v denar. Le to, kar bi se ne dalo prodati, naj se obrne za različne druge sadne izdelke. Naša dežela bi s primerno organizirano sadno trgovino lahko mnogo več dosegla, kakor je dosedaj. Sadna trgovina potrebuje organizacije, ki mora iziti od proizvajalcev samih. Ti so v prvi vrsti poklicani, da skrbijo za vnovčevanje svojega sadnega pridelka. Po naših mestih in krajih se rabi veliko namiznega sadja.

Ce je domača potreba krita, naj se obrne trgovina na ven. V naših razmerah je založiti s sadjem najprej domači konsum po mestih. Naša mesta trpe danes na pomanjkanju namiznega sadja, dočim se po deželi sadje zametuje.

Naše sadjarstvo ni danes tako razvito, da bi se dalo vpeljati izdatnejša trgovina z namiznim sadjem v vnanje države. Pač pa se je pred leti prodalo v druge države mnogo mošnega sadja, ki je prineslo mnogo denarja v našo deželo. Ob ugodnih sadnih letinah moramo tudi to kupčijo pospeševati, da pridemo do denarja. Mešanega mošnega sadja imamo največ za prodajo.

Naša dežela ima letos veliko češpelj in jabolk. Ce ne bomo skrbeli za odjemalce, se je bati, da bo po teh krajih preveč žganja in mošta, odveč domačega konsuma in premalo dohodka.

Skrbimo v teh razmerah, da bodo vsaj mestni konsumenti priliči do zdravila in zadostnega sadja. S primerno organizacijo pravočasnih naročil od strani potrebnih konsumentov, bi se letos lahko mnogo namiznega sadja izvozilo in prodalo v Ljubljano in druga mesta in oddalo neposredno potrebnikom. Tako bi se ne le izdatno pocenilo uživanje zdravega sadja, ampak tako bi se tudi veliko več prodalo, kakor pa, če prepuščamo vsa kupčijo samo sebi in raznim manjšim prekupovalcem. Dežela in mesta bi imela dobiček od tega. Dežela ima dosti sadja, po mestih je pa dosti uživalec. Treba le, da jim s primerno organizacijo olajšamo dostop do tega sadja. Sadjarsko društvo ima lepo nalogo, da posreduje in pomaga enemu in drugemu do cilja.

II. vrtnarska razstava v Ljubljani

Celoten vtis razstave je izredno lep in zadovoljil tudi razvajeno oko. Od lanske razstave, ki je bila v marsičem pomankljiva, so vrtnarji napravili velik skok naprej. Razstava kaže enotnejši aranžma in je zelo skrbno pripravljena. Oko motijo le posamezni predmeti, ki niso «zreli» za razstavo: par suhih vencov v kričedih barvah, kak neurejeno sestavljen šopek in posamezne slabe rastline. Pa to so maleznosti!

Naravni dar, ki ga imamo Slovenci za gojenje cvetlic, se zrcali na razstavi očito. Razstavljalci zaslužijo naše iskreno priznanje, zlasti če se upoštevata, da se imajo ljubljanski vrtnarji stalno boriti z izredno neugodnimi klimatičnimi razmerami, ki marsikatero kulturo rastlin naravnost izključujejo. Kljub temu so dokazali, kaj zmore spretna roka in žilava vztrajnost. Prepričani smo, da so sedanji razstavljalci pionirji za tisto mlajšo generacijo, ki ji bo treba nuditi več strokovnega pouka od strani države, da se ta panoga dvigne na nivo sosednjih naprednejših držav.

Razstava je odlično zasnovana že v načrtu. Vse stene obširne jahalnice so lično ozaljšane z lepimi cvetličnimi rastlinami in zelenjem. Ob stenah so razvrščene skupine posameznih razstavljencev, ki se skoro neopaženo spajajo druga v drugo. Skupno tvorijo ogromno podkev, sredino razstavnega prostora pa krasijo mogočni

sem takoj uganil, da mu ni niti najmanj do smeha! Moj prijatelj je iskal namreč v Beogradu dela, pet dni ga je že iskal, toda brez uspeha; dve noči sva si delila posteljo na mojem stanovanju in bi si jo še, ako bi se ne bila vtaknila vmes oko in jezik godrnjajoče starih — gospodinj. Prijatelju nisem mogel pomagati več, niti z denarjem ne, kajti po 15tem vsakega meseca je denarica državnega uradnika prazna.

«Kje si spal to noč?» sem vprašal prijatelja in sedel k njemu na klopi.

«V čolnu!» mi je odgovoril mirno in resno. «Spal sem bolje nego včeraj v parku, ko me je motil stražnik. Tam dobiš ob Donavi je tako mirno in tako lepo se spi... in nič se mi ni treba bati, da bi me ponoči kdo motil... Tudi nocoj pojdem spat v čoln...»

Glasno sem se zasmejal:

«Ti boš prekosil še Maksim Gorkoga, prijatelj!... A kaj je za službo? Si dobil danes kaj?»

«Nič, nič!... Vrag vzemi ta zaprašeni Beograd... Se jutri poskusim svojo srečo, a če tudi jutri ne bo nič, prodam uro in dozo, da bo za vožnjo, in se odpeljem nazaj...»

In res se je odpeljal nazaj v svojo lepo deželo Stajersko — jaz pa še sedaj mnogokrat mislim na skrivnostnega obiskovalca beogradskega čolnarja, na Pipca in na impertinentno usodo, ki tako brezobzirno pometi s pravičniki in mehko posteljo in rože beli kruh najraje le kričnikom...

Šesto poglavje:

Amen.

—y.

oval najprejstrefjša cvetja in zelenje, med njim pa soha kralja.

Ta skupin so pokrita s svetlim mahom, vse pa kaj lično urejeno in sleherni rastlina nameršana z veščo roko. So tista ljubljenska navadnost, ki se je vrtila nehoti pri nameščanju posameznih objektov, ne moti očesa.

Pa oglejmo si posamezne skupine. Začnimo pri «Rojstvu» — skupina g. V. Korsiške. Izmed vseh razstavljencev nas je ta najbolj presenetil s svojim napredkom od lanskega leta. Njegova miza za kratko priliko bo marsikoga očarala. Kaj mične so okrašene razne košare in košarice, žardinijere itd. Celoten aranžma je v vsakem oziru prav poseben. Zeleni bi pa, da g. Korsiška namesti svoja semena v bodoče na pristopnejšem mestu.

Skupina Antona Srečkaja so odlikuje s krasnim vencem iz dalj lila-rožne barve in s košaro polno belih dalij. Razstavljalec zna izrabljati efekte barv. Različne primule obecnice in ciklame v lončkih, ki krase tla te skupine, kažejo, da so jih gojile veščo roke.

Skupina Viktorja Bajta nam kaže pestro cvetje iz južnih dežel. Sredino zavzema bujno okrašena miza za poročno priliko. Poročni šopki, težke vaze polne dražestnega cvetja, kašarice z naglji in dr. te prisilijo, da obstaneš in strmia v to razkošje. Lep je venci iz jesenskega vresja, lep zaradi svoje pripristosti.

Glavno privlačno silo za našo dečo imajši svet utegne tvoriti obsejna skupina g. Fr. Horzanskega, ki se odlikuje po svoji mičnosti in skrbnosti, s katero je sestavljena. Predstavlja nekako kopijo japonskega parka s stezicami, hribčki, žarečimi od cvetoče reše, dolnicami s ribniki, mostički in zaraščanimi močvirjem, vmes pa lutke in tivali. Vso pozornost pa zasluži zlasti gredica v ospredju te skupine: nebroj najljubšejših aster, celozij, begonij in ciklam, vse s finim okusom aranžirano. Obrobek je iz lepega tropičnega mahu. Ogromno skrbnega dela je skritega v tej skupini, ki je v kras razstavi.

Skupina g. Kešeta nas prav prijetno iznenadi s lepim rondojem ageratum «Leipziger Klind», ki bo zanimali zlasti strokovnjake. Razstavljalec nas je tudi presenetil s lepim številom doma vzgojenih mladih lovčev.

Gospod Ivan Bizovičar naravnost paradira s svojimi ciklamami in asparagusi, ki so v tako lepi kondiciji, da jih morajo obdovovati. Tudi mlade dračene kažejo na veščega vrtnarja, ki zasleduje energično svoj cilj: trgovino.

Postojmo še pri skupini g. Pavla Simenca. Pred lično okrašenim grobom se razprostira lepa gredica primul in ciklam. Vse to je obdano z vsakovrstnimi palmami. Nagrobni kamen je sestavljen iz samega zelenja in cvetja. Aranžma je tako čeden in prikljuv, da na tem grobu ne moreš solz pretakati.

Oglejmo si še zadnjo skupino g. Feranta, ki zavzema sredino jahalnice. Razkošno, toda ne bahato opremljena s raznimi cvetlicami, nudi slehernemu opazovalcu užitek. Posebno krasno so begonije, hybr v najlepših barvah, čvrsto rast kažejo brez izjeme vse rastline te skupine: asparagusi, dračene, begonije semperflores, nageljni, itd. itd. Gospod Ferant je s to skupino dokazal, da imamo med domačimi vrtnarji prvovrstne močli.

Prostor nam žalibog ne dopušča obširnejše ocene. Vsem prijateljem vrtnarstva nujno priporočamo, da si ogledajo razstavo. Javnost naj se za izkaže vrtnarjem hvalečnega za njih trud s tem, da obišče to razstavo. Posebne hvale pa je vredno, da so vrtnarji čisti dobiček namenili dobrotelosti.

Zavarovanje malih posestev

Zadnji finančni zakon za julij, avgust in september 1923, objavlja člen 43., ki se glasi dobesedno nastopno:

«Ministrski svet se pooblašča, da sme s svojo odločbo razširiti na del ali na vse ozemlje kraljevine, deloma ali v celoti, odredbe točke 4. a § 471. zakonika o sodnem postopanju v civilnih pravih z dne 20. decembra 1859. z vsemi izpremembami in dopolnitvami, ki velja za ozemlje Srbije in ki se glasi:

Za izvršbo razsodbe se ne smejo jemati v popis:

4. a) poljedelcu en plug, en voz, dva vola ali dva bivola ali dva prežna konja, kobila z žrebetom do leta dni, krava ali bivolica s teletom, odnosno bivolček, do leta dni, deset ovac, pet svinj, pet koz, motika, sekira, kramp, kosa in toliko hrane, kolikor je je za njega, rodino in živino treba do nove letine. Poleg tega na vsako davčno glavo, najsi je davka oproščena ali ne, samo da je njen glavni poklic poljedelstvo, najsi živi v selu ali v mestu, pet oralov zemlje, orn računjen s 1600 kvadratnimi sežnji, najsi je zemlja čista, porasla z gozdom, sadnimi drevesi ali trto, z neobranimi njemimi sadeži vred. Istotako hiša z zgradbami in placem do enega orala.

Ako pa bi se kaj od te imovine poljedelcu prodalo za plačilo davkov, doklad in drugih občinskih stroškov kakor tudi kazenskih obsoj, pa bi po kritju vsot, za katere se je v teh primerih izvršila prodaja, preostalo še kaj denarja, se ta preostanek ne sme uporabiti za izplačilo drugih upnikov, nego se izroči poljedelcu, čigar imovina se je prodala, in sicer šele tedaj, kadar predloži oblastvu dokaz, da je za ta denar kupil drugo tako imovino.

Zneski preostanka pod 20 dinarji se

tržbo dolžniku.

(Izprememba z dne 14. julija 1923.)

Tu nastete imovine ne more niti poljedelcu sam prodati ali kakorkoli odpujiti.

Ce pa bi bil poljedelec v stiski zbog elementarne nesgode, kakršne so: povodnja, požar ali slaba letina, ali če bi mu živina poginila ali če bi potreboval denarja, da si nakupi seme za setev itd., se sme zadolžiti, toda samo pri javnih blaginjah, a tudi v tem primeru ne sme zadolžiti dveh oralov zemlje in hise s placem. Ce bi imel poljedelec več nego pet oralov zemlje, se prepušča njemu, da odredi, katera zemlja naj se mu proda.

Ta omejitev se ne tiče terjatve, nastalih do dne 1. januarja 1874., najsi so te terjatve intabulirane ali ne; zato velja zanje dosedajni zakon.

Toda upniki, ki nimajo o svojih terjativah nobenih listin ali nimajo listin, potrjenih po oblastvu, morajo do dne 1. aprila 1874. te terjatve prijaviti pri oblastvu, da overi datum, drugače se nanaša ta izprememba tudi nanje.

Terjatve 250 davčnih grošev smejo overjavljati tudi občinska sodišča.

Ta izprememba nikakor ne izpreminja odredb zakona z dne 4. decembra 1867. (Zbor XX., str. 37) glede prodaje teh posestev v tam razloženih primerih, niti se ne tiče primera, ko je treba izterjati državne in občinske stroške.

Odredbe tega člena ne veljajo za one, ki se hočejo izelziti iz kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev ter žele v ta namen prodati svoje nepremičnine.

Beseda «plac» pomeni po uradnem tolmačenju, kakor piše «Uradni list pokrajinske uprave za Slovenijo» v 65. številki t. l. «prostor, kjer stoje zgradbe, nadalje dvorišče in vrti».

Kratka vsebina citiranega člena 43. je, da se kmetu za dolgove ne smejo prodati zgoraj navedeni predmeti in zadnjih pet oralov zemlje s poslopji vred. Prodaja se more izvršiti le za davek. Le v slučaju, da je posestnik v stiski zbog elementarne nesgode (povodnja, požar, slaba letina itd.) ali če hoče nakupiti stvari za obdelovanje posestva, se sme zadolžiti še na tri od zadnjih pet oralov zemlje, toda samo pri javnih blaginjah. Ce bi imel poljedelec več nego pet oralov zemlje, se prepušča njemu, da odredi, katera zemlja naj se mu proda.

V bistvu je dobra misel onemogočiti spekulativno prodajo malih posestev, bilo da hoče posestnik sam prodati, bilo da hoče to storiti upnik. Toda preden se citirani arbiški zakon, ki je že pred vojno vzbudil v inozemstvu mnogo pozornosti, razširi tudi na Slovenijo, je treba natančno določiti, kaj se ima zgoditi z dosedanjimi terjativami. Dosedanje terjatve treba na vsak način zavarovati.

Nadalje treba jasno povedati, kaj je to javna blagajna, oziroma katera javna blagajna bo dajala posojila in pod kakšnimi pogoji. Končno je potrebno voditi račun tudi o onih posestnikih, ki potrebujejo posojilo, ne da bi bili prizadeti od elementarnih nesgod: Popravljajo poslopji, nove stavbe, izplačilo dote, predaja posestva nasledniku itd. Kdo bo dal posojilo v takih slučajih? V Srbiji sami se je točno pokazalo, da je taka zaščita malega posestnika dobra le tedaj, ako država skrbi takim posestnikom za ugoden kredit, kadar ga potrebujejo. Velika večina kmetovalcev v Sloveniji spada v grupo malih posestnikov, zato je to vprašanje za našo pokrajino največje važnosti. Mala posestva naj se zavarujejo, toda paralelno mora iti akcija za cenen zdrav javni kredit.

Po zgoraj citiranem členu 43. je vlada pooblaščen, da razširi zakon na celo državo ali na poedine dele države. Kolikor se da dognati, ni centralna vlada o tej stvari v Sloveniji še nikogar vprašala za mišljenje. Premnogokrat se je že zgodilo, da so v Beogradu po lastni pameti reševali taka vprašanja, ne da bi sami poznali razmere in ne da bi vprašali one, ki razmere poznajo. Sledil je kozel in kozlu nezadovoljnost. Treba pravočasno paziti, da se v prednjem slučaju ne zgodi podobno. Naj se interese samega zavzamejo za stvari Takoj naj bi se lotili proučevanja tega vprašanja vsi denarni zavodi, ki se pečajo s kmetijskim kreditom. Tu prihajajo v poštev v prvi vrsti vse kmečke posojilnice in velika večina slovenskih občinskih in okrajnih hranilnic. S stvarjo naj se torej pečno združne zveze in Zveza jugoslovanskih hranilnic, istotako ima besedo Kmetijska družba za Slovenijo. J—n.

Pregled zagrebške borze

Kongres trgovinskih zbornic in izvozniskih organizacij je imel velik odmev v inozemstvu in je ugodno vplival na precejšnje vrednosti dinarja, ki se je pričel ta teden dvigati. Poskus predznaka tedna, da se vrže dinar, je sedaj izjalovljen. Na naših denarnih tržiščih tako rekoč tekmujejo lastniki deviz v zniževanju tečaja ponudbe. Blaga je bilo celi prošli teden v izobilici. V sredi tedna se je promet živahno razvijal, a koncem tedna je bil slab radi pričakovanja nadaljnega znižanja tečajev.

Padeč tujih plačilnih sredstev na zagrebški borzi tekem prošlega tedna znaša povprečno preko 4 odst. Deviza na Dunaj je padla od 0.1355 na 0.13, Italija od 417.5 na 400, London od 441.5 na 427, Newyork ček od 96.75 na 93, Praga od 285 na 275, Svica od 1750 na 1685, Pariz od 545 na 527.5.

Hausse na efektivnem tržišču, prekinjena v prejšnjih tednih, je prošli teden znopet napredovala ter se izraža nada, da

bodo naše bančne in industrijske vrednosti obdržale te dosežene tečaje.

Med vodečimi papirji je bila prošli teden Hipotekarna, v kateri zagrebško tržišče pokriva veliko povpraševanje na račun Dunaja in Budimpešte. Njen tečaj se je dvignil prošli teden od 110 do 137.5. Od industrijskih papirjev so se mnogo tržile delnice Gutmanna, Sečerane, Slavonije. Precej zanimanja je bilo tudi za šumske papirje.

V včerajšnjem prostem prometu se je v efektnih nadaljevala čvrsta tendenca in je bil priličen promet. V devizah pa je zljutraj nastopila majhna čvrstoča radi večjega števila kupnih nalogov in so tečaji nekoliko porasli. Kasneje pa je bilo zopet dovolj blaga. Mednarodno slabša tendenca za lro radi zadnjih političnih dogodkov je dovedla do nadaljnega oslabiljenja lire in se je ponujala deviza Trst po 400 brez kupcev. Ostale devize so notirale blago: Dunaj 0.132, Berlin 0.0095, Budimpešta 0.535, London 429, Newyork ček 93.5 — 93.75, Pariz 529, Praga 277.5, Svica 1707.5.

TRŽNA POROČILA.

Novosadska blagovna borza (1. t. m.) Pšenica: baška, 79 — 80 kg, 2 odst., 13 vagonov 340 — 345; baška, 80 kg, 2 odst., 25 odst. kasa, 5 vagonov 335; baška za september, 80 kg, Tisa, povpraševanje 337.5; baška, 80 kg, 2 odst., Novi Sad, povpraševanje 337.5; baška, 79 — 80 kg, 2 — 3 odst., okolica Novi Sad, ponudba 342.5; banatska, 80 kg, Senta, 2 vagona 340; srbijanska, 80 kg, 8 vagonov 340; sremska, 78 — 79 kg, 2 — 3 odst., duplikat kasa, ponudba 315. Jedmen: baški, 64 — 65 kg, ponudba 270; baški, 64 — 65 kg, duplikat kasa, 3 vagoni 267.5. Oves: baški, ponudba 290; baški, 67 — 68 kg, 1 vagon 256.25; baški, Novi Sad, 1 vagon 260. Turščica: baška, 7 vagonov 270 — 275. Fižol: beli, baški, 1 vagon 465. Moka: baška, «0», 3 vagoni 550; «0», 1 vagon 390; «7», Banja Luka, 2 vagona 375. Tendence mirna.

Svinjski sejem v Mariboru (31. avgusta). Pripeljanih je bilo 262 svinj in ena koza. Cene prašičev: 5 do 6 tednov stari konad 200 do 250 Din, 7 do 9 tednov 275 do 450, 3 do 4 mesece 450 do 550, 5 do 7 mesecev 700 — 750, 8 do 10 mesecev 925 do 1150, eno leto 1625 do 2100. Meso: kg žive teže 20 do 22.5, kg mrtve teže 27.50 do 31.25; koza 225 do 250 Din.

HMELJ.

Zatec (Čehoslovaška), 8. avgusta. (V. brzjavno tržno poročilo). Včeraj se je na kmetih pričela večja kupčija z novim hmeljem. Cena 3000 Kč za 50 kg (2.78 Din je 1 Kč — 1 kg je 667 naših kron).

PRODAJE IN DOBAVE.

Prodaja igralnih kart. Carinarica v Ljubljani bo prodala 10. septembra ob 10. dop. na javni dražbi 236 jedinic igralnih kart. (Pikett No. 62,32 listov.)

Dobava umetnega asfalta. Pri upravi smodnišnice v Kamniku se vrši 15. septembra ofertalna licitacija glede dobave 1500 kg umetnega asfalta.

— Za prenos sedeža broderske družbe «Oceanica». Kakor smo že poročali, bi morala paroplovna družba «Oceanica» ki ima svoj sedež v Trstu, v smislu mirne pogodbe prenesti svoj sedež že davno v Jugoslavijo. Sedanji upravni svet pa se nič ne briga za prenos sedeža nego ima največjo brigo z razprodajo brodov. Po preobratu je imela «Oceanica» 18 parnikov, sodaj pa jih ima samo 7. Ako pojde tako naprej, bo družba kmalu brez brodov. Da trpi naše paroplovstvo zaradi te razprodaje ogromno škodo, je jasno. Tudi delničarji so z razprodajo hudo prizadeti. Zaradi tega se je stvorila skupina delničarjev, ki zbira delnice (eno desetino kapitala), da bi mogla v smislu trgovinskega zakona sklicati občni zbor družbe, na katerem se bo posvetovali o sedanje delovanje upravnega odbora ter se bo zahteval prenos družbinega sedeža v Jugoslavijo. Zastopnik te družbe je kapitan Ilija Gopšević, Trst, Via Torre bianca 8. Delničarji se naprošajo, da sporoče gosp. Gopševiću svoj naslov ter število delnic, ki jih bi položili, ko bo sklican občni zbor z dnevnim redom, kakor smo zgoraj omenili.

— «Savci» obče zavarovalna delniška družba v Zagrebu je imela svoj prvi redni občni zbor pod predsedstvom družbinega predstojnika gosp. Dr. Švrljuge. Iz poročila družbene direkcije je razvidno, da se to domače podjetje zelo povoljno razvija ter da je zbog doseglih rezultatov si priborilo v svoji stroki vodilno vlogo na polju našega domačega narodnega gospodarstva. Družba, ki se zanaenkrat bavi samo z elementarnim zavarovanjem (proti požaru, vlom, škodam pri prevačanju), dosegla je v poslovnih dobi leta 1921/22, na premljah in na pristojbinah nad 100.000.000 kron in izplačala za škodo 26.000.000, ter izkazuje po amortizaciji vseh svojih ustanovnih in upravnih stroškov dobiček 4.683.713 K. Dividende plača družba 10 odst., t. j. 16 Din (K 64) na delnico. V dopolnilo upravnega sveta so bili izvoljeni kot člani ravnateljstva: gg. Edgard Morpurgo, dr. Milan Vrbanec, Kamilo Bošnjak in nadzornega odbora gg. Leibenfrost, St. Tubić, dr. Kleva, St. Benčić.

— Prihodnja zagrebška vinska borza se vrši dne 5. septembra, na kar se opozarjajo interesi. Vinska borza na zagrebški borzi se vrši, kakor smo že poročali, vsako prvo sredo v mesecu.

Sokolstvo

zredni občni zbor Sokola v Rajhenburgu

(Odhodnica staroste Jamška.)

Dne 28. t. m. je imel Sokol v Rajhenburgu izredni občni zbor in odhodnico svojega ustanovitelja in staroste brata Jana Jamška, ki odhaja kot nadzornik na svojo novo postojanko na Breg pri Ptuj. Zbrali se je večina članov in članice iz tega in okolice. Starosta brat Jamšek odprl občni zbor, ugotovi sklepčnost ter po bratskem pozdravu v daljšem govoru spominja brate in sestre skupnega dela tekom 14 let, kar društvo stoji in kateremu je br. Jamšek vedno stal na čelu. Po otvoritvenem govoru je prišel na vrsto kratek dnevni red; volitev novega staroste, blagajnika in dveh namestnikov. Volilo se je z vzklikom. Br. Jeriček je predlagal, naj volitev staroste odpade in naj mesto zavzame podstarosta br. Rainer, ki pa nikakor ni utegnil prevzeti nove funkcije. Nato je predsednik starosta br. Jamšek predlagal na svojega namestnika kot za mesto staroste najbolj vrednega in poštovnega br. Blaža Jeričeka. Predlog je bil soglasno sprejet. Br. Jeriček, ki ga sicer sara ovira obilno udeleževanje pri veliki narodni društvenega dela in šibkejše zdravje, je končno na bratski apel staroste Jamškega prevzel novo funkcijo in je med prisrčnimi ovacijami zahvalil za zaupanje, nakar je za društvenega blagajnika, kar je dolejš bil novi starosta,

bil izvoljen br. Miha Straus, za namestnika pa br. Viktor Zupano in sestra Dana Skakovnikova. V sklepnem govoru je starosta br. Jeriček pozval navzoče k resnemu in vztrajnemu delovanju ter ob zvokih narodne himne zaključil izredni občni zbor.

Nato se je razvil odhodniški slavje dolgoletnega narodnega bojnika br. Jamška. V slovo mu je govoril njegov vedno zvesti sodelavec br. Srečko Rainer, spominjal se težkih časov med svetovnim klanjem, ko je tudi njega zadel usoda večine slovenskih narodnih delavcev, da so ga zasledovali avstrijski hajneti, katerim pa uporno ni klonil tilnika temveč neomajno ostal zvest narodni zavesti. V imenu učiteljskega zbora se je poslovil br. Bregant in posebno poudarjal velike zasluge br. Jamškega kot izvirnega in vestnega vzgojevalca naše mladine. Br. Jamšek se je zahvalil z iskrenimi besedami; z zaključnimi popevkami lepih narodnih pesmi se je zaključila prisrčna odhodnica.

Otvoritev Sokolskega doma v Središču

Središki Sokol si je z veliko poštovanostjo zgradil svoj dom, ki ga je na praznik dne 15. avgusta svečano otvoril. Domači Sokol je z godbo na čelu sprejel goste, ki so prišli v lepem številu iz Maribora, Ptuja in Ormoža. Na kolodvoru je bil postavljen slavolok, So-

kolski dom pa je bil okrašen s cvetjem in zastavami. Tudi pred domom je bil slavolok, raz katerega so male Sokolice obsipavale sprejeto s cvetjem. Prvi je govoril starosta središkega Sokola, br. Kočvar, ki se je v svojem govoru spomnil vseh bratov in sester — ter drugih dobrotnikov, ki so s svojo podporo omogočili stavbo in izrekel vsem prisrčno zahvalo. Imenom središke občine je izpregovoril župan br. Lukačič. Za njim je v jedrnatih besedah starosta mariborske sokolske župe, br. dr. Pivko, razjasnil pravi pomen in nalogo Sokolskega doma, ki naj bo hram velike sokolske misli in žola sokolske vzgoje za naš in naš novi rod. — Po ogledu Sokolskega doma, ki je smoteno urejen in umetniško poslikan, kar je delo domačina, akad. slikarja br. Šarova, je bila dopoldanska slavnost končana.

Ob 2. uri popoldne se je vršila javna telovadba domačega Sokola in so želi nastopi poodnih oddelkov priznanje mnogobrojnega občinstva.

Telovadbi je sledila tombola in zvečer lep koncert v veliki dvorani doma. Središka sokolska godba pod vodstvom br. Kocjana in pevski zbor, ki ga je nastudiral in vodil br. Culek, so želi narodu priznanje, ki se je stopnjevalo od točke do točke. Oba sta pokazala, koliko se da doseči z dobro voljo in poštovanostjo. Gostje se niso mogli nadevati zlasti naši sokolski godbi, ki bi lahko nastopila v vsakem mestu. Po koncertu se je razvila nepriljudna domača zabava.

Bil je lep sokolski praznik. Zdravo!

Sokol I. klife: »Spasimo sokolski Tabor!« Pod tem geslom priredimo na praznik v soboto, dne 8. septembra 1923. na čast posebnikom ljubljanskega velesejma »Telovadni večer« z bogatim sporedom na letnem telovadbišču na Taboru. V bratsko obvestilo Zdravo! Prireditelji odsek »Sokola I.«

Mariborski »Sokol« se udeležil danes popoldne sokolskega nastopa v Rušah. Odnos v civilni obleki in s sokolskim znakom iz Maribora ob 15. uri, povratek ob 20. uri.

Sokol Litija-Smarin priredi danes 2. t. m. naračnjski dan v Litiji pred sodnijo. Zjutraj ob 7. uri tekma, ob 15. uri nastop, po telovadbi prosta zabava, srečolov in znamenita vožnja zrakoplova nad veselilnim prostorom. Prijatelji društva in mladine iskreno vabljeni.

Nov list za sokolski naračnjak na Češkem. Predsedstvo ČOS. začne z letošnjim šolskim letom izdajati list za mladino pod imenom »Vzkišeni« (Vstajenje) kakor je izhajal pred vojno. Urednik lista bo prejšnji urednik in izdajatelj brat Ed. Navratil iz Moravan pri Pardu-

blah, član prosvetnega odseka ČOS. in znan pedagog. Istočasno preneha izhajati sedanji list za sokolsko mladino Skiplavnik. »Vzkišeni« bo izhajal 15. vsakega meseca, izveniš med šolskimi počitnicami, torej letno 10 zvezkov, v obsegu po 16 strani in bo ilustriran. Cena posameznemu zvezku bo 0.70 Kč, administracija lista je v Pragi I., Karlova 2.

Kupujte tablice za tombolo v korist »Sokolskega doma« v Sp. Šiški, ki so vrši danes, dne 2. septembra, ob velesejmu.

Stavbenik 128
RUD. ROČAK
v Trbovljah
izvršuje vsa stavbena dela.
Lastno tesalstvo. Izdelovanje stopalo.
Teraco-tiak.
Brezkonkurenčne cene.

V večji trgovsko hišo išče za stalno 45 let stara rdova z 14letno hčerko, ki bi se ob enem v trgovini učila, mesta oskrbuje, k otrokom ali za silo za druga dela. Večja je tudi šivanja in ima lastni šivalni stroj. — Poudarje pod »Uporabna za vse« na An. zavod DRAGO BESELEJAK, Ljubljana, Sodna ulica 5. 4997

Graški velesejem 1923

Velesejem za blagovne vzorce
Velesejem za deželne pridelke

razstava za požarobrambo
in rešilna sredstva

od 1. do 9. septembra 4285

POJASNILA daje urad Graškega velesejma, Industriehallepark. Tel. Nr. 41-27

Proti izkazu lastnoročno podpisane sejmске legitimacije, ki se dobi za Din 40.— pri častnem zastopniku »Graškega velesejma«: ALOMA COMPANY, LJUBLJANA, Kongresni trg 3, dobijo posetniki 50 % znižano pristojbino pri vizumu, razven tega pa se lahko tja in nazaj peljejo v brzo- in dvinskih z navadno vozovnico osebnega vlaka. To velja od 31. avgusta za vsa dobo sejma do 10. septembra. Z legitimacijo je dovoljen poljuben vstop v sejmске prostore za vseč velesejma.

20.000 parov čevljev prodajam po neverjetno nizkih cenah, in sicer:

Moški čevlji od št. 39 do 46.

Boks, črni, zbiti	prej Din 300.—	sedaj Din 199.—
Boks, črni, Goodyear	400.—	259.—
Boks, črni, Goodyear, dvojni podplati.	450.—	269.—
Boks, rjavi, Goodyear	450.—	269.—
Boks, rjavi in črni, nizki, široka in koničasta oblika, Goodyear	400.—	249.—

Ženski čevlji od št. 35 do 42.

Boks, črni, zbiti	prej Din 300.—	sedaj Din 199.—
Boks, črni, Goodyear	400.—	259.—
Boks, črni, Goodyear	400.—	259.—
Boks, črni, nizki, zbiti	250.—	169.—
Boks, črni, nizki, Goodyear	300.—	199.—
Boks, rjavi, nizki, Goodyear	375.—	249.—

Fantovski in dekliški čevlji od št. 35 do 39.

Boks, črni, Goodyear	prej Din 300.—	sedaj Din 197.—
Boks, črni, zbiti	250.—	189.—

Delavski čevlji št. 40 do 47.

Bakanže, prvovrstne, podkovane.	prej Din 162.50	sedaj Din 149.—
Bakanže, prvovrstne, nekovane	150.—	139.—

Garantirano prvovrstno blago, izdelano po zadnji modi. Pri Enagros nakupa popust!

Pismana naročila, pri navedbi vrste čevljev in številke, pošiljam po poštne porsetju.

Kosta Vukašinović, Ljubljana.

Samoprodaja in zaloga tovarne »PETOVIA«, d. d., Pilj

Dunajska cesta (palača Ljubljanske kreditne banke).

Veletrgovina z železnino in orodjem itd.

Fr. Stupica

v Ljubljani,
Gospodsvetska cesta št. 1

Poljedelski stroji. Stavbeni material. Zaloga smodnika (baruta) in vseh drugih razstreljiv.

Brez posebnega obvestila.

Danes se je preselil naš ljubljani oče in brat, gospod

Fran Schiffrer

mestni učitelj v pok.

po kratki in mučni bolezni v lepše večno življenje.

Pogreb bo dne 2. septembra ob 1/4. uri iz Garnizijske bolnice na pokopališče k Sv. Križu.

V Ljubljani, dne 1. septembra 1923.

Globoko žalujoči ostali.

4719

Fotoplošče

Agfa, Ernemann, Hauff, Heri ngo, Verax, Sigurd.

Fotopapirji

Satrap, Mimosa, Cellofix.

Vse sveže dospelo.

Zahtevajte cenik!

4104

»SANITAS«, Celje 8.

Prima bohinjki sir

razpošilja 4716

po najnižji dnevni ceni

Franc Žmitek

Eksport siru, Boh. Bistrica

Zahtevajte povsod

1a bohinske kvalitete.

Samo na debelo.

Generalno zastopstvo

Velika zaloga.

prve vrste industrijskih podjetij za vse vrste strojev, orodja, tehn. industr. potrebščin in elektrotehn. stroje

Karol Bastiančič

tehnične in elektrotehnične potrebščine in stroji

Ljubljana, palača Ljubljanske kreditne banke, Dunajska cesta št. 1b

Elektrotehnični oadelek:

Porcelanasti izolatorji za visoko in nizko napetost in vsaki elektroporcelan, oporniki za izolatorje, instalacijski material, izolirni trak »Durabit«, elektrolitni baker, razsvetljevala, elektromotorji, žarnice »Vertex«, »Eskimo Neutilators«.

4647

Strojnotehnični oddelek:

a) Specialni industrijski stroji za keramično, opekarsko, glinasto, žametno in cementno industrijo, za tvornice loncov in peči in za kemijsko-farmaceutsko industrijo; b) stroji in orodja za obdelovanje lesa; c) stroji za orodje in samo orodje za železo, kovino, pločevino in žice; d) industrijske oprave.

Posetite sejmски prostor, paviljon »K«, šte. 525!

Proda se takoj

4 orale goric, 7 oralov njiv in sadonosnika z lepo enonadstropno hišo in z dvema viničarskima hišama. Primerno za kakega penzionista, tri četrt ure od mesta. Tudi se proda lepo posestvo ob glavni cesti, obsegajoče 5 oralov in obstoječe iz njiv in travnikov, lepe hiše in gospodarskega poslopja, vse v najboljšem stanju, četrt ure oddaljeno od Gornje Radgone. Naslov in vsa nadaljnja pojasnila daje uprava »Murske Straže« v Gornji Radgoni. 4659

Karotajte, čitajte in širite »JUTRO«!

Ivan Pičulin

Križe pri Tržiču.

Priporoča različne dobro izdelane čevlje.

Na Ljubljanskem velesejmu paviljon »I« št. 442.

L. ROT, krznar
Ljubljana, Gradišče 7.

Zaloga, strojenje, barvanje, izdelovanje in moderniziranje kožuhovine. - Na izbero alaska bõe! - Nakup kož divjačine!

Mali oglasi

Veliko in drago darilo na letošnji dan 8. maja, vsaka nedelja beseda 50 per po. — Plače se vedno naprej (lahko tudi v znakih). Na vprašanja odgovarja uprava le, ako je vprašanje priročna zanka za odgovor ter manipulacijska pristojbina (1 Din).

Službe

Mesto hišnika
abonema službo, 18-24 vpošle, za znanje in delo, plača in hrana po dogovoru. Reflektivna se na samostojno in dolga izkušnja. — Naslov v upravo „Jutra“ 9000

Pletilka
za takoj sprejme na dom. — Stanovanje, prosto, plača in hrana po dogovoru. Reflektivna se na samostojno in dolga izkušnja. — Naslov v upravo „Jutra“ 9046

Učenec
sprejme v brivsko obrt. — Naslov v upravo „Jutra“ 9040

Absolventinja trg. tečajja
zelo mesta praktičnost, najraje pri odvetniku za korekcijo, slov. stenografijo in strojepljavo. 3 mesece izkušnje. Naslov v upravo „Jutra“ 9033

Sivilja
za belo perilo in obleke na dan. — Naslov v upravo „Jutra“ 9029

Boljša hiša
sprejme takoj značaj, dobro izkušnje. — Naslov v upravo „Jutra“ 9008

Goričanka
zelo, večino deklet in ljudem in 2-3-kratno obrtno slo, iste mesta kot učenca v trgovini in kakšno srednjo šolo. — Naslov v upravo „Jutra“ 9002

Perfektna strojepljavo
z večino pisarniške prakse, popolnoma značaj, knjigovodstva in korekcije, iste mesta kot učenca v trgovini in kakšno srednjo šolo. — Naslov v upravo „Jutra“ 9002

Dekle ali starejša ženica
se sprejme k letnemu otroku za celodnevno varstvo. — Naslov v upravo „Jutra“ 9005

Sprejme se takoj
samostojni izdelovalci orodja (Schmittmacher). — Naslov v upravo „Jutra“ 9004

Primerno delo na dom
18-24 vpošle, računalni, najraje pri odvetniku za korekcijo, slov. stenografijo in strojepljavo. 3 mesece izkušnje. Naslov v upravo „Jutra“ 9002

Deček
star 16 let s tremi gimnastičnimi razredi, želi stopiti kot učenec v specializirano trgovino v mestu. — Naslov v upravo „Jutra“ 9041

Učenec
si ima že dveletno prakso in bi rad dovršil učno dobo, iste mesta v trgovini, najraje s šolskimi ali mehaniziranim blagom. — Naslov v upravo „Jutra“ 9039

Kožiarskega delavca
si je smisel izdelovalca kože, 18-24 vpošle, plača po dogovoru. — Naslov v upravo „Jutra“ 9033

Cevljarna Jadran
v Kranju potrebuje več prvotnih moči. Plača po dogovoru. — Naslov v upravo „Jutra“ 9037

Prodajalka
z 12letno prakso, želi premeniti mesto in sicer v modni stroki. — Naslov v upravo „Jutra“ 9077

Krznarski pomočnik
več izdelovalca čepice, se takoj sprejme. — Naslov v upravo „Jutra“ 9051

Sprejme se
več dobrih samostojnih krojaških pomočnikov za male in velike klope. — Le smiselni in izkušnje. — Naslov v upravo „Jutra“ 9001

Bencin-motor
6 konjskih sil, 18-24 vpošle, znamke „Oto“, prevoznik, ugodno. — Naslov v upravo „Jutra“ 9046

Lepa kredenca
za jedilno sobo, se ceno proda. — Naslov v upravo „Jutra“ 9053

Par spalnih oprav
(jezenovih) imam na razpolago. Cena nizka. Josip Kuhar, mizar, št. Vid nad Ljubljano. — Naslov v upravo „Jutra“ 9037

2 sodavičarska stroja
kompletna, za sodavico in polkalico, dobro ohranjena, se proda takoj za ceno po dogovoru. Gospa Milka Rogelj, sodavičarska, Radetce pri Zidanem mostu. — Naslov v upravo „Jutra“ 9097

Lepa kredenca
za jedilno sobo, se ceno proda. — Naslov v upravo „Jutra“ 9053

Par spalnih oprav
(jezenovih) imam na razpolago. Cena nizka. Josip Kuhar, mizar, št. Vid nad Ljubljano. — Naslov v upravo „Jutra“ 9037

2 sodavičarska stroja
kompletna, za sodavico in polkalico, dobro ohranjena, se proda takoj za ceno po dogovoru. Gospa Milka Rogelj, sodavičarska, Radetce pri Zidanem mostu. — Naslov v upravo „Jutra“ 9097

Lepa kredenca
za jedilno sobo, se ceno proda. — Naslov v upravo „Jutra“ 9053

Par spalnih oprav
(jezenovih) imam na razpolago. Cena nizka. Josip Kuhar, mizar, št. Vid nad Ljubljano. — Naslov v upravo „Jutra“ 9037

2 sodavičarska stroja
kompletna, za sodavico in polkalico, dobro ohranjena, se proda takoj za ceno po dogovoru. Gospa Milka Rogelj, sodavičarska, Radetce pri Zidanem mostu. — Naslov v upravo „Jutra“ 9097

Lepa kredenca
za jedilno sobo, se ceno proda. — Naslov v upravo „Jutra“ 9053

Vojni invalid
samec z enoletno poljedelsko šolo, večletno poljedelsko prakso, iste službe za šolarja ali človeka. — Naslov v upravo „Jutra“ 9016

Absolvent
Ljubljanski drž. trgov. šole, 21 let star, ki je odslužil vojaštvo, vešč slov., nemškega in erborizirane gojila, znanje slov. in nemškega strojepljavo, knjigovodstva, z nekoliko praksami, iste službe za šolarja ali človeka. — Naslov v upravo „Jutra“ 9011

14letni deček
bi se rad izučil v kakem obrtu za kolarja ali mizarja. — Naslov v upravo „Jutra“ 9004

Čevljar, pomočnika
boljšo moč, ne izpod 20 let starega, 18-24 vpošle, izkušnje. — Naslov v upravo „Jutra“ 9013

Moderna šivilja
bi prevzela v delo vsakovrstne dame in otroške obleke. Izvrtilec v 8 dneh. Cene nizke. Naslov v upravo „Jutra“ 9022

Kot delovodja
ostr. obratovodja, prvotna strojepljavo, izkušnje, iste službe za šolarja ali človeka. — Naslov v upravo „Jutra“ 9014

Mesto gospodinj
sprejme, ker ne more dobiti stanovanja, gospa srednjih let, pri samostojnem gospodinjstvu. — Naslov v upravo „Jutra“ 9010

Knjigovodja
zmožen tudi drugih pisarniških poslov, iste službe za šolarja ali človeka. — Naslov v upravo „Jutra“ 9019

Tehnik
srednješolsko izobražen, s talno, vodno in visokostavno prakso, vešč slov., nemškega in erborizirane gojila, znanje slov. in nemškega strojepljavo, knjigovodstva, z nekoliko praksami, iste službe za šolarja ali človeka. — Naslov v upravo „Jutra“ 9018

Deček
star 14 let, želi vstopiti v trgovino z mehaniziranim blagom. — Naslov v upravo „Jutra“ 9018

Nosači reklam
se iščejo za čas velesojna. Plača dobro. Oseba, ki želi dobiti 10-12 ure pri Aloma Company, Kongresni trg 3. — Naslov v upravo „Jutra“ 9043

Prodaja se
dve električni obločnici (Bogenlampen) s 1000 kom. različnega obločnega optičnega, več ampere, voltmetrov, par motorjev za pogon kinoparata in mnogo drugih električnih potrebščin, se proda. — Naslov v upravo „Jutra“ 9055

5 vagonov bukovih drv
suhih, se proda takoj za ceno po dogovoru. Franc Oblik, posestnik in gostilničar, postaja Drenov grif pri Vrhniki. — Naslov v upravo „Jutra“ 9002

Mali lovski brek
odprta kočija in kupa, vse v brekštem stanju, lepo in praktično urejeno, se ugodno proda. Poljska daja Aloma Company, Ljubljana. — Naslov v upravo „Jutra“ 9034

Med
trčam, planinski in v satju, večja množina, napreda. — Naslov v upravo „Jutra“ 9055

Prodaja se
tri originalne kitajske kline, iste službe za šolarja ali človeka. — Naslov v upravo „Jutra“ 9018

Napredaj
je poceni več hrastovih spalnih oprav in kuhinjskih kredenc pri mizarju Josipu Kurcu in Zgornji Šiški št. 51. — Naslov v upravo „Jutra“ 9010

Par spalnih oprav
(jezenovih) imam na razpolago. Cena nizka. Josip Kuhar, mizar, št. Vid nad Ljubljano. — Naslov v upravo „Jutra“ 9037

2 sodavičarska stroja
kompletna, za sodavico in polkalico, dobro ohranjena, se proda takoj za ceno po dogovoru. Gospa Milka Rogelj, sodavičarska, Radetce pri Zidanem mostu. — Naslov v upravo „Jutra“ 9097

Lepa kredenca
za jedilno sobo, se ceno proda. — Naslov v upravo „Jutra“ 9053

Par spalnih oprav
(jezenovih) imam na razpolago. Cena nizka. Josip Kuhar, mizar, št. Vid nad Ljubljano. — Naslov v upravo „Jutra“ 9037

2 sodavičarska stroja
kompletna, za sodavico in polkalico, dobro ohranjena, se proda takoj za ceno po dogovoru. Gospa Milka Rogelj, sodavičarska, Radetce pri Zidanem mostu. — Naslov v upravo „Jutra“ 9097

Lepa kredenca
za jedilno sobo, se ceno proda. — Naslov v upravo „Jutra“ 9053

Par spalnih oprav
(jezenovih) imam na razpolago. Cena nizka. Josip Kuhar, mizar, št. Vid nad Ljubljano. — Naslov v upravo „Jutra“ 9037

2 sodavičarska stroja
kompletna, za sodavico in polkalico, dobro ohranjena, se proda takoj za ceno po dogovoru. Gospa Milka Rogelj, sodavičarska, Radetce pri Zidanem mostu. — Naslov v upravo „Jutra“ 9097

Lepa kredenca
za jedilno sobo, se ceno proda. — Naslov v upravo „Jutra“ 9053

Par spalnih oprav
(jezenovih) imam na razpolago. Cena nizka. Josip Kuhar, mizar, št. Vid nad Ljubljano. — Naslov v upravo „Jutra“ 9037

2 sodavičarska stroja
kompletna, za sodavico in polkalico, dobro ohranjena, se proda takoj za ceno po dogovoru. Gospa Milka Rogelj, sodavičarska, Radetce pri Zidanem mostu. — Naslov v upravo „Jutra“ 9097

Lepa kredenca
za jedilno sobo, se ceno proda. — Naslov v upravo „Jutra“ 9053

Par spalnih oprav
(jezenovih) imam na razpolago. Cena nizka. Josip Kuhar, mizar, št. Vid nad Ljubljano. — Naslov v upravo „Jutra“ 9037

Avto Telbler
32-35 HP, se poceni proda pred javno dražbo. — Naslov v upravo „Jutra“ 9018

Klavir
(Konzert-Flied) dobro ohranjen, se za ceno 30.000 K proda. — Naslov v upravo „Jutra“ 9017

Proda se
Mayerjev Koup. Leksikon, 17 sv. — Naslov v upravo „Jutra“ 9014

Damski klobuki
Par novih modernih damskih klobukov prodam po nizki ceni. — Naslov v upravo „Jutra“ 9018

Kožuhovinst plašč
skoraj nov, se proda po jako nizki ceni. Naslov v upravo „Jutra“ 9012

Masivno pohištvo
moderno, za jedilnico (mahagoni), se proda zaradi izselitve iz Celja. Naslov v upravo „Jutra“ 9030

Spalna oprema
kompletna, se radi pomanjkanja prostora po zelo nizki ceni proda. Oprema je še skoraj nova in v najboljšem stanju, vse s marmornatimi ploščami. Vpraša in ogleda se pri cerkovniku v trnovskem županišču, Ljubljana. — Naslov v upravo „Jutra“ 9020

Jelenovo rogovič
krasno, s 12 odrasli in par letih starih ubanov za narodno moč in celovitega slatca, se proda. Naslov v upravo „Jutra“ 9021

Aluminaste žice
okrog 250 kg, 35 mm premera, se poceni proda. Franc Krašovec, Sv. Jurij ob Taboru. — Naslov v upravo „Jutra“ 9013

Lep osebni avto
znamke Neosledorfer, 14/15 HP, skoraj nov, zelo lepa karoserija s 6 sedeli, se proda po ugodni ceni. Za ogledati: Ljubljana, Martinova cesta št. 30. — Naslov v upravo „Jutra“ 9014

Salonska suknja
za srednje postavno, fino črno blago, se takoj poceni proda. Karel Kotnikova ulica, baraka za šolo na Ledini. Zednik. — Naslov v upravo „Jutra“ 9018

Brockhausov Leksikon
iz leta 1927. (10 zvezkov) in Ostarr. Geogr. Kunst. (4 knjige), se proda za 500 Din. — Naslov v upravo „Jutra“ 9017

Motorno kolo
s priklopnim vozom, v dobrem stanju, znamke „Laurin“, 12 konjskih sil, 2 cilindra, napreda. Cena Din 20.000. Naslov v upravo „Jutra“ 9010

Psički
čiste volje pasme, še odgojeni, se prodajo. Naslov v upravo „Jutra“ 9018

Krstna garnitura
bela svilen, skoro popolnoma nova, sestojala iz porojne odevke, srtačke, čepice in pregrinjalka, se proda. Naslov v upravo „Jutra“ 9018

Nov stroj
za šivanje pletenih, nogavice, majice itd. se zaradi premajhnega obrata proda. Polise pri M. Lazar, Rimška cesta 9, II. nadst. — Naslov v upravo „Jutra“ 9016

Kupim
in vse druge kupa, kupuje skoraj vse leto trgovina usnja D. Zdravil, Ljubljana, Sv. Florijana ulica 9. — Naslov v upravo „Jutra“ 9017

Orehove debele klade
popolnoma ali delno suhe, iste službe za šolarja ali človeka. — Naslov v upravo „Jutra“ 9018

Bukova drva
suha, samo cepanca, za ekspozi, kupujem stalno. Rudolf Zorč & Komp., Ljubljana, Oledniška ulica 7, II. nadst. — Naslov v upravo „Jutra“ 9017

Lep otroški voziček
kupim. — Naslov v upravo „Jutra“ 9018

Stavbeno pumpo
dobro ohranjeno, kupi Vinko Majdič, Kranj. — Naslov v upravo „Jutra“ 9015

Kolo
dobro ohranjeno, se kupi po ugodni ceni. — Naslov v upravo „Jutra“ 9013

Kupim vsako množino
starih kakor pokvarjenih jutastih vršč, po najvišjih dnevnih cenah. Istotako po najvišjih cenah in po konvencionalnih cenah. Peter Kozar, Kranj, Slovenska. — Naslov v upravo „Jutra“ 9015

Naslovi
dobrih in zanesljivih stanovanj za dijake in študente se dobijo pri gospodu M. Ljubiču, Poljanska cesta št. 87 vila Bergman. — Naslov v upravo „Jutra“ 9083

Na stan in hrano
se sprejme dijak k boljši stranki. V potrebi je instruktor tudi na razpolago. Naslov v upravo „Jutra“ 9056

Boljšo sobo
po možnosti s posebnim vstopom, iste službe za šolarja ali človeka. — Naslov v upravo „Jutra“ 9048

Kot sostanovalec
se sprejme na hrano in stanovanje gospod. Naslov v upravo „Jutra“ 9036

Dijakinja
se sprejme na hrano in stanovanje pri boljši redni in blizini učitelja. — Naslov v upravo „Jutra“ 9018

Stanovanje
z drema sobama in kuhinjo v blizini železnice ali v bližini, se proda. — Naslov v upravo „Jutra“ 9017

Hišnim posestnikom!
5000 K mesečno plačam za stanovanje 6 sob, v stari hiši v Ljubljani. — Dr. Arnež, Gradišče 4, Ljubljana. — Naslov v upravo „Jutra“ 9027

Kaj pravi gospod Sociolog?
«Rapidno naraščanje MALIH OGLASOV» v „Jutra“ sdmo argumenta najnost te upeljave ter njeno utemeljitev v socialnih in gospodarskih razmerah vseh plasti naše naroda! — Naslov v upravo „Jutra“ 9027

Hiša
z velikim gospodarskim posestvom in prostori, vse masivno zidano, vrt sadovnjak in njiva, blizu št. železnice, se proda za 850.000 K. Hiša je pripravljena za vsakršno obrt ali trgovino. Vpraša se pri Francetu Koropeč, Studenice pri Poljčanah. — Naslov v upravo „Jutra“ 9012

Proda se posestvo
vse kar leži in stoji za 550 tisoč kron, vse v dobrem stanju. — Maribor, Ptujška cesta 43. — Naslov v upravo „Jutra“ 9017

Vile in hiše napredaj.
Vila, v katero se kupec lahko takoj vstavi, z vrtom v Mariboru, jednaka v Ptuj. Din 300.000. — 2 leti vili pri Mariboru; opekljeni. 90.000 Din in 140.000 Din. — Posestvo 20 orolov z veliko hišo 300.000 Din. — 2 stanovanjski hiši s 6-8 sobami in 2 stanovanji 350-500.000 Din. — Hiša za vsako podjetje, veliki prostori, 2 orala skladišnega prostora. 520.000 Din. — Gostilna in kavarna se proda ali odda v najem, ravnotako prodajalna proti odkupni. — Realiteta pisarna „Rapid“, Maribor, Gosposka ulica 28. — Naslov v upravo „Jutra“ 9012

Lepo malo posestvo
na lepi leži blizu mesta, se proda za 100.000 K. — Naslov v upravo „Jutra“ 9012

Trgovski lokal
z inventarjem v večjem zelo prometnem kraju na Štajerskem, dam za daljšo dobo v najem. — Naslov v upravo „Jutra“ 9012

Gostilna
na prometnem kraju v Mariboru, se poceni proda. Vici. Glavni trg 6, Maribor. — Naslov v upravo „Jutra“ 9015

Lokal
na prometnem kraju z inventarjem, se proda. — Istotako stanovanje, ev. s pohištvom in dobro ohranjeno moško kolo. Polise pri M. Lazar, Rimška cesta 9, II. nadst. — Naslov v upravo „Jutra“ 9016

Trgovski lokal
z inventarjem v večjem zelo prometnem kraju na Štajerskem, dam za daljšo dobo v najem. — Naslov v upravo „Jutra“ 9012

Gostilna
na prometnem kraju v Mariboru, se poceni proda. Vici. Glavni trg 6, Maribor. — Naslov v upravo „Jutra“ 9015

Lokal
na prometnem kraju z inventarjem, se proda. — Istotako stanovanje, ev. s pohištvom in dobro ohranjeno moško kolo. Polise pri M. Lazar, Rimška cesta 9, II. nadst. — Naslov v upravo „Jutra“ 9016

Trgovski lokal
z inventarjem v večjem zelo prometnem kraju na Štajerskem, dam za daljšo dobo v najem. — Naslov v upravo „Jutra“ 9012

Gostilna
na prometnem kraju v Mariboru, se poceni proda. Vici. Glavni trg 6, Maribor. — Naslov v upravo „Jutra“ 9015

Lokal
na prometnem kraju z inventarjem, se proda. — Istotako stanovanje, ev. s pohištvom in dobro ohranjeno moško kolo. Polise pri M. Lazar, Rimška cesta 9, II. nadst. — Naslov v upravo „Jutra“ 9016

Trgovski lokal
z inventarjem v večjem zelo prometnem kraju na Štajerskem, dam za daljšo dobo v najem. — Naslov v upravo „Jutra“ 9012

Gostilna
na prometnem kraju v Mariboru, se poceni proda. Vici. Glavni trg 6, Maribor. — Naslov v upravo „Jutra“ 9015

Lokal
na prometnem kraju z inventarjem, se proda. — Istotako stanovanje, ev. s pohištvom in dobro ohranjeno moško kolo. Polise pri M. Lazar, Rimška cesta 9, II. nadst. — Naslov v upravo „Jutra“ 9016

Trgovski lokal
z inventarjem v večjem zelo prometnem kraju na Štajerskem, dam za daljšo dobo v najem. — Naslov v upravo „Jutra“ 9012

Gostilna
na prometnem kraju v Mariboru, se poceni proda. Vici. Glavni trg 6, Maribor. — Naslov v upravo „Jutra“ 9015

Lokal
na prometnem kraju z inventarjem, se proda. — Istotako stanovanje, ev. s pohištvom in dobro ohranjeno moško kolo. Polise pri M. Lazar, Rimška cesta 9, II. nadst. — Naslov v upravo „Jutra“ 9016

Trgovski lokal
z inventarjem v večjem zelo prometnem kraju na Štajerskem, dam za daljšo dobo v najem. — Naslov v upravo „Jutra“ 9012

Gostilna
na prometnem kraju v Mariboru, se poceni proda. Vici. Glavni trg 6, Maribor. — Naslov v upravo „Jutra“ 9015

Lokal
na prometnem kraju z inventarjem, se proda. — Istotako stanovanje, ev. s pohištvom in dobro ohranjeno moško kolo. Polise pri M. Lazar, Rimška cesta 9, II. nadst. — Naslov v upravo „Jutra“ 9016

Stanovanje
solčno v I. nadstropje, 2 sobi s pritlikavimi, v predstojni, blizu dol. kolodvoru in cestne železnice zamenjani s večjim v mestu ali predmestju. — Naslov v upravo „Jutra“ 9021

Mlajšega dijaka
sprejme v Mariboru za prihodnje šolsko leto aktiven profesor v popolno oskrbo in nadzorstvo. Naslov v upravo „Jutra“ 9025

Inženjer
iste oprneljeno mesečno sobo za takoj. — Cenjene ponudbe pod šifro „Inženjer“ na Aloma Company, anonačna družba, Ljubljana, Kongresni trg št. 3. — Naslov v upravo „Jutra“ 9015

Soba
z električno razsvetljavo, velika, lepa, v sredini mesta, se odda starejšemu gospodu, ki je čas dan odsoten. Naslov v upravo „Jutra“ 9019

Hišnim posestnikom
Plačam večletno stanovanje 3-4 sobami v sredini mesta. Lastno stanovanje s 3-4 sobami, celotna na razpolago. Ponudbe na upravo „Jutra“ 9026

Dva dijaka
ali dijakinji, se sprejmeta pod ugodnimi pogoji v dobro oskrbo. Zračna soba, elektr. luč. — Naslov v upravo „Jutra“ 9021

Tri grde deklice
žele korendirati s tremi gospodi v svrhu kratkotrajne. Akotudi nas je mati, na upravo „Jutra“ pod „Zastopstvo“ 9017

Kmetijski sin
star 32 let, s premoženjem, želi znanja z gospodinjstvom, ali mlado vdovo, ki bi imela svoje posestvo, v svrhu takojšnjega ženitve. — Le resne ponudbe pod šifro „Mladost“ na upravo „Jutra“ 9019

Mladenč
okrogločlen, precej mladen, pokroben gospodinjstvom, ima nekaj kakor bel vosek in pa dva očeta lepa kot nebeza ter usta s katerimi punce brusta. Katera ima korajzje s pisnom brti na rajšo. Pod šifro „Gorenski Ribenjak“ na upravo „Jutra“ 9028

Akad. izobražen
samostojni gospod, želi znanja z dobro situirano, neodvisno damo, v svrhu razvedrila in družinskih stikov. Ponudbe na upravo „Jutra“ pod „Obojstranska nesebičnost“ 9023

Gospod
blizu 30 let, ugodne rodne, materialno ertej povojnih razmer, iste dobrotnika, ki bi mu priporočil k polletnem študiju v dvorščini inženjerskega izpita. Eventualno posojilo dame je pripravljeno vrati s življenjem in skupno srečo. Odgovori pod šifro „Nujna pomoč“ na upravo „Jutra“ 9020

Trgovec
akad. izobražen, vdovec, 32 let star, karakt., želi znanja v svrhu izboljšanja poroke s inteligentno, premožljivo gospodinjstvom ali vdovo brez otrok. Prednost imajo samostojne dame, stari trgovci v mestu ali na deželi s event. gospodarstvom. Samo resne ponudbe s sliko, ki se zamenja, ali vrne na upravnitvo „Jutra“ pod značko: „Srečna bodočnost“ 90207

Železnikar
28 let star, neoporekljivo preteklost, želi resnega znanja z zdravno in močno mladeno ali vdovo brez otrok in nekaj premoženja v svrhu takojšnje ženitve. Le resne ponudbe je poslati na upravo „Jutra“ pod „Ranjenec srce“ — Tajnost strogo zaup

Politični odmevi

Radićeva pisma

„Slobodni Dom“ in drugi blokisti listi so objavili dvojice pism, ki jih je Radić poslal iz Londona. V njih popisuje rezultate svojega doseganja bivanja na Angleškem. Reči je treba, da pismi najbolje dokumentirajo njegov glas. Popričajmo n. pr. kako je bil povabljen k neki odlični pisateljici na željanke, kjer je odlični francosko predaval o politični situaciji na Hrvaškem. Mimogrede se je spopadla ob francosko burkuzijo, ki da smatra francosko seljaštvo za svoje pasivno orodje. Pri tem pasusu — piše Radić — mi bivši urednik „Timesa“, rojen Francoz, preseka besedo rekoč: „Protestiram proti temu. Z njim se je erinjala tudi neka gospa...“

To je bila prva Radićeva blamaža. Drugi dan so „Times“ prinesle članke, ki ga Radić pošilja v prevodu. Kako pozivlje je članek za Radićevu akcijo, dokazuje med drugim odstavek: „Sedaj momentano Radić posebno poudarja svoje republikanstvo, toda nekdo je tudi on izjavil svojo vdanost kralju Aleksandru.“ Ali pa: „Zdi se, da Radić uporablja preste besede in da izreka težke obtožbe s tako lahkotno, kakor to ni običajno v javnem življenju evropskih držav.“ Za angleško gentlemensko in posebno še za dnevnik prvega svetovnega kalibra, kakor so „Times“, je to mnogo, dovolj...

Drugi je bil Radić povabljen k nekemu politiku, ki se je pred dvema letoma mudil na Hrvaškem. Na sestanku je bilo več publicistov. Radić ne navaja imen, omenja le, da je eden med njimi bil dober znanec uredniške lista „Observer“. Publicisti so se zelo zanimali, kaj dela Trumbić. Nadalje piše Radić: „Mnogo je bilo govora tudi o nekaterih odličnih srbijskih demokratih kot mojih povsem druge moralne kvalitete kakor je Radić. V zelo lepem spominu imam pokojnega dr. Milorada Draškovića, a je bolj Stambolijskega.“ Tako je Radić moral enkrat v Londonu slišati pohvalo onih ljudi, ki jih sicer napada kot najkvrovočnejše „čatinas“.

Po tem sestanku je izšel v „Daily Mailu“ članek s naslovom „Stellan Radić, najmemrnejši duh srednje Evrope“, kjer hitimo: „Pravi cilji Radićeve politike so tajni, toda šepeta se, da on obrača oči zopet proti Avstriji in Ogrski, katerih se je hrvaški narod leta 1918. odrekel, in da je pripravljen, ako se mu ponudi prilika, ustvariti s njima svobodno konfederacijo na osnovi popolne enakopravnosti. Radić sedaj običava govoriti, da so Hrvat in Srbi istega plemena, toda to da velja zelo malo tam, kjer si nasprotujeta dva „kultura“, opredeljena severni in južni tečaj.“ — Vse to stoji v prvem pismu, ki ga Radić končuje: „Evo, tekem prvih treh dni se je dalo v Londonu doseči več za našo stvar, kakor doma v treh letih. Kajti sedaj se tudi veliki svet dobro ve, da hrvaški narod stoji kakor en moč na braniku svojih pravic in za odgovornost svojih teženj.“

V drugem pismu pridružuje Radić članek londonskega dnevnika „Daily Express“. Članek, ki nosi naslov „Narodni volja, ki je izgubil in se v Londonu pojavil“, je očividno na Radićovo moledovanje napisal kak Radićev znanec, ki ga Radić seveda proglašja za angleškega diplomata. Piše: „Radić je morda najznamenitejša politična osebnost, ki jo je vojna raztrgala vrgla na poprišče evropskih javnih poslov. Je knjigar in v Zagrebu, toda pred tem se je izkujlo bavil s političnimi posli. Pred vojno je bil vdan pristavi Habsburgovcev in mi je nekoč sam rekel, da je spesnil v hramu v slavo cesarja Franca Jozefa.“ V nadaljnjem kritizira gospod „diplomata“ napadno taktiko Srbije napram Hrvatim, od katerih je zahtevala prisego vdanosti srbskemu kralju.

lji, in napram Radiću, katerega je najprej zaprla nato pa izpustila, čer so hrvaški seljaki našli javno pretili s revolucijo. V originalu stoji tudi, da Radić v svojih političnih ciljih še ni posebi na Habsburgovce, in pasus pa je Radić v svojem pismu izpustil. S tem falsifikatom desavira tudi onih par komplimentov, ki jih je gospod „diplomata“ vpletel v svoj članek. Za konec svojega drugega pisma dodaja Radić nastopne barumščino: „V nekem političnem društvu, kjer se je mnogo govorilo o mojem prihodu v Londonu, je neki diplomat izjavil svoje mnenje: Radić je s samim prihodom v London dosegel to, da Radić ne bo mogel izvesti nobene svoje nasilne mere proti Hrvatim, dosegel pa tudi to, da bo Hrvatska še to leto morala dobiti svoj Home-rule, to je svoj sabor in svojo vlado, prilika enako kakor ima to sedaj svobodna država Irska.“

Radić se je zaenkrat priklopil samo do privatnih želanj in kot nekak interesanten kurioznost dosegel znanje nekaterih novinarjev in nekaterih politikov. Spoznali so ga naglo. Vsi člankarji ga karaktrizirajo kot velikega gostobesednega, neznatno seljaško pojavo, ki spominja na ruskega mušika, in uživajo v tem, da govori celo tri svetovne jezike. Trije članki, ki jih telmači Radić kot znamenite argumente svoje velike misije, bi dokazovali morda njegovo skromnost, ko ne bi bilo očito, da Radić v obupu svoje usodne izigranosti pobira vsako „diplomatsko“ drobtino za svojo rešitev.

Kako je vse le blede žurnalizem in groteska, še prav karakteristično dokazuje portret, ki ga ob svojem članku objavlja „Daily Mail“: alika namreč ne predstavlja Radića, temveč bivšega črnogorskega ministra in sedanjega poslanca — Radovića. Za Angleže so Radović in Radić, Črna gora in Hrvatska v istem košu...

Radovedni smo, kaj bo Radić v prihodnjem pismu povedal o londonski policiji, ako je res, da mu ni hotela podaljšati vizuma za bivanje v Londonu.

Poglavje o politični zrelosti

O priliki občinskih volitev v Srbiji je bilo po glasilih SLS brati članke, iz katerih odseva ono znano naziranje: V neprosvetljeni, analifabetični Srbiji so volitve vse nekaj drugega, neprimerno manj vrednega, nego na primer pri nas v Sloveniji, ki je „evropejska“. Gospodje, ki to pišejo, si še nikdar niso ogledali srbske vasi od blizu, niso še nikdar prisostvovali volilni kampanji na selih v Srbiji. Sodbo pa si seveda lastijo kljub temu.

Splošno opazovanje pojav je, da dobi vsiljena stranka pri vseh volitvah gotov del volilcev, morda blizu 20 odstotkov; ti so pri vsaki stranki nezanesljivi, vedno pripravljivi, da grejo za sigurnejšim dobičkom. Tudi na Slovenskem smo jih imeli v normalnih časih pred vojno, posebno v dobi največje klerikalne moči. Danes boga pri nas velik del volilcev iz letih varokov, a vzpričo nenormalnih razmer za demagogi, ki jih znajo mamiti najprejretnje. — V Srbiji si je radikalni režim osvojil ves ta labilni del volilcev; ostalo pa je v opozicijskih vrstah še vedno več ljudi, nego bi bilo sklepati po po številu občin, ki so pripadle radikalni, oziroma demokratski stranki. Da bi dobili pravo sliko, bi morali Meti oddane glasove, ne obdane. Naj to osvetelimo le s par drastičnimi primeri: Kragujevac so si „prilobili“ radikalni, toda razmerje glasov je sledeče: radikalni 974 glasov, demokratski 967, komunisti 709. Nič radikalni 955 komunisti 811, prva meščanska (gospodarska) lista 720, druga meščanska

(nezavisna) 871 glasov. Skopljaje: radikalno-dzemijetska lista 2048, a demokratska 1911 glasov. Sličnih vzgledov je obilo; pričajo, da tudi volitve v Srbiji niso kar tako in da tudi tam opozicijski deli vedo, kako in kaj, četudi jih ni 88 odstotkov plamenih.

Se nekaj drugega je zanimivega pri tem. Znano je, da so bosanski muslimani še v velike volje meri neplametni nego Srbijanci, še mnogo manj prosvetljeni. Šaj se oni sploh dobili volilne pravice šele po letu 1908. In vendar niso klerikalci doslej še nikdar odkrili separatistu Spahu in njegovim moralne pravice, zastopati voljo vesoljnega bosanskega islama, da bi imeli na storišče s voljo vrnemo. In Radićev volilec v Bosni, v Dalmaciji in v Hrvatski sam; v kako veliki meri so deležni istih očitkov, a vendar se „Slovenec“ še ni nikdar angažiral v tej smeri.

Kaj pa označuje naposled politično zrelost slovenskega vaščana? On se je pred vojno znal točno orijentirati: ali s farovcem ali zoper njega, po redkoseljanih industrijskih sredstvih je prišla v počev tudi rdeča socialdemokracija. Politična zrelost bi se morala pri nas opredeliti kot dobro izpeljana organizacija s hierarhijo kot jedrom. Individualna zrelost volilcev pa s tem še ni zapadlena.

Dalje se ne sme pozabiti, da naš volilec do osvobodjenja ni nikdar razmišljal ali politično odločil o ustroju države in njenih osnovah. V tem pogledu tedaj ne more imeti nikake politične kole. Po klerikalnem receptu bi lahko Srbijance z visko dal gledal nanj, kar se tega tiče, Svetovati je tudi, da si gospodje prabero zgodovino volilnega zakona v Srbiji. Poučili se bodo dalje, da so se tamkaj dosegle smage že zoper voljo najhujšega terorja od zgoraj.

Seveda, ako bi se vse to poznalo in javno priznalo, potem bi izgubili predsojdi o kulturnih manjvrednostih, kar pa ne hodi v račun našim klerikalcem in separatistom.

Memento iz Kosovske Mitrovice

Dogodki v Kosovski Mitrovici, kjer je prišlo ob priliki občinskih volitev do krvavega spopada med Srbi na eni ter Turki in Arnavti na drugi strani, sicer za enkrat brzokone ne bodo imeli direktnih posledic, tvorijo pa vendarle važen memento. Pokazali so v jarki luči osnovni problem severnega dela Južne Srbije, problem nacionalne borbe za kosovsko zemljo in nevzdržnost današnje koalicijske med radikali in džemijetom.

Vsa kosovska pokrajina je stara srbska zemlja, kjer se je dolgo nahajalo središče srednjeveške srbske države. Danes pa je ta zemlja po večini poseljena s arnavtskim prebivalstvom. Toda Arnavti so se polastili zemlje povedni namnim potom, in sicer potem, ko so s neprestanimi roparskimi napadi in pokolji, izvrženimi pod zaščito turških oblast, tako zastrašili srbski življenj, da se je umakal do meje. Zemljišča, ki jih posedujejo danes Arnavti v kosovskem predelu, so naropani plen, Arnavti so usurpatorji na stari lepi srbski zemlji.

Nešteto krat se je že opozarjalo, da je prvi nacionalni problem tega predela, kako naseliti vse one ogromne kose zemlje, ki so danes neposejane in neoddelani, a so sami po sebi silno rodovitni, s srbskohrvatskoslovenskimi dosegljenci iz drugih pokrajin. Kolonizacija pa se vrši le počasi, kakor pričajo uradni izkazi. Najhujše pa je to, da bi se pod vplivom džemijetsko-radikalne svese mogla ta kolonizacija vršiti še počasneje ali se morda celo ustaviti. Kajti džemijet se svestno bori zoper arbiarizacijo pokrajine, on hoče, da se ohrani posetno stanje izpred leta 1912. Kajti v džemijetu so poleg kemalističnih Turkov

zastopani Arnavti in sicer nacionalistični prvaki. Sveten Vukosavljević, narodni poslanec iz Južne Srbije, navaja v 12. številki letošnje „Budućnosti“, da so najvnetejši agitatorji za džemijet albanški nacionalisti, ki so igrali prve vloge v arnavtskih uporih leta 1908. do 1912. To so ljudje, ki so takrat proklamirali veliko avtonomno Skopeljo (t. j. Albanijo) od Jadranskega morja do Stipa in do blizu Soreza. Na velikom albanškem nacionalističnem kongresu petih rumolj-skih vladateljev (Skadar, Janjina, Kosovo, Bitolj in Solun) l. 1909. v Debru so bili najvnetejši šinitelji ljudje, ki sedaj vodijo džemijet. Tu so formulirali arnavtske narodne zahteve, ki so jih skušali potem uresničiti v uporih do leta 1912. Val oni odličnejši možje, ki so v oni dobi bili pristavi turške države in nasprotniki arnavtskih uporov, so danes nasprotniki džemijetskih vodij pa je bilo tudi med voditelji takratnih bun. Ni si tedaj težko predstavljati, da ti ljudje danes niso prijatelji naše države, marveč da zasledujejo cilje, ki so zlagajo s onimi „Kosovskega komiteta“ v Albaniji, na katerega delu stojita zloglasni Hasanbeg Vučitrinac in Bajram Cur s svojim bratom.

Razumljivo tedaj, da je nastala proti tej neprimerni koaliciji na jugu velik odpor, ne le na demokratski, temveč tudi na radikalni strani. Nasprotno je pa kakor Turkom tako tudi Arnavtom silno zrasel pogum. Ker so v svezl z vladno stranko, se čutili zopet v stari moči, na drugi strani jim je dal poguma tudi prevrat v Bolgariji in nekoliko tudi naše domače plemenske borbe. „Kosovski Glasnik“, v Pristini izhajajoči list, piše to dni, da se čujejo po Kosovem iz oboroženih tolp Arnavtov klici: „Če ki nuko Srbiji!“ — To ni Srbija! Sistematično se vodi zoper nas propaganda, češ da je država pred propadom, da pride kmalu Kemal s svojimi zavezniki Bolgari, da osvobodi Kosovo...

Naravno je, da pod takimi okolnostmi napetost raste. Kravi dogodki, ki so se izvršili pred tedni v Pristini, glavnemu mestu Kosova, in zadnjiš v Mitrovici, pričajo, da nam je računati že s eksplozijami.

Nedvomno je, da mi danes s lahkoto obvladamo položaj, ako bi se pripravljali kaj večjega nego so običajni roparski napadi. Toda pred očmi moramo imeti več nego le premoč s oboroženo silo. Po eni strani moramo pospeševati izseljevanje Turkov in Arnavtov v Azijo, po drugi s vsami sredstvi pospeševati doseljevanje našega življa. Pri zadnjem Metju so pokazali: kosovski okrug 63.9 odst. arnavtskega prebivalstva, zvečan-ski (Kos. Mitrovica) 60.5 odst., prizrenski 65.9 odst. in metohijski (Djakovica) celo 80.8 odst. Naš cilj mora biti čimprej doseči absolutno večino v pokrajini in politični Albanec v manjšino. Pogoj za to so ravno sedaj in ravno tu jako ugodni in naša narodna dolžnost pred preteklostjo in bodočnostjo je, da jih v polni meri izrabimo.

Stanje reparacijskega vprašanja

V reparacijskem problemu, ki predstavlja še vedno najaktualnejši vosev evropske politike, so se tokom zadnjega meseca objavile izjave vseh treh glavnih šiniteljev, Anglije, Francije in Nemčije. Take izjave sicer niso nič novega; čule in brale so se medsebojno še tolikokrat, da jih bo prihodnjemu ugodovinarju-specijalistu še težko razlikovati. Pa tudi po vsebini jih je težko razlikovati, zakaj vse silo so trdovratno držale svojega prvotnega stališča. Le optični mistični razlaganja konstatirajo od časa da časa zboljanje položaja na podlagi interpretacije te ali one note Ključ vsemu vztrajajo Angliji na stališču, da okupacije Poruhrja ne smatrajo za po mirovni pogodbi avtorizirano ali sankcionirano. Anglija vztraja na tem, da naj Nemčija plača toliko, kolikor ji je mogoče, in to čim hitreje; njen predlog je, naj nepristranska mednarodna komisija ugotovi vato in modalitete reparacij. Pri tem je Velika Britanija mislila brezizgovorno na Ameriko; ta pa je kratkotrajno še vnaprej odbila vsakršno take vmešavanje, kar se je razlagalo s simpatijami do francoskega stališča.

Francija je izjavila, da odklanja vmešavanje vsakršne mednarodne strokovnjške komisije glede reparacij, češ da je po mirovni pogodbi, katere baza se ne sme zapustiti, kompetentna le reparacijska komisija. Vztraja absolutno na zakonitosti okupacije, utemeljeni v dobohah mirovne pogodbe. Novum je izjava Francije, da ne bo preje plačala svojih dolgov Angliji in Ameriki, dokler ne dobi od Nemčije reparacijskega dolga. In kar je glavno: kot predpogoj za pogajanja s Nemčijo se stavlja vnovič zahteva, da ta preneha s pasivnim odporom v Poruhrju; izpraznitev se more vršiti le postopoma v sorazmerju s nemškimi odplačili.

Jasno je, da pomeni edino ta poslednja točka ključ do lahoda iz situacije. Zato je najvažnejše, kaj je nanjo odgovoril Stresemann, predsednik nove nemške vlade. Ta koncedira Franciji za bodoče v zagotovilo za odplačila pozitivne garancije, toda današnje zasedbe Poruhrja pravi da ne more smatrati za podlago rešitve reparacijskega vprašanja. Pasivnega odpora torej tudi Stresemann ne misli ustaviti, kar je vsakakor še blistvena ovira, vendar se sklepa iz ostalih njegovih izjav, da išče po ovinkih mostu do sporazuma s Francijo.

Zdi se nam, da ne grešimo, ako iščemo samo v tej smeri izhoda iz situacije. Angleška vloga v problemu je faktično le več ali manj teoretičnega pomena; v praksi angleška intervencija, kakor stoje stvari v Evropi, zoper Francijo sploh ne more nastopiti, zoper Nemčijo pa ne. Da se na Anglijo, ki prihaja edina v počev, ni zanašati, uvidevajo odlični sedaj tudi v Nemčiji, zato nam je morda že v krajši dobi pričakovati zblizanja dipktino med Parizom in Berlinom. To zblizanje pa more biti, ako pogledamo stvar s perspektive začetka reparacijskega problema, le — faktična kapitulacija Nemčije.

Socijalna politika

K nazadovanju rojstev

K našemu članku „Strašen pojav“ v številki 193 nam pošilja slovenski uradnik iz Sarajeva naslednje obupne vrstice:

Res žalostno je dejstvo, da se že v naši, še tako mladi državi, pojavlja pomanjkanje naraščaja, padanje porokov, depopulacija.

To opazil in premišljal sem že doma v Sloveniji, to opazam toliko jasneje še tu na jugu države, ker imam več časa

za premišljevanje in ker je tu pojav „brev djece“ še bolj navaden kot v Sloveniji.

Škoda, da se ne nahajam bližje g. načelniku v ministrstvu prosvete g. Jovana Jovanovića, da bi mu prihranil malo „čuhantja“ in mu na kratko povedal in dokazal, da je vzroka temu žalostnemu pojavu iskati le v revščini, pomanjkanju denarja, zaslužka.

Ni iskati vzroka temu pojavu pri ljudeh, ki stopajo v zakon, ni primerljati našega naroda še francoskemu v tem pogledu, ni pravično obdolževati modno že-

Al. Peterlin-Bátog:

„Osel“!

Ej, to je bilo vrvenja ono leto, ko so gradili bohinjsko železnico po kršnem Krasu od Stanjela proti Trstul Domačih in tujih delavcev se je kar trlo, in ljudstvo je služilo lepe denarce. Ob večerih, zlasti sobotnih in nedeljskih, ko je delo počivalo, pa so napatili svoja suha grla akordantje in delavci s pristnim teranom v vaških gostilnicah in barakah. Živahni, pa včasih tudi preburni so bili njih pogovori; ko pa je zlezel vroči teran v njih možgane, pozabljali so kaj radi, da so si prijatelji in tudi sotrpini. Često je prišlo zato do neuljnih pre-pirov in prask; besede so letele brez cilja kakor od burje gnane snežinke nič hudega slutecemu popotniku in obraz, a mnogokrat še kaj drugega.

In baš tako je bilo neke solvite tvečer. Vse mi je še v spominu kakor od včeraj. Sel sem, kakor navadno, k večerji v gostilno „pri beli vrani“ v vasiel K. Našel sem v posebni sobici že zbrano svojo občajno družbo: dva inženjerja, en akordant s svojo primeroma še mlado, lepo leto in še krasnejšo hčerko Beti. Ta betnajstletnica je bila čisto živo trebro in ogenj in zavedala se je že svojega spola. Vanjo je bil zaljubljen mladi praktikant, najbrž s vednostjo Betinih staršev, ker so ga povsod jemali s seboj in dovoljevali mlademu mnogotero intimnost. Ostali so zani-

nismo zanimali mnogo. Inženjerja sta se zabavala največ z akordantovo gospi in še z neko precej prikupno osemenjstietno njeno soročnico, ki jo je bila prišla pred par dnevi obiskat. Jaz sem bil le statit.

V sosedni pivski sobi pa so v dimu tobaka pri dolgih mizah sedeli delavci, domačini in tujci pomešani, pili, jedli in se pogovarjali, včasih precej glasno in razvneto. Menili se nismo zanje.

Prijetnejše je bilo v naši družbi. Vsi so bili polni lepih, a tudi žgočih dovtipov in šal, dasi je tuintam padla tudi kaka bolj robata. Zlasti inženjerja nista varčevala z njimi in dame so se jim ljubko in zvonko nasmehivale. Pa tudi resna vprašanja smo reševali v medsebojnem sporazumu.

Uprav nam je pripovedoval starejši inženjer neko težko povest iz svojega zakonskega življenja. Vsi smo ga poslušali napeto in s sočutjem. le gospej akordantovi ni hotelo v glavo; kakor začudena in kakor neverjetni Tomaž je gledala. Zato se je sklonil k njej in polglasno omenil:

„Saj ste vendar soproga in mati — torej ste ljubili in trpeli, in morate — razumeti!“

Ona se je nasmehnila. Akordant pa je pristavil:

„Prostite, gospodje! Razmere, v katerih živimo, to vedno prehanjajo; z enega kraja v drug kraj, to vedno brezdomovinsko potikanje otopi človeka, in mu izbriše spomine na preteklost.“

„Pač, a le ni povsem res,“ je ugovarjal inženjer, „zakaj, so tudi trenutki, ko se naenkrat zasveti v duši vsa preteklost z neodoljivo silo, da moraš nehoti misliti nanjo. To svetlo, ki preobrazuje podobe grešnikov v podobe svetnikov, je svetlo ljubezni in strpljenja v spoznanja polnih srcih.“

Zamislili smo se za trenutek. In Bog vé, kam bi nas že zapeljalo to razmotrivanje, da nas ni skoro ogušilo kričanje in vrvenje v sosednji pivski sobi.

„Kaj je rekel?“ se je dri domačin.

„Osel,“ je bil odgovor.

„To nam meče v obraz! Pritepenec!... Dajmo ga!“ je hreščalo v pljani razburjenosti vse vprek. In kakor beži zajec pred lovskimi psi tjavendan, tako je odhitel preko naše sobe na prosto mlad in močan delavec tujec. Ker je hotelo nekaj doma-čih fantov za njim, zastavil jim je starejši inženjer pot s tem, da je zaprl vrata iz pivske sobe k nam...

Ko nas je kesneje obiskal gospodar, odsluženi žandarmerijski stražmojster, smo ga povabili v družbo in akordant ga je vprašal:

„Kaj pa so imeli med seboj?“

„I, mala praska med domačini in tujci!“ je odgovoril smehljaje gostilničar ter prisel k n. „Kaj takega se zdaj dogaja čestokrat,“ je nadaljeval, „ker tujci na poznažo navad, ali bolje, razvad našega ljudstva. Samo za besedico „osel“, ki jo je izustil ne-

premišljeno, bi jo bil kmalu skupil nesrečnež.“

„Ali je „osel“ tako huda beseda?“ je polzvedovala akordantova gospa. Hčerka pa je v svoji hudomušnosti parkrat zakicala v obraz mlademu praktikantu, ki je porabil našo splošno pozornost v to, da je hotel svoji mladenki na nekem mestu, kjer so vse ženske prav občutljive, popraviti obleko: „osel, osel!“ in se glasno nasmejala.

„Vi ne veste, kako razburi ta beseda vsakega tukajšnjega vaščana,“ je pripovedoval gostilničar. „Koliko pretopov, in celo hudih in s težkimi posledicami, je bilo že radi nje v naši vasi!“

„Neverjetno! Pa zakaj?“ se je zanimal inženjer.

„Torej, čujte! Povem vam.“ In pripovedoval nam je gostilničar:

„Kakor vam je že morebiti znano, je Kraševac mož resnega značaja, a v svojem času zna biti tudi šaliv. Tako je bilo pred davnimi časi. Kakor v vsaki vasi tod okoli, stražilo in so tudi takrat stražili svojo vas vaščani sami; vsako noč iz druge hiše. Tako je prišla neko noč vrsta na starega, a strahopetnega moža. Bil pa je sicer jako strog čuvar, in mladina, ki rada kolovratl ponoči okrog, mu ni bila nič kaj prijazna. In res. Tisto noč se domeni par takih mladenčev, da mu bodo zagodili eno, ki jo bo pomnil vse žive dni. Ko se je vas polegla k počitku in so že spali val vaščani razen čuvarja, ki je za-

spano slonel ob zadnji hiši kraj vasi — noč pa je bila temna, prav temna — oglašil se mali zvon z nad cerkve onostran vasi na pokopališču. Čuval se predrami iz svoje zaspanosti in posluša. Zvon točle je v eno plat in to presledkoma. V strahu in polagoma se približuje stari čuval cerkvi. Zvon pole še vedno. Ko je že blizu pokopališča, se ustavi čuval in zre oprezno čez ograjo proti cerkvi. Spočetka ne vidi ničesar; a zvon se še vedno oglašja sunkoma. Po dolgem in pozornem gledanju zapazi pod zvonicom neko črno postavo, ki se vsakokrat pripogne do tal; pri vsakem pripogibanju zapoje tudi zvon. „Človek ni,“ si misli stari v strahu. „podoobe nima človekove; žival pa ne more pozvnanjati! Ugbilje in ugbilje, kaj bi utegnilo biti, in vedno bolj ga je strah. Nazadnje jo udari naglih pet v vas in s svojim klicanjem vzdrami vaščane. Zbero se sredi vasi; in ko jim čuval naznani in opiše, kar je videl, in ko čujejo na lastna ušesa plat zvona, odhite na svoje domove po orožje. S sekirami, vřami, cepci, motikami in kosami, par premožnejših tudi s puškami, se zbero zopet in odrinejo za čuvalcem oprezno proti cerkvi na pokopališču. Oddaleč jim slede ženske in otroci. Pred pokopališčem obstoje in zro proti cerkvi. Res, vse je tako, kakor jim je pravil stari čuval. Nikogar pa ni, ki bi si upal naprej; tudi vaščane je obšel grozen strah. Črna postava pod zvonicom pa se nemoteno orkrlanja in

ne, ki jih je malo in ki so tako rečeno zarniti izgovora. Mesto, da bi rekli, da je vprašal, zakaj nima otrok: »Ker se že sama z možem komaj boriva za obstanek«, ti pa reče: »ker sem moderna žena«. Pomam jih.

Je sveda nekaj tudi »modernih«, nekaj pa tudi francosko ožetih. Svojo trditve pa moram pred vsem dokazati. Pogledite! Koliko je samo državnih uradnikov, namestencev, ki bi se radi poročili, oziroma, če so, imeli radi deca, pa se tega boje in branijo, ker vedo, da jim bo težko otroke preživeti, dostojno jih obleči in odgojiti. Smilijo se jim in se jih obleče in branijo. Ali misli g. Jovanović, da imajo vsi uradniki oz. drž. namestenci tako malo srca, kot njihovi vrhovni poglavarji — ministri? Naj izvoli napraviti malo statistiko samo med namestenci svojega resorata, pa bo videl, da in zakaj narod najbolj peša, dočim je bilo nekdanje uradniška armada ona, ki je pošiljala v šole največ deca.

Revdščina je vzrok depopulaciji tudi pri drugih ljudih, saj razen muštrorov in onih stotim najbližjih jih menda ni ducati dosti, ki bi lahko brez skrbi za smerni položaj pozdravljali na vratih stotoč, prihajajočo šterkijo. —

Iščite vzroka za ta »stružni pojav«, kakor ga upravljeno nazivate v svojem članku, tam kjer ga je treba iskati, in ne tam, kjer ga ni. Merodajni čimisti naj ne bodo slepi in vidijo naj, da je ravno vlada, vladni sistem, vladna korupcija, v največji meri kriva depopulacije. Ali naša uradniška in železniška armada dokazuje življenju še novih sotrpovov, ko je že njih smilni dovtol? Ali naš sploh druga inteligenca, ki sama skoro vsa od največjega umetnika do najmanjšega pisarja umira od glada, ključa k življenju nove umetnike stradanja? Omogočite ljudem dostojno življenje, pa bo sama ozdravila tudi ta nevarna rana, ki danes se ni okušila vsakega naroda in je zato še osrdiljiva. Le hitro, ker sicer bo prepozno!

Pokojninsko zavarovanje

Velečeni gospod uredniki!

Izvolite priobčiti naslednje vrstice:

Delegacija privatnih samozancev je bila izvoljena v Pok. zavezo na »Skupovni in nadstrankarski listi«, se nahaja kakor znano v manjšini in ima v načelnstvu samo enega zastopnika, v obeh drugih nobene. Delegacija pazno motri delovanje večine in naroča svojemu zastopniku, kako stališče naj v posameznih točkah dnevnega reda zavzame. To se je zgodilo tudi za zadnji sejo, ko smo sporodili naše stališče glede pragmatike. Kakor sem lavedel, so valod tega napadli mojo malenkost, češ da imam z nekaterimi gospodi taje konventikel proti predloženim pragmatiki in da smo imeli v Narodnem domu tajne seje. Konstatiram, da je to gola fantazija neklih ljudi, ki se po moji vednosti nočejo pokoriti volji onih, ki so jih izvolili. Pravice, da se za zavod zanimamo, pa nam ne bo jemal nihče in tudi glede našega stališča se ne damo uplavit.

Mi predobro vemo, da obstoji močan komplot proti socialnemu zavarovanju sploh. Poznamo tudi argumente proti zavarovanju; ta je v prvi vrsti druga uprava, kar nasprotniki socialnega zavarovanja poi vadi priključitvijo. Če smo torej za popolno reorganizacijo zavoda, za skrajno redukcijo uradništva, ki pa se da izvesti se le po temeljiti reorganizaciji in po odpravi prevelike birokratizacije, če smo nadalje zato, da bi uradništvo v začetku vse svoje moči na razpolago in se zato poštevno plača in se mu da slično pragmatiko, kot je ima Srednjašči urad v Zagrebu, menim, da je naše stališče pravilno in pošteno. Podarjam pa tu, kar sem ponore trdil in je tudi edino res: Zavod je zaradi nas, ki plačujemo, da bomo na starost preskrbljeni in ne zaradi uradniškega zavoda, glede katerih je v našem interesu, da jih je čim manj, da je retija manjša in da

pozvanja... In tako so stali do jutra in gledali in ugibali, kaj utegne biti pod zvonom... Ko pa se začne daniti, zapazijo pod zvonom — osla, ki je imel vrv malega zvona privezano okrog vratu, pred seboj na tleh pa nasut oves. Kadar se je sklonil po grizljaju, nategnil je vrv in tako zazibal zvon, ki je zapel... Osraščeni in nejevoljni so se polzgubili vaščani v svojih hišah, stari čuval pa je majaje z glavo in godrnjaje odvezal osla in ga vnapredil domov... Od takrat pa je za vsakega tukajšnjega vaščanov beseda »osel« ne samo žaljivka, ampak tudi porogljivka, in gorje mu, kdor bi jo zalučal, četudi v šali, komu domačinov v obraz.

»A kdo je povzročil vse to?« bi rada zvedela gospa.

»Kdo drugi, kot par neugnanih mladeničev iz vase zato, da se »aslužijo«, kakor sem že rekel, nad starim stitnežem čuvaljem. Pri nekem vaščanu so v noči odpeljali osla in ga privezali za svonovo vrv. Kesenje so jih izsledili in bili so obdružno kaznovani; a vaščanov se je le prišla beseda »osel«, je pojasnil gostilničar.

Vesel smeh je sledil tem besedam. Ker je bilo že pozno v noč, smo se poslovili in odšli domov.

Pospavil nisem dolgo mogel tisto noč. Vedno so mi hodili pred oči: »priklenjeni polži«, sv. duh, ki ga je mačka snedla, »čura« v Sm. I. dr., predvsem pa »osel« v K.

odpade šimved na rotnike, ki dobivajo sedaj po 15 Din na mesec.

To sem hotel in moral povedati, da bo javnost presodila, kaj je prav, pravilno in pošteno in kaj ne.

V ostale stvari se ne vilkamo, ker smo pač opozicija. Vendar bomo v zavedi zakona in statuta v kratkem pred javnostjo zavzeli naša stališča. Ze danes pa ponudujemo, da se prevedi pila in premalo dela.

V. A. Urbančič.

Poziv izseljencem. Generalni izseljeniški komisarjat objavlja: Generalni konsulat republike Argentina v Beogradu razglašja, da bo v smislu odredbe argentinske vlade v prihodnje brezplačno vladni izseljeniške potne listine izseljenikom, ko potujejo v II. ali III. razreda v republiko Argentino.

Trgovski naraščaj. Slovensko trgovsko društvo Merkur v Ljubljani se je v čas pred vojno hvalevredno brigalo za trgovski naraščaj, in le oblatovati je, da

je vojna prekinila to sloveskojstno delo. Med vojno in po vojni se je ta akcija žal opustila in posledice tega so včasih vidne. Trgovski naraščaj je danes prepuščen zgolj sobi in usodi in v tem tiči velik vzrok, da dandanašnji trgovski nastavljenosti tudi v službenem okviru odgovarjajo stavljenim zahtevam. — Omenjeno društvo je ta kvaren upliv uvidelo in kakor čujemo, se je ponovno začelo zanimati za vojniško vpraskanje, katero se namerava rešiti na ta način, da se bo ustanovilo stalno svetilišče, kjer se bodo trgovski vajenci v prostem času pod nadzorom vajenci in se bo tam skrbelo za pouk in izobrazbo, za duševno močnost in telesno krepkost vsakega mladega človeka. Akcija kar najtopleje pozdravljamo in ji želimo obilo uspeha. Želimo pa tudi, da pridobitni krogi za to akcijo, ki bo stala obilo denarja v kolikor mogoče največji meri prispevajo, saj podpirajo s tem svojo stvar v prospeh naše narodnogospodarske albe.

Kulturni pregled

Letošnje gledališče v Zagrebu

Zagrebaški listi prinašajo program nove operne in dramske sezone v Zagrebu. Opera uprizaro od domačih avtorjev dela: »Sjeme«, mimično-plesno sceno od Širole Bačića, »Hazaraginske« po Ogrizovićevi dramo od Štranka-Kaviča ter »Dubrovački diplohm« od Dobronića. Od tujih del pride na oder: »Pelles in Mellisanda« od Debussyja, Wagnerjev »Siegfried«, »Prstan Nibelungov«, Smetanova komična opera »Dve vdorice ter »Čaraka nevesta« od Rimskij-Korsakova. Ponove se opere »Ogenj«, »Lobengrin«, »Onjegin«, »Še bodo dopuščala sredstva in čas«, »Raskal« in »Werther«. V baletu pride na vrsto noviteta Čajkovskega »Zaspala krasotica« ter »Zar ptica« od Stravinskoga. Operni ansambl se je nekoliko izpopolnil. Opere bodo režirali dr. Gavella, g. Knitler ter g. Blinčič.

V drami se uprizaro: Vojnovičeva »Makarova ispod kuplja«, Krišćina drama »Vučjak« ter Kulundžićev »Neobarbar«. Gledališka uprava je dalje prejela dela: »Majstorica ruža« od Ivakića, »Juda Apostol« od Nehajeva, »Zemlja« od Pečije Petrovića, »Rotondo« od Kosova, »Božji slovek« od Begovića ter »Kralj in umetnik« od Lovrića. Od starejših del se uprizaro »Ljubica« od Senoa, »Kiri Janja« od Sterije Popovića ter Vojnovičeva mošarska dela: »Ekvinocij«, »Dubrovačka trilogija« ter »Smrt majke Jugoviće«. Na vrsto pride tudi Ogrizovićeva »Objavljeno«, Kosorova »Opmirenje« ter Petrovićev »Pijesak«. Od drugih avtorjev se uprizaro Shakespearejeva dela: »Richard III.«, »Julij Cezar«, »Sen kresne noči« in »Hamlet«, Dostojevskoga »Solo Stepančikov«, Blokova »Rota i križ«, Krasinskoga »Nebožanska komedija«, Slovačkoga »Balladyna«, po eno delo Lenormandova, Kramerlinckova, Anatola Francea, Paula Claudela, Gheona, Calderona, Goldoni, Schillerja, Kleista in Wedekinda.

Pesmarica Glasbene Matice

Dve izdaji pesmarice Glasbene Matice, katere je uredil dr. Josip Čerin sta že zdavnaj pošli. Starejši pevec morda še hranijo po en izvod, mlajši pa so leta in leta povzeli, kdaj izide njen ponatis. Ob 50-letnici svojega plodonosnega delovanja se je Glasbena Matica, vkljub temu, da se mora neprestano boriti s finančnimi težavami, odprala na založbo in izdaja nove pesmarice. Vredno poverilo ravnatelju konservatorija g. Mateju Hubadu. V pevskih krogih težko pričakovano pesmarico je lično natisnila dunajska tiskarna muzikali Waldhelm in Eberle.

Sedanja izdaja ima novo lice: izginele so iz pesmarice stare, neuporabne in do danes redkokrat pete skladbe, te pa so nadomestile nove, dobre, za izvajanje priporočljive pesmi, tako, da bodo imeli moški zbori in kvarteti dovolj izbire za svoje koncertne nastope in druge različne prilike. Zbirka obsega 103 pesmi starejših in novejših skladateljev: iz stare izdaje je v novo uvrščenih le 39 zborov, dočim je novih vanjo sprejetih 64 zborov, ki so bili svojčas objavljeni po raznih izdajah, največ v publikacijah Glasbene Matice in v Novih Akordih. Pri izbiri se je urednik oziral na potrebo in dostikrat tudi na smotnost naših družtev. Od starih slovenskih pesmi, od domorodnih zborov izra časa Davorin Jenkove maršalce »Naprej zastava slave« preko Hajdriha, Kocandića, Volarića, bratov Ipavecov, Nedveda in Foersterja in časov posvećanja modernističnega sloga pa do novejših modernih skladb Adamića, Ravnića in dr. G. Kreka ter drugih skladateljev so v pesmarici objavljeni naslednji moški zbori in četveroški slovenske zborovske literature. Češka, hrvaška in poljska pesem je zastopana v osemnatih meri. Prostora je dobila tudi klasična skladba Jakoba Petelina (J. Gallus, J. Handl roj. 1550, umrli 1591) »Ecce quomodo moritur iustus«. (Glejte kako umira pravičnik).

Na novo sprejeti v zbirko so zbori D. Jenka »Bože pravde«, »Na moru« in »Va-

lilo«, A. Hajdriha četveroštev »Čerkvica« in zbor »Hercegovska«, dr. B. Ipavića krasen četveroštev, v katerem je s tenorom solom briljiral pokojni Medon »Prošnja« in »Domovina«, dr. Gustava Ipavića »Daniel«, šaraki oblaček in Platinica roža s koncem Šreška Stegnarja, Ant. Foersterja mogočni zbor »Povejte ve planine«, Fr. Gerbića štiri v narodnem tonu složene pesmice in umetna zbora »Lahko noč« ter posebno lep »Rozmarin«, rano umrlega S. Hudovernika »Naša zvezda«, V. Kreka za izvajanje priporočljiv zbor »Ljubzen in pomlad« s tenor solom, Vojnovičeva »Lahko noč«, Ant. Štravinskoga četveroštev »Pod noč« in »Kaj bi te vprašal«, F. Juvana »Patri« in za nastope skupnih zborov pripravna »Slovenske zemlje«. — Med Adamkovičimi so značilne »Slovenski dan«, »Kmečka pesem«, popularni »Vasovalec«, »Roe otčen bi se« za bariton solo in dva zborov, »Pesem o beli hiški« in četveroštev »Prošnja«. O. Dev ima objavljene dve pesmi »Tibi veter od morja« in »Svavi zbor« »Še ena«, Vasilij Mirk »Kratice« in mehkonatni četveroštev »Na trigu«, Josip Pavčić četveroštev »Deklica ti si jokalna«, Z. Pielove povod priključene »Rdeče rože«, Fr. Korun »Potrčali na obno«, St. Pierni ob deklaraciji aktualno »Zdravice«, Janko Ravnik globokoobčuten zbor »V mraku«, dr. U. Krek krasen »Bačivo« s bariton in tenor solom, dr. Kmečev zbor »Oblaček«, dr. Ant. Schwab kapitelce »Vinska« in »Santice«.

V pesmarico je urednik sprejel tudi par narodnih pesmi: v harmonizaciji dr. Schwaba »Oj, dekle kaj stak« žalostno, Zdravka švikaška korodki »Oj te mlina« ter »Poljod na ruti« in F. Ferjančiča »Sijaj solnce«. Tudi nagrobno ne manjka. Ponatisen je so D. Jenka »Blagor mu, ki se spodije«, Jelena »Usliši nas gospoda«, Grundmanna »Nad svedrami« in Devova narodna »Vigred se povrne«.

Med ostalimi skladatelji se v zbirki zastopani so J. Aljat, dr. J. Ipavić, St. Pirnat, A. Dobrović, F. B. Vilhar, V. Novak, P. Križovec, R. Janjanić, V. Vanda, F. Skroup, I. Knali, I. pl. Zajc, V. Klaić, V. Lisinski. — V notni stavek se je vrnilo par diskovnih napak (Rdeče rože, Izgubljeni cvet), katere si bo lahko vsak pevec v sam popravil; besedila starejših zborov bi bilo vsekakor treba nekoliko pregledati. V besedilu naslovne strani je ostala napaka »Po dr. Čerinovi prvi izdaji naposled izdaja«, kar beležimo na rovaž naposlednosti korektorja.

Nova pesmarica Glasbene Matice je izšla. Delala bo veliko veselje moškim zborom in kvartetom ter smo misleni, da bi si slovenskega peva, ki si jo ne bi nabavil, ne mogli misliti. Res, da je cena posameznemu vezanemu izvodu (50 Din) za marsikoga visoka. Če pa primerjamo cene danes izšlih knjig, pa vidimo, da je 50 Din za 103 partiture najlepših naših pesmi, katere bi moral vsak slovenski pevec znati, prav malenkostna odkupnina. Pevska društva naj si omislijo toliko pesmaric, kolikor imajo pevcev. Ti pa naj bi morda v mesečnih obrokih vračali društvu kupnino za pesmarico, iz katere je pomnoževanje in prepisovanje posameznih zborov prepovedano. Vsi pevci bodo na ta način imeli svoje pesmarice in bodo društvom prihranili mnogo stroškov za nabavo litografskih glasov.

Iz češkega književnega trga

Znana založba »Orbita« v Pragi je izdala že več knjig, ki s svojo vsebino sladijo informaciji o gospodarskih, kulturnih in narodnostnih razmerah češkoslovaške republike. V tej vrsti propagandne literature zavzema odlično mesto nova publikacija »La Tchecoslovaquie« (Conférences faites a l'Union Française. — g. Crea & Cie., »Orbita« Praga 1923. Str. 206) obsegajoča ciklus petih predavanj, ki so se vršila v pariski geografski družbi. Avtorji, štirje Francozi in en Čeh, so si razdelili snov sledeče: Jean Brunhes, prof. na College de France, je obdelal zemljepisni položaj in etnografijo republike, znani priatelj Slovanov profesor L. Eisenmann razpravlja o njenem gospodarstvu. Hanuš Jelinek govori o slo-

stvenem razvoju pri Čehih in Slovanih, Camille Maclair kot pokličen zgodovinar govori o upodabljenosti umetnosti in glasbi, Jean Pozzi, sekretar praške legacije pa v petih odstavlkih podaja historično razmerje velikih francoskih mislecev do Prage in Čehov.

Knjiga je po izbiri jezika in konceptu odličnih sodelovalcev namenjena izvenčaki inteligenci. Obsega saokrožene razprave in nudi obilne informacije, ki jih ne kali nobeno strankarsko stališče ali pa premala trdnost pisateljev. Posledni okoliščina ima pač svoj vzrok v starih zvezah med duševnimi predstavnikami francoskega in češkega naroda, ki so se po osvoboditvi še stesnile in postale temelj za medsebojno kulturno izmenjavo. Gmotni, duševni trud, posebej čeških propagandistov je sveda smotren in prinaša obilno korist, kajti marsikak političen ali gospodarski uspeh je odvisen od razumevanja problemov pri sosednih in velikih kulturnih narodih, ravno priučujoča knjiga, ki se v prijetnem, lahko razumljivem slogu bavi vojšedel s duševnimi zakladi češkega in slovaškega naroda, nudi vpogleda v historično nastajanje in razjasni danšnje narodne cilje. Znanstveno zanesljivo sestavljena, dostojna knjiga, ne samo, da je dobrodošla in vaga vpoštevana vredna pomagalka, služi nam južnim Slovanom lahko kot vzor za naše do danes tako revno informativno slovstvo. Ista založba je izdala obenem s to knjigo tudi monografijo »Das barocke Prag« iz peresa dr. Arne Nováka, ki je prevod razprodanega češkega originala. (Praga 1923. str. 48). Z veliko sugestivno močjo vodi pisatelj v dobro preteformacije, kateri se ima danšnja Praga zahvaliti v veliko večji meri za svoj organski obraz, kot pa gotki. Umetniki, ki so takrat delovali v Pragi, so prihajali iz Italije ali pa iz sosednjih lokalnih delat, a utrip češkega življenja in nekake umetnosti jih je redno prevzel in fiziološki njihovi del se prilaga občutku severne slovaške rase in plete budovito umetniško celoto. Knjigi je priloženih 28 slik praških cerkva, palač s bajnimi vtrovi, slikarskih dekoracij ter nabožnih in mitoloških plastik, ki v svoji s globoko zasnovanim tekstom obnavljajo podobo »severnega Rima« v baročni dobi, polni religiozne ekstaze, zadrtane erotike in brutalne dejanske alie.

Publikacije o upodabljenosti umetnosti so se pri Čehih v povojnem času nepričakovano pomnožile. Posebno raziskovanje v preteklosti češkega umetnostnega razvoja, ki kaže od romanske dobe dalje tako močno rast, da neredko posega indolentno v tok zapadne umetnosti, je postalo predmet neumornega dela. Pri izdajanju nove zbirke, ki obravnava večinsko probleme češke umetnosti, so se združili znanstveni delavci s posebno modrim in idealnim založnikom Janom Štenocem in le tej izredni okoliščini je pripisovati, da obsega zbirka »Knjig o umetnosti« v kratki dobi dveh let le 11 del. Začetek je bil storjen z izdajo dveh monografskih predavanj in to dr. A. Matejčka »Antonin Slavček« in prof. F. Zákavca »Jan Preisler«. »Prazdniny«, mala publikacija slikarja Maksa Svabinskoga, podaja v družbi s prejšnjima tvorbo modernega umetnika, dočim nas vodi R. Kuchynka k inlektorju češke novejšje češke umetnosti, ki v knjigi »Manesovy crpky« izdaja dosedaj malo znano plat mojstrove tvorbe s projekcijami njegovega takratnega umetniškega stanja. Tudi Manesovi lesozezi za ljudsko povost o doktorju Faustu, ki jih prof. F. Taborsky v drugi knjižici spremlja s zgovornim tekstom so bili že popolnoma pozabljeni in tvorijo dragoceno odkritje. Lani je ob I. V. Myslbekovi smrti izdal dr. V. V. Steh v isti zbirki delo pripravljeno monografijo o tem odličnem plastiku. Delavni dr. Matejček je objavil dragocen zaklad češke gotične iluminacije, pastioanal opatnije Kunigunde, ki ga hrani praška univerzitetna knjižnica. Pravilno je ocenil njegov pomen za takratni umetnostni razvoj ter izdal knjigo obenem v francoščini, da bo tudi drugim narodom dostopna. Drug znamenit monument češke umetnosti je obdelal K. B. Mádl v knjigi »Sochy na Karlove moste« ter orisal ta za češko zgodovino tako pomembni in kot arhitektonski spomenik svetovnoznani umotvor. Dr. Wirth je skupno z dr. Matejčkom obdelal češko arhitekturo XIX. stol., ki kaže precej samostojni razvoj in pripravila pot današnjim mojstrom. Poleg teh monografij sta izšli dosedaj dve priročni knjigi in to T. F. Šimona, znane grafičar »Přiručka umelce grafika«, v kateri sezanja umetnika in laika z raznimi grafičnimi tehnikami ter prof. F. Kadefavka »Perspektiva«. Obe knjigi sta samostojni deli in prinašata prepotrebni inlektivni pouk. Vse knjige so bogato ilustrirane in se je založnik izredno potrudil s opremo.

Narod, ki premore ne le delavne znanstvenike, ampak tudi idealne založnike in publiko, ki s zanimanjem omogoča izdajanje takih publikacij, podaja dokaz močne življenske sile in ne navadno visoke kulturne povprečnosti.

M. B.

Umetniške razstave v Osijeku. Grafiki prof. Mil. D. Gjurčić priredi v začetku septembra razstavo svojih del v Osijeku. Razstavil bo bakroreze biblijskih motivov ter pokrajine iz Gornjega razstavi svoje slike vukovarski slikar prof. Dragan Renard. Njemu bosta sledila gojenec monakovske akademije Kornelji

Tomažević in osloški grafik Ivan Roč.

Betičeva slavnost na Marjani v Splitu se je vršila v nedeljo 26. avgusta. Odkrilo se je pesnikovo popreje. Ob tej priliki sta imela navdušene govore pesnik prof. Dušan Manger in profesor subotičke univerze, Beograđanin dr. M. Nedeljković. Na številno obštevno sta oba govora napravila nagloblji vtia.

Jugoslovanski avtorji v Pragi »Svandovo divadlo« vprizori letos dve jugoslovanski drami: Kosorov »Café de Dôme« ter Ogrizovićeva »Vetno«.

Jugoslovanska kulturna inlektiv G. Umberto Urbanas-Urbani, ki je 8. avgusta napisal v trišakem »Piccolo del la Sera« študijo o Ivi Vojnoviču, je postavil na italijanski jezik Vojnovičeva komedijo »Gospa s solunice« (La Signora dal giarale). V tretji številki »Brennera« je posvetil pozornost Vojnovičevu mu najnovejšemu delu »Maškarata ispod kuplja«, se proj pa je v »Orizzonte Italiano« priobčil sestavek o Danteju v jugoslovanski poeziji. G. Urbanas hoče sedaj upoznati Italijo zlasti z Vojnovičem, katero smatra za najšistejšega predstavnika jugoslovanske sodobne knjige in za individualnost prva vrste.

Nova bolgarska publikacija. 1. septembra izide v Sofiji prva številka mesečne artistične revije »Rampa«. Izdajale jo bo društvo bolgarskih umetnikov. — Kmalu potem začne v Sofiji izhajati nemški tednik »Balkan Zeitung«, ki bo informiral bolgarske Nemce o domačih in tujih dogodkih.

Smrt španskega slikarja. V Cere-dilli (Španija) je nedavno umrl največji španski slikar sedanjosti, portretist Joaquín Sorola y Bastida, star 60 let.

Češkoslovaška gledališča otvarjajo letošnje sezone v znamenju velikih reform za znatraj in zunaj. Spoznavali do sedanje zaostalost domačih odrov za evropskimi, so se gledališke uprave in režiserji med političnimi vrgli na intelektualno delo, katerega prvi uspeh je preureditev gledališč na tehničnem polju. Tekom sezone pa se bodo pokazale tudi notranje reforme v režiji in izbiri iger.

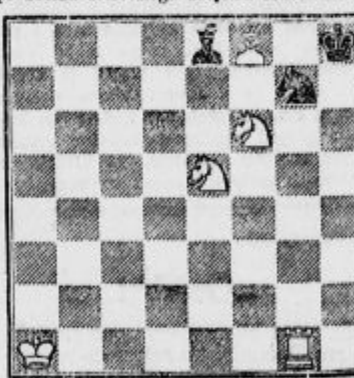
Husov spomenik v Budjejevičah. Pruska »Nar. Politika« poroča, da se v Budjejevičah za letos odprde spomenik Jana Husa. Stal bo na »Vel. Namesti«.

Petdesetletnica poljske akademije znanosti v Krakovu. Poljske akademije znanosti v Krakovu je nedavno praznovala petdesetletnico svojega obstoja. Ot tej priložnosti je izšla brošura, iz katere izhaja, da ima akademija tri oddelke: oddelke za filozofijo, za historično filologijo ter za fiziko in matematiko. Vsak oddelak ima mesečno po eno sejo, na kateri se razpravlja o predloženih delih članov ter o stalnih dopisnih akademij. Sprejeti sestavki se izdajajo v akademskih edicijah pod naslovom »Rozprawy«, njih vsebina pa se objavlja v izdajah »Sprawozdania«. Akademija izdaja tromesečni »Bulletin international« v nemškem, francoskem in angleškem jeziku. Akademija ima enajst znanstvenih strokovnih komisij. Zavod je bil tekem zadnjega desetletja najmočnejše založništvo na Poljskem.

Šah

Cvetka iz labirinta šahovske logike.

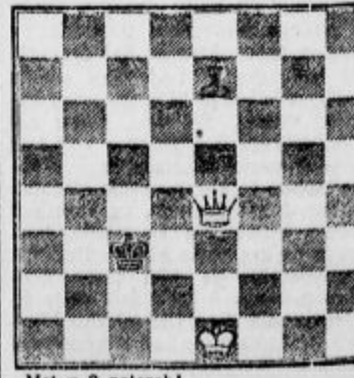
V kavarni se trudijo zbrati šteti ot šahovci z rešitvijo sledečega dubovitega problema šahovnega mojstra Andersena:

Mat v 3 potezih!

Gospod X. spravi v bučen smeh navzoče kibice s sledečim, navidezno brezmišelnim vprašanjem: »Kako vlečejo kmetje?« Gospod Y.: »Kako morete sploh staviti — oprostite mi — tako bedasto vprašanje. Ali ste ali — da ne vidite, da kmetov na šahovnici sploh ni?«

Gospod X.: »Radevolje Vam oprostim, gospod, a dokazati Vam vendar hočem, da ni vselej vseeno, kako vlečejo kmetje, dati jih služajno na deski ni!« — in postavi na drugo šahovnico sledečo pozicijo:

Mat v 2 potezih! (Rešitvi probodnja)

Mlada leta slovenskega inženirja

(iz spominov inž. Sebastijana Roša.)

(Konec.)

Nadalje piše: »Naša profesorja Murlo in Razlag, obče spoštovana in vsesplošno izobražena, plemenita moša sta igrala v razvoju štajerskih Slovencev veliko vlogo. Pripadala sta kolu ilircv in vsesplošno podpirala in širila ideal po kjevo Ljudevita Gaja in Stanka Vra- na: Buditi zavest in utrjevati istino, da so Slovenci, Hrvatji in Srbi eden narod in da se v govoru le po dialektu nekoliko razlikujejo. Gaj je vzel za kolektivni na- ziv vsega jugoslovanskega kompleksa ime nekdanjih prebivalcev teh krajev ilirov, to pa zategadelj, da se ognje vsa- ki zavisti, ki bi se mogla pojaviti med Hrvatji in Srbi, kajti prvi kakor drugi so ponosni na svojo slavno prošlost pod svojim imenom. Da je pognala Gajeva ideja iz zdravih korenin, svedoči nam (današnji politični pokret Jugoslovancev). Gajev program je postal zopet aktualen, in ime ilirov je premenjeno v »Jugoslo- vane«. — Dr. Razlag nas je torej sezna- jal tudi s hrvaščino in arbščino. Zivo me je zanimal in privlačeval arbohrvat- ski jezik, kajti vedno mi je bila pred oči- mi verjetnost, da bom imel opraviti kot

vojniki na jugu med Hrvatji in Srbi, kar se je pozneje v istini dogodilo.»

»Leta 1861. je praznovala graška teh- nika svojo 50letnico. Naši profesorji se niso mogli spoznameti glede programa za to slavnost, zato je prešlo praznovanje popolnoma v naše roke. Narodnostno vprašanje med visokoolci je šinilo sedaj prvič s večjo silo na dan. Avstrijski na- rodi so se takrat za vedeli svoje nardo- nosti in vaa mladina, zlasti pa dijaštvo je nosilo osteniativno narodno obliko, tako Čehi svojo čamaro, Poljaki visoke čizme, široke hlače in konfederatko, Ma- džari kalpak s dolgiim peresom, opleteno sukno, čizme s ostrogami in fogaš (na palici nasajeno sekirico), nemški dijakji »flaus«, Srbi, Hrvatje in tudi mi Slovenci pa surko. Vsa dijak se je torej te po- obliki poznal, katere narodnosti da je.»

»V programu naše slavnosti — pravilo »Spomini« — »je bila glavna točka ko- merna v Schreinerjevi »Bierhalle«. To pro- storno dvorano je bilo treba okrasiti s raznimi ambliami in zastavami. Toda kakšne barve uporabiti? Tehniki smo sih- čali v »Jouneum« veliko zborovanje, da rešimo to zadevo. Huda debata se je bila vnela med Nemci na eni in med združeni- mi Nemcem na drugi strani. Ker so nas Slovane podpirali tudi Mađžari, katerih je bilo precejšnje število na graški teh- niki, smo bili v večini, in prodri je naš predlog, da se okiti Schreinerjeva dvo- rana poleg cesarskih zastav tudi s sloven- skimi in nemškimi trobojkami, odgovar- jajoč faktum, da prebivajo v štajerski

dežel Nemci in Slovenci. Na slavnostni večer je vtrhala na predelju dvorane ve- lika belozična zastava, poleg nje na desni nemška, a na levi slovenska tro- bojnica. Slavnostni govor v imenu teh- nikov sem imel jaz, Slovenec, kar je se- veda mojega očeta, kateremu so prinesli hrastničanje popis slavnosti v raznih listih, izredno veselilo in navdalo s po- nosom.»

Zadnje leto je obiskoval Seb. Roš du- najsko tehniko, na katero se je vpisal in vstopil septembra 1862. leta. Ker je imel od doma le majhno podporo, je imel do- volj časa za obiskovanje predavaj in za učanje, le tuhtam je obiskal dvorno glo- dalnico, vsak četrtek in nedeljo pa neko kavarno v Singerstrasso, da je prečital »Novice«, takrat edini slovenski list. Par- krat je pohitel tudi v restavracijo na- sproti Pavlovi cerkvi, da je tam poslušal imetne orgije, ki so izrale razne sloven- ske komade, med drugimi tudi Jenkov »Naprej«. Seveda, če je bil skikan kak- shod slovenskih dijakov, ali je bila dru- gačna narodna prireditve, ga ni manjkalo. O enem takem večeru pripoveduje takole: »Nekoga večera je bil večji nastanek slo- venskih dijakov, katerega sem se udeleži- l tudi jaz. S svojo navzočnostjo nas je po- častilo tudi par slovanskih državnih po- slanecv, med katerimi je bil tudi naš Lovro Toman. Pilo se je, pelo in govorilo, in tudi s raznimi šalami se je skrbelo za dobro razpoloženje. Kar vstane neki korotki Slovenec, majhen človek, pa s velikimi očali na nosu, in prične nekako

takole apostrofirati dr. Tomana: »Ko smo se bili tule sestali pred štirimi leti, je nas dijakje tudi takrat počastil s svojo na- vzočnostjo gospod dr. Lovro Toman. Kakor nocoj, smo se tudi takrat navduše- vali za naš narod. Gospod dr. Toman je krasno govoril ter med drugim poudarjal, da si moramo v interesu naroda izbirati le Slovence za žene. Navdušeni smo mu pritrdili ter svečano izjavili, da bomo tako ravnali. Dovolim si pa danes vpra- šati gospoda dr. Tomana, kaj ga je gnalo, da se je izneveril svojim idealom, zakaj je prekomil svečano »tubo ter se očeni- l pred pol leta s trdo Nemko?« — Mrtva tišina je zavladala; vse je gledalo To- mana, ki je postal rdeč kot kuhan rak. Malo razdražen se naposled vadične in prične govoriti: »Vse je res, kar je rekel gospod predgovornik. Ali, gospodje, ime- jo na umu resnico, da so zakoni narave silnejši in močnejši od človeških namer in obljub. Ljubezen ne pomena narodnosti, ona je jača od narodnostnih spon. Tudi jan sem ji podlegel in moram biti pokoren temu prirodennu zakonu. Bodite pa uver- leni, gospodje, da mi bo sveta dolžnost, pretvoriti svojo ženo, če ne v Slovenko, gotovo pa v lekrno prijateljico našega naroda.« — S tem je bila ta zanimiva epizoda končana.»

»Slovenskim dijakom« — pripovedujejo nadalje »Spomini« — »se je na Dunaju voščo slabo godilo; bili so večinoma kmetski siromaki, in mnogi so nečuvno stradali. Eden iz te desperatne garde je bil Lovre Leskovec, vrlo nadarjen člo-

vek, Notranjec, kmetski sin. Bil je menda brez vsake podpore z doma. Pokrival se je s turškimi fesom ter je živel od milosti svojih tovarišev. Kadar pa je ni bilo od nobene strani »okroglega«, prazen njegov želodec pa je prišel godrnjati, takrat si je izposodil Lovre od katerega tovariša star, ponošen cilindar, vtaknil les v žep in šel v katerokoli gostilno, da tam prav pošteno večerja. Po večerji je vstal ter šel v gotov prostor, cilindar pa je pustil v znak, da se še vrne, viseti na ključu. Toda Lovreta ni bilo več nazaj, sginil je. Na ta način je porabil Lovre menda vse ponošene cilindre svojih kolegov. — Po preteku štirih let se vrnem zopet na Dunaj. Kar gledam Leskovca, elegantno obločenega, s ščipalnikom na nosu in s finim cilindrom na glavi peljati se v ko- čiji po ulici. Kaj se je vendar s Leskov- cem zgodilo, vprašam prijatelja, dunaj- skega Slovence. Kaj ne veš? mi odgo- vori. Obesil je na klin pravilne študije in je postal furnalist. Bil je pri Tkalcu (dnevniku »Ost und West«) glavni sotrud- nik, zdaj je pa odgovorni urednik »Zu- kunfta«. Prav dobro se mu godi, ima dosti političnega vpliva, dosti dohodkov in prav razkošno živi. — Dugo se ven- dar ni radoval te sreče, kajti kmalu je umrl, star jedva 30 let. Škoda tega na- darjenega človeka.»

S tem so »Spomini« končani. L. 1863. je dovršil Seb. Roš svoje študije, na kar se je napotil na Hrvaško, pozneje pa v domovino.

Splošna knjižnica

v založbi

4380

Zvezne tiskarne in knjigarne

v Ljubljani

Izšli so zvezki:

- St. 1. Ivan Albreht: *Ranjena gruda*, živina povest, 104 strani, broš. Din 12—, vez. Din 17—.
- St. 2. Rade Murlik: *Na Bledu*, živina povest, 181 strani, broširane Din 16—, vez. Din 22—.
- St. 3. Ivan Rozman: *Testament*, ljudska drama v 4 dejanjih, 108 strani, broš. Din 12—, vez. Din 17—.
- St. 4. Cvetke Golar: *Poletno klasje*, izbrane pesmi, 184 strani, broš. Din 20—, vez. Din 26—.
- St. 5. Fran Milčinski: *Gospod Fridolin Kolna in njegova dru- žina*, veselomodre humoreske, 78 strani, broširane Din 8—, vez. Din 15—.

Cene se razumejo brez poštne.

Conjena naročila naj se pošiljajo na: Zvezne tiskarno in knjigarno — oddelak knjigarna — Ljubljana, Marjin trg št. 8. — Tel. št. 44.

Champignons secs — Herboristerie en

gros — Produits alimentaires — Exportation

V. H. ROHRMAN

Ljubljana

Sv. Petra nasip št. 27. Nelsen funde en 1891.

Prvo slovenačko poduzeće koža-
račke, sitarske i drvene robe

M. Pakič

Ljubljana

kancelarija i skladište Sv. Petra nasip 27.

Osnovano godine 1923.

Suhe gobe, fižol in druge de-
želne pridelke kupuje

V. H. ROHRMAN

Ljubljana

Sv. Petra nasip šte. 27 (za vodo).

4402

Priporočamo

KOLINSKO CIKORIJO

Prva jugoslovanska smetna in precizna
brusilnica prevzema izdelovanje, brušanje in
popravila. Ima na zalogi vse mesarske in
prekajevalske potrebščine, kakor n. pr. vse
vrste nožev in plošč za stroje, za rezanje
mesa, nadalje ročne nože, kljuke, stiskalnice
(Spritzmaschine), brizgije (Spritze), mešavke
(Mischmaschine) itd.

Rudolf Grudnik

Ljubljana, Dravije

4479

Cene zmerne!

Cene zmerne!

POSETITE NA VELESEJMU PAVILJON „I“

domačih tovarn čevljev tvrdke PETER KOZINA & CO.

pod zaščitno znamko „PEKO“.

4659

Novost!

Najnovejša izdelava

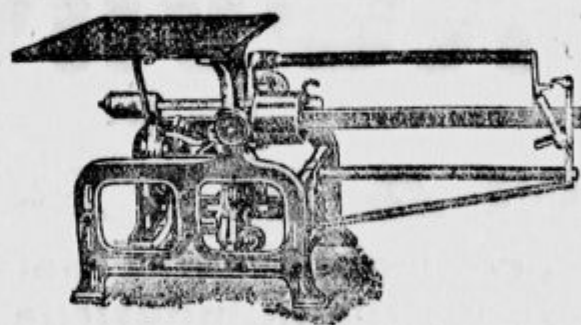
Novost!

galanterijskega blaga!

Galanterijsko blago domačega izdelka.

Vesna Brata Pohlin in drug
tvornica
vlasnic, kovinskih gambov, kljukic in pinčic
za čevlje Ljubljana I, poštni predal 126,
sprejema vsa naročila, ki se takoj in v vsaki množini
izvršujejo. Zahtevajte vzorce in ceniki Pri večjih naročilih popust. 130

Prva jugoslovanska tovarna tehnic IVAN REBEK, Celje

Ljubljanski velesejem, paviljon „F“ šte. 179

Javna vzgojna zavoda v Ptuj

za dečke
Dijaški dom

Prešernova ulica šte. 29.

Prostora za 100 gojencev.

za deklice
Mladika

s lastno gospodinjstvo šolo in
izobraževalnim letnikom.

Prostora za 60 gojenk.

Gojenci in gojenke obeh zavodov imajo v zavodih stanovanje,
popolno oskrbo in vzgojo in lahko obiskujejo realno gimnazijo,
deško ali dekleško meščansko šolo ter šolo Glasbene matice

Prospekti so brezplačno na razpolago pri vodstvih zavodov

EVGEN LOVŠIN

„RUDE IN KOVINE“

Ljubljana, Miklošičeva cesta šte. 15

Generalna zastopstva: 4710

Za balkanske države:

The Central European Mines Ltd., Možica.

Za kraljevino SHS:

Kemična tovarna v Mostah pri Ljubljani.

Za tu- in inozemstvo:

Cinkarna d. d., Celje.

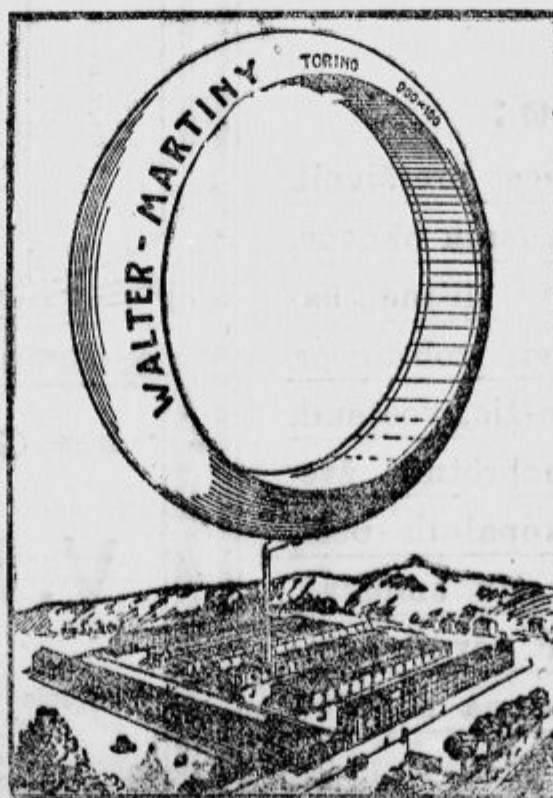
Brzljavni naslov: Rude

Telefon št. 570 (dostavi Rude)

Tekoči račun: Slovenska banka d. d., podružnica Ljubljana

Vedno v zalogi: mešički svinec, svinčeni izdelki,
zvepleno-kisla glina, aluminijev hidrat in glinozem,
surovi in rafinirani cink, cinkova pločevina, cinkov
prah, cinkov svinec, katran, modra galica, baker,
bence-oin, bakrena pločevina, pločevina iz medi itd.

Kupujemo po najvišjih cenah: stari baker, stari
svinec in remelted-cink, ognjestalno glino, šamot,
mazilna olja, razne vrste premoga, koks itd.

„Svetla“

Telefon št. 588 d. d. Telefon št. 538

Ljubljana

CENTRALA:

RIMSKA CESTA št. 2 HILSERJEVA UL. št. 5

PODRUZNICE:

DUNAJSKA CESTA št. 20 MESTNI TRG št. 25

Maribor Zagreb Beograd

Tovarniška zaloga polnogumijastih obročev,
pneumatike in vsake vrste tehniških gumijevih cevi,
auto-delov in vsakovrstnega auto-materijala.

Na razpolago

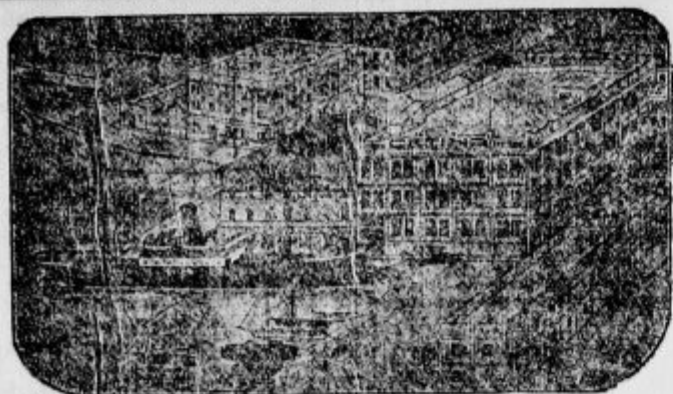
stiskalnica za montiranje polnogumijastih obročev.

Velika zaloga elektro-materijala.

Zastopstvo svetovnih tovarn.

Solidna in točna postrežba. Cene brez konkurence.

TVORNICE TESTENINA CETINA

SPLIT OMIS (DALMACIA) CESTINA-OMIS

Glavno zastopstvo za Slovenijo:

Paternost & Remic, Ljubljana

Slomškova ulica šte. 11   Telefon šte. 559

GOSPODINJE!

Zahtevajte odločno povsod
le testenine, ki so
našega pristnega
domačega proizvoda, kjer
so najboljše in najcenejše!

Poizkusite!

Na Ljubljanskemu velesejmu
si gotovo ogledate v
paviljonu „K“
našo kojo
št. 530

ZALOGA PRI VELETRGOVINAH:

A. Šarabon – Slovenska trgovska
delniška družba – Cernak & Co.
in „Jadran“, d. z o. z.

PATRIA
COGNAC
MEDICINAL
LJUBLJANSKI VELESEJEM
PAVILJON „L“ šte. 481.

Šivalni stroji, vozna kolesa,
motorna kolesa

In vse pripadajoče potrebščine se dobe
poceni pri trdki

S. AD. ENGL, Subotica

Preprodajalci naj zahtevajo ponudbe!

Na Ljubljanskem velesejmu
paviljon „L“ šte. 427. 4580

MATIJA PERKO

mizarska tvornica

Zgornja Šiška, Celovška cesta 121
Telefon 372.

Glej paviljon „K“ na
Ljubljanskem velesejmu.

POZOR!

POZOR!

Trgovci, obrtniki in kmetovalci!

Preden kaj kupite, OGLEDajte SI VELIKO ZALOGO pri trdki

Zalta & Žilić

trgovina z železnino na debelo in drobno
Dunajska cesta 11. LJUBLJANA Dunajska cesta 11.

POZOR!

POZOR!

„KOVINA“

D. D.

MARIBOR

prva jugoslovanska metalurgična
industrija in industrija kablov.

Samo lastni proizvodi.

Izdelovanje:

pločevine, kovinastih palic, žice, brezšivnih
cevi iz bakra in medenine, medenih okovov,
armatur iz medene in bronaste zlitine, ba-
krenih in bronastih žičnih vrvi, izoliranega
napeljalnega materiala, dinamo-žic, voščenih
žic, peronospora-škropilnic, nahrbtnih žve-
plalnikov, ognjegasilnikov, kopalnih peči,
sanitetnih priprav, pločevinastih embalaž,
kovinskega tiska, hladilnih kač, cevni kom-
penzatorjev; preluknjanje; bakrena kovaška
dela itd.

4448

GRIČAR & MEJAČ, LJUBLJANA

ZALOGA OBLEK ZA GOSPODE, DAME IN OTROKE

SAMO ŠELENBURGOVA ULICA ŠTEV. 3

Zvezke vseh vrst

za ljudske, meščanske, srednje
in trgovske šole. Trgovske knjige,
mape, bloke itd. izdeluje in razpošilja
papirna industrija in knjigoveznica

ANTON JANEŽIČ

LJUBLJANA, Florjanska ulica šte. 14.

KONZERVNA TOVARNA

„GLOBUS“

na Vrhniki pri Ljubljani

— priporoča —

vse mesne konzerve, pastete in
druge mesne izdelke.

Naznanja, da je pričela letos z izdelovanjem sad-
nih in sočvnih konzerv. Sprejema naročila
za izdelovanje pločevinastih doz.

Na velesejmu lastni paviljon.

Brzojavke: Globos Vrhnika.

Telefon Interurban Vrhnika 10.

** GRADBENO PODJETJE **

arhitekt

V. KRAINER & CO.
JESENICE

Izvršuje privatne in industrijske stavbe, proračune, načrte,
cenitve, posebni oddelek za arhitekturo.

Stavbna vodstva: Ljubljana, Domžale, Zagreb.

4639

Naši kraji in ljudje

Ponosni Kranj

(Stavbeno gibanje.)

Skoro te ne bi spoznal, ko sem te so-pet videl po daljšem času! Kako si se spremenil, ti črni Kranj na sivi skalni od tvojega nekdanjega, starodavnega epitetona skoro ne opazim več sledu. Samo še nekatera mesta na hujanski strani, ki pa je tudi že deloma objelo prijetno zelenje, samo še bočni zid na Pugetovi hiši, ena hiša na Glavnem trgu in pa ona mogočna zgradba doli ob vodi, na katere je menda pozabil zidar v svoji naglici, narahlo prizajo, da si se imenoval skozi stoletja črni Kranj. Od zdaj naprej pa zaslužiš in nosiš boš drugo ime.

Ko sem te ugledal, si se mi zdel kot nevesta, ki v svatovski obleki čaka svojega ženina, da jo popelje pred oltar. Ko pa sem prehodil tvoje ulice, tvoja predmestja in tvojo okolico, ko sem obiskal vse drage mi prostornice in kvartirke, na katere me spominja toliko stvari iz mojih študentskih let, je bila vesela moja duša. Varadošen in vzhuden sem vzkliknil: «Slava vrlému občinskemu svetu, slava gospodu županu, slava vsem tistim, ki so s spretno roko in umno preudarnostjo naredili iz starega Kranja to, kar je danes!»

Ze vhod v mesto po dolgem, novograjnem mostu naredi na tujca prijeten vtis. Velikostni valjčni mlín, nova Siro-Rantova palača in gori na skali mogočni grad med zelenjaro — vse to te očara, da niti časa nimaš pogledati na stavbo nize mosta, ki s svojo zunanostjo kaže okolico, daš bi ji bila z malo dobre volje lahko v kras.

Pa pojdemo gori in ustavimo se v «Zvezdi» pred gimnazijo. Nova mogočna zgradba je že pod streho. Narodni dom! Seveda bo že poteklo nekaj Sare mimo Kranja, preden bo dovršen, ali že danes lahko rečemo, da bo to biser gorenjske metropole. Društvo «Narodni dom» in njegovemu marljivemu, energičnemu predsedniku M. Focku, katerega železni volji in vztrajnosti se imamo zahvaliti, da stoji danes tam gori stavba, ki bo kulturno središče naprednega življenja za vso Gorenjsko, naše priznanje in vsa čast! V suterenu je adaptirala mestna občina delavnice za lepo procvitajočo državno puškarsko šolo v Kranju.

Poglejmo na Glavni trg! Ustavimo se pred palačo poleg lepo pobejlene mestne hiše Ogrinčeva hiše! Kupila jo je mestna občina in jo že deloma adaptirala. S prihodnjim mesecem se že preseli vanjo občinski urad. Hiša je zgrajena v slogu pozne renesanse. Adaptacijska dela izvršuje «Prohuda» pod mojstrskim vodstvom prof. Grebenca. Prof. Plečnik, ki si je hišo ogledal, se je izrazil, da bo to ena najlepših mestnih hiš v Jugoslaviji, ako se bo obnovila po navodilih strokovnjakov.

Stopimo malo naprej! Na koncu ozke ulice nas vabi prenovljeno poslopje mestne ljudske šole, da si ga ogledamo. To ni več tista ljudska šola, v kateri smo pred leti trkali hlače! Sedaj bi poskušala že marsikatero gimnazijo v Jugoslaviji!

Ali si že bil pri mestni kopeli v Dolu pod Svečarjem? Ali si videl nove stopnice? Ne samo tukaj, tudi na drugi strani se boš čutil. Samo ustavi se na «Krvici», ustavi se na «Krvici» in pogledj. Moral si boš reči: Pametni možje! Ustvarili so nekaj lepega in koristnega, kar bodo še pomnili ljudje, ko njih morda že ne bo več.

Ali si opazil v Pungartu malo novo hišico? Ali veš, da jo je zgradila mestna občina za dva svoja službenca? In sedaj, kaj praviš? Ali ni to lepo? Pustiva tol Spremi me po mali stezi dol na živalski trg. Krasen prostor v blatu mo-

gočnih kostanjev. Vse v najlepšem redu. Glej, tu je poseben prostor za prašiče, tam za ovce in tam zopet za konje! To je vse novo! Zanimalo te bo, ako ti povem, da je ta prostor tu spodaj proti poti pod bregom razširjen in zgrajen z materialom podrthih starih hiš!

Kaj pa tam na Gaščeju tako pridno delajo si vprašaj? Poslušaj! To bodo nove tovarne. Jugoslovansko-česka delniška družba bo zgradila pet novih velikih tovarn, ki se bodo imenovali: Jugoslovansko-česke tovarne bombaznih tkanin. To bodo kompletne tovarne za izdelovanje bombaznatih predmetov in bodo za mesto in okolico neprecenljiva pomena. To bo tkanilnica, ki jo že gradi, barvarija, s katero menda tudi že letos prične, predilnica, tiskavica in beljavnica. Dograjene bodo šele tekom petih do desetih let, potem pa bo zaposlenih tri do štiri tisoč delavcev.

Ker sva že tu, napraviva majhen izprehod gori na Smarjetno goro. Prijatelj Jankota bi rad zopet enkrat malo obiskal. Pot bo treba malo popraviti, si rekel, nova klopica na «Razgledu» pod smreko in lipo ti je bila všeč in ponosni hotel na vrhu te je očaral. Rekel si samo, da Ljubljaničani premalo poznajo to prelepo točko naše Gorenjske in je ne cenijo tako, kot zasluži. Potrpi, vse še pride ob svojem času!

Vrniva se v mesto in ogledjva si še nove stavbe, ki jih je zgradila v zadnjem času marljivost in podjetnost naših meščanov. Najbolj mi ugaja Savnikova hiša na Glavnem trgu. Za njo ne zastajata dosti Kocbekova in Adamčičeva. V Kriškiem predmestju se ponosno beli Holzhaackerjeva vila kot kakšna trdnjava na skali. Pod njo stoji, kakor bi zrastle iz tal, lična Poljajeva delavnica in priljazna Grčmanova hišica.

Tudi na drugem koncu v Lajhu se je v zadnjih letih dokaj izpremenilo. Izginil je del smrekovega gozdiča, za kar mi je žal, izginil je leseni mostiček med mlinom in tovarno, nastale so nove hišice in turbine ob Kokri, in ob Savi so zgradili dolgo pritrilno stavbo, ki bo nekoč morda nosila še več nadstropij.

A to še ni vse. Še vedno se dela in zdi se, da se to delo ne bo še tako hitro ustavilo. Vila gospoda Peterlina, restavracija na Stari postji, je v grobem dovršena, Berjakovo eno, oziroma dvanadstropno skladišče v bližini Jerebove gostilne je pod streho, Franjo Majdičeva hiša in skladišče zunaj mesta, kjer se cepi cesta na Kokrico, vidno napreduje in bo do zime tudi pod streho.

Pod Jelenom je zgradila «Prohuda» trgovcu z lesom Likarju novo vilo v narodnem slogu in tudi hišica stavbenika Batiča je že dograjena. Poleg njega bo začel graditi svojo vilo vodni nadmonter Tesafik. Tu gre zopet zaslug našemu občinskemu svetu, ki je zelo poceni prodal imenovanim gospodom občinska stavbišča, samo da se gradi.

Razen tega sem opazil, da so se izvršile na več krajih v mestu razne adaptacije in prezidave. Prav lepo in okusno se je to izvršilo pri Marenciču, pri Lini Mohorjevi pod rožnovensko cerkvijo, pri Šinkovnem nad klancem in pri Drukarju v Rožni ulici, kjer se bo v nedeljo odprla spominska plošča pesniku Jenku. Tudi Colnarjevi so nekdanjo Gogalovo hišo okusno renovirali.

Na koncu naj še omenim, da je mnogo hiš lepo na novo prepletkanih in pobejlenih, posebno v Kriškiem predmestju in v Rožni ulici, kjer se z vso vneto pripravljajo za bližajočo se nedeljsko slavnost.

Profesor Plešič na daljnem poljskem severu

Profesor Plešič, ki je v preteklem semestru predaval na univerzi v Varšavi, je bil v zadnjem času (kakor je razvidno iz njegovih dopisov v «Jutru») na skrajnem severu poljske države, v deželici Kašubov in v Vilnu. «Gazeta Kašubka», ki izhaja v poljskem jeziku v mestu Vejherovu, pozdravlja jugoslovanskega gosta, češ, «nenavaden gost je včeraj...» posetil naše uredništvo. Bil je to dr. Fran Plešič, univerzitetni profesor v Zagrebu, ki se je pravilno naučil poljskega jezika in predava na varšavski univerzi. Profesor Plešič o političnih potezih po Poljskem in v veliko vneto proučuje predvsem poljsko Primorje. Divi se odporu vztrajnosti kašubskega ljudstva sprito strašne germanizacije, ki jo je moralo prenašati za časa pruskega robstva. Ko prof. Plešič natančneje spozna to zemljičo in ljudstvo kašubsko, ki je vztrajalo na peščenih svoji domači zemlji, katero odnaša vsaka rahla sapa, tedaj bele bo prepričan o nezlomljivem odporu Kašubov, ki v potu svojega dela orjejo to nevaležno pešeno grudo in ne tarnajo, da jih je priroda zapostavila; prepriča se, da je ljudstvo kašubsko del poljskega naroda, ki je v času vrhunca pruske ošabnosti stal v sklenjenih vrstah in pripravil tlačitelju prvo «Marno», zakaj obranil je poljsko morje najnevarnejšega sovražnika ne le Poljakov, ampak vsega Slovanstva.

Bila je velika razkošna radost, ko smo slišali od človeka, v tej meri se posvečujočega ideji Slovanstva, da narod slovanski, bivajoč na jugu Evrope, želi iz vsega srca Poljski sreče in stališča v svetu, kakršno ji pripada; da ceni nje kulturo in občuduje nje velike sinove, ki kakor solnčni sijaj svetijo na nebu slovanskem. Živi v narodu jugoslovanskem Mickiewicz vse-silni, živi nesmrtni Sienkiewicz in nepozabljeni pevec zle in dobre sreče južnega Slovanstva, poljski polkovnik T. J. Jež (Mikowski), ki je na Poljskem svoj čas v povestih populariziral junaško prošlost arbsko.

Tudi v Vilnu je imel profesor Plešič mnogo razgovorov o političnih in kulturnih razmerah v Jugoslaviji. «Dziennik Wileński» je ob tej priliki pisal: «Profesor Plešič se živo zanima za naše socialne, politične in publicistične zadeve in obenem jako zanimivo informira o razmerah mlade države jugoslovanske, o kateri na Poljskem nimamo dovoljnih poročil in katere pomena ne cenimo zadosti visoko.»

Stradivarijeve gosli v Bosni

G. M. Malinar, upravitelj kaznilnice v Stari Gradski, priobčuje v hrvatskih listih sledeče zanimive podatke:

Nekega dne sem se v službenih zadevah napotil k bosanskemu begu Hakičegu Reufbegoviću, da pregledam njegovo imetje. Z mano je bila moja družina. Starejši smo se pomenkovali o resnih stvareh, otroci pa so nam nagajali. Zato sem bega Reufbegovića, doznaviš, da ima violino, prosil, naj posodi gosli mojemu starejšemu sinu. Beg je takoj ugodil moji prošnji. Prišel je kmalu iz kuhinje gosli, polne kuhinjskega mrčesa, posebno ščurkov. Gosli so bile stare in zaprašene in ker ni bilo na njih niti strun, niti kobilice, jih seveda nihče ni mogel uporabiti za sviranje. To priložje je Hakičeg Reufbegović porabil za pripovedovanje, kako je prišel do violine.

Gosli so se nahajale pri njem že okoli 35 let. Kot 13 ali 14letni deček jih je kupil od nekega žandarskega narednika za 7 goldinarjev. Ta narednik pa je kupil instrument od vdove po italijanskem zdravniku dr. Chichettiju, ki je služboval v Bosni okoli 40 let. Zdrav-

nik je poznal in cenil svojo violino prav dobro. Njegovi sosode še danes vedo povedati o tem, kako je gosli hvalil. Chichetti je bil bogat človek, toda pijan, ter je umrl 80 let star. Na koncu svojega življenja je popolnoma opustil sviranje. Vdova, ki je ostala po zdravniku brez potomcev, je gosli prodala za 5 goldinarjev, ne da bi slutila njih vrednost. Reufbegović se tudi ni dosti brigal za instrument ter ga je večinoma prepuščal svoji služinčadi, da si je ž njim krajšala čas, kadar je hotela. Slišal pa je, da so gosli stare, ter da imajo posebno sonoren, močan in čist glas. Nikoli pa ni pogledal, da-li nosi violina kako posebno znamenje. Ko smo gosli začeli ogledovati, sem opazil, da se nahaja v notranjosti instrumenta napis. Čital sem in razbral: Antonius Stradivarius Cramonantia

Faciebat Anno 1718 A + S. — Napis me je frapiral. Sam nisem mogel verjeti svojim očem, da bi se moglo v mali bosanski vsaj najti Stradivarijevo gosli, ki so zelo redke in zelo drage. Leta 1885. se je prodal en Stradivarijev eksemplar za 100 tisoč mark v Londonu. A kakšno vrednost je tedaj imela marka!

Napis je sestavljen iz tiskanih črk, toda izdelan z roko. Črke so neenake. Bilo bi prav, da strokovnjaki violino preiščejo ter, ako ugotove, da so gosli resnično Stradivarijev izdelek, da jih odkupi država za umetnostni muzej, kajti v nasprotnem slučaju pojdejo gosli gotovo v tujino, ker se bodo zanje začeli zanimati tujci.

Gosli brani gosp. Malinar ter si jih vsi zainteresirani pri njem lahko ogledajo in preizkusijo.

Po slovanskem svetu

Rusija in boljševizem

(Iz Masarykove knjige «Slovani po volju».)

Od vseh slovanskih držav se je v vojni najbolj izpremenila Rusija. Zmanjšala se je po obsegu; narodi na periferiji so se odtrgali od Rusije ter postali samostojni. Največja izprememba pa je nastala s odstranitvijo carekega absolutizma ter z ustvaritvijo komunistične republike. Rusija je sedaj prva socialistična država v Evropi in na svetu ter je postala s tem predmet splošnega zanimanja.

Rusija meji v Evropi na Finsko, Estonijo, Latvijo, Poljsko in Rumunijo. Odnosi med Rusijo in Belo Rusijo so nejasni. Istotako je z odnosi napram narodom in državam na Kavkazu.

Rusija, ki je mnogo pretrpela v vojni in revoluciji, je zelo potrebna, da se obnovi gospodarsko. Rusija je navezana na zapadni kapital ter na pomoč zapadnih inženjrov, delavcev, trgovcev in drugih.

Velike in nujne so tudi kulturne naloge Rusije. Velik odstotek analfabetov se mora odpraviti, dvigniti se mora stopnja kulture. Vprašanje je, ako in kako more pravoslavna cerkev sodelovati pri teh kulturnih nalogah ruskega naroda. Doslej se je ruska pravoslavna cerkev preveč nagibala k transcendentalizmu, njena aktivna vzgoja je bila neznatna. Posredstvom transcendentalizma je postala cerkev sužnja carizma. Z izbruhom revolucije se je popravila samo v toliko, da se je vrnila k svoji predpotovski patrijarhalni ureditvi ter se je zaradi preganjanja svečenstva zblizala z maso mučikov.

O boljševizmu je treba izreči nekoliko besed z ozirom na njegovo slovansko vsebino. Ruski boljševiki se imajo za pristne in edino prave marksiste. Svojo revolucijo so začeli in vladajo so prevzeli v nakani, da njihova revolucija uvede v Rusiji komunistični režim, za katerim pojde tudi zapadna Evropa kadar se odpove kapitalizmu. Boljševizem ni marksističen, niti po šoli, niti po taktiki. Res je, da ima v sebi nekatere elemente marksizma; toda v mnogo večji meri je boljševizem mešanica blankizma, sindikalizma in anarhizma, je torej mnogo prej in mnogo bolj bakuninski nego marksističen. On je kratkoma lo nadleževanje terorističnega nihilizma. Ta proizvod je čisto ruski, je začel neomejenega razvika, katerega je povzročil naval najradikalnejših zapadnih idej na stacionarni svetovni nazor, kakor ga je imela ruska cerkev. Boljševik je ruski menih, razjarjen in zmeden od Feuerbachovega materializma in ateizma. Poluprosveša je bila bliz stare Rusije, ona je tudi bliz sovjetske Rusije. Večinoma analfabetki narod ne more biti marksističen drugače nego na papirju.

Ostrolenka

Varšava, konec avgusta.

«Nisi zadnja med hčerami slovanskimi, Ostrolenka,» sem mislil, ko sem se na dan Velike Gospojne iz Varšave vozil v bolj severno ko vzhodno smer proti Ostrolenki. Nisi zadnja med «lo-kami» slovanskimi, ki so gledale tragedije slovanske prošlosti. Hotel sem videti kraj, kjer je leta 1831. ruski general Diebl pobil poljske vstaše in poljski vstaji zadal smrtni udarec. Početek velike poljske emigracije...

Bilo je blizu polnoči, ko izstopim na kolodvoru ostrolenškem. Tu je torej Ostrolenka! Ob cesti za kolodvorom stoji nekaj kmetskkih hiš; to da bi bila slavna Ostrolenka? Tam je kramarjica; črnobradat žid me pogleda skozi okno. Njive na pol počete, travniki... Tablica ob cesti me pouči, da to še ni prava Ostrolenka, da leži mesto Ostrolenka štiri in pol kilometra od postaje. Rusija je tu gradila le strateške železnice, t. j. ravnočrtne železnice, brez oziroma na to, če so te tek železnice ujemljive z interesi mestec in vasi. Tukaj, v krajih, ležečih ob pruskih mejah, je imela še poseben povod, izvesti železnico malo dalje od točke, kjer bi se kdaj mogli vršiti napadi, t. j. od reke Narwi, ki teče tik ob Ostrolenki.

Dve poljski gospe iz mesta Lomža mi svetujeta, naj se v Ostrolenki po informacijah obrnem na žolskega nadzornika Majewskega, in me sami spremita do njegovega stanovanja. Pol ure pozneje sem bil že njegov gost. Dobro sem bil uveden.

Ostrolenka je mesteca z 10.000 prebivalci; več ko polovica je židov, ali občinski svet je poljski, ker je k občini pritegnili nekaj vasi. Mesteca je napol porušeno; cele ulice so še ali groblja ali hiše, na novo dozidane. Stari rotovž je kakor razvalina gradu iz srednjega veka. Nisem dostoj videl mosta, ki bi ga bila vojna tako uničila kakor Ostrolenka. Leta 1915. je trajala tu 13 dni bitka med Rusi in Nemci; v mestu ob levi obali Narwi so bili Rusi, onstran reke pa Nemci; Nemci so streljali s topi, Rusi so imeli takrat le še puške! Židovi cerkve in hiš so kar izprebiti od

Zv. Kosem:

Prisluškovanje

(Komedijska en miniature.)

Osebe: Danica, Katka, Milenko.
Cas: Sedanost.

I.

Danica (leži sama v lepo okrašeni sobi na divanu, s hrbtom proti vratom, z obrazom sklonjena nad knjigo; zdeha se ji): A-e-l-o-u!

Katka (tiho odpre vrata v sobo, se neslišno priplazi Danici za hrbet, ji neopažena zatise z dlanmi oči in jo poljubi na zatilnik).

Danica (sladko zavrisne in plane pokonci): Milenko! (Zagleda Katko in stopi brezplesna korak nazaj.) Ooooo!

Katka (s prebledelim obrazom, tretoč se po vsem životu): Ali sem te vjela, Danica! Ali sem tel Zakaž si mi točko časa prikrivala? Nanj čakaš, na Milenka?... A vidiš, da je Milenko mol, ne tvoja, da ljubi mene, ne tebe!

Danica (si zakriva obraz, stopa proti oknu): Katka! Katka!

Katka (gleda za njo, bliska z očmi in smeja se mrmra sama zase): Samo da vem, samo, da vem — ti tišča!...

Danica (se hipoma obrne, vzplamti): Zakaj si prišla? Kdo te je klical?... In kakor tat pride, niti ne pozvonil...

Katka (smeja se): Da bi prijateljica ne smela obiskati prijateljice! Ta je

lepa!... Vsako uro, vsako minuto, vsako sekundo me lahko obiščeš in nič ti ni treba ne trkati ne zvoniti...

Danica (leni z rokami): Dama brez takta! Fuji!... (Stopi tik pred Katko): Ven iz moje sobe! Med nama je vse končano!

Katka (se nekoliko obotavlja): Tako? (Po kratki pavzi): Hvala za prijaznost, lepa moja! Zbogom! (Urno iz sobe.)

II.

Milenko (stopi v sobo, komaj da so se zaprla vrata za Katko): Danica! Sladka moja Danica!

Danica (pohiti proti njemu): Ti si, Milenko?... Ali se nista srečala?

Milenko: S kom?

Danica: S Katko, mojo prijateljico?

Pred minuto je bila še tu pri meni...

Milenko (se smeja): Jaz nisem nikogar srečal. (Ovije Danic roko okrog pasu, ljubkujoč jo v lica.) Saj ne boš zamerila, dušica: v predsobi sem čakal, ko je bila ona pri tebi. Po glasu sem vedel, da je ona... In ko je odšla, je nisem videl.

Danica: In si slišal, kar sva se...?

Milenko: Vse sem slišal!

Danica: In...?

Milenko (lo viharo objame, sede z njo na divan in ji gladi lase): Ona laže, laže, laže! Samo ti si moja, Danica, solnce moj, samo ti in nobena druga!

Danica (skriva glavo v njegovem naročju): Ah, Milenko! (Zastor.)

III.

Katka (sedt drugi dan popoldne v svoji sobi z Milenkem na zofi): Tako sem te vesela, Milenko! Samo da si prišel, junaček moj! Ali (požuga mu s prstom in vstaja z zofe) nezvest si mi postal, Milenko... Povej mi, ali res ljubiš njo, Danico? Sama mi je priznala.

Milenko (je ne pusti, da bi vstala, potiska jo nazaj na zofu in jo objame): To je šala, dušica moja, pa še kakšna šala! Saj jo poznaš, Katka, moja sladka Katka! Ona se vedno šali. Moja si sama ti, Katka, samo ti in nobena druga.

Katka (šepetaje): Da bi bilo to res, vitez moj krasni! (Ga poljubi.)

IV.

Danica (treskoma odpre vrata in plane v sobo): Ooo! (Strmeč obstane.)

Katka (skoči z zofe, za njo Milenko): Ti si prisluškovala, Danica?

Danica (jokaje): Vse sem slišala. (Hipoma trdo.) In dobro je, da sem prisluškovala! (Milenku.) Ti naju varaš obede! Lopov! Sram te bodi!

Milenko (plane): Kdo vara? Kdo lopov? Kdo, kdo, kdo?

Katka (Milenku): Kdo, kdo — res si lopov, res naju varaš obede.

Milenko (se impertinentno zakrohoče): Jaz sem pri vseli stvari nedolžen, popolnoma nedolžen! (Vzame z mize

Prigod. Križan je v enem okraju bilo 80 odstotkov vsaj popolnoma uničenih. Pa prišel sem v Ostrolenko, da vidim kraj, kjer se je odločila usoda poljske države leta 1831. Gospod Majewski me je povedel čez reko in mi natančno razkazal glavna bojišča onega leta: Poljski vojski so stali na zapadni obali Narwi, Dieblu pa je s silno artilerijo prihajal ob severovzhodu, kjer je Rusija postavila pomembne vojniške kasarne.

Pred 25 in 30 leti sem razlagal v šoli čisto nemško pesem »Des Polenlichtung«, pesem o poljskem junaku, ki je leta 1831, izgubil domovino, kot begunec v puščavi arabiki sanjal teške čase v Ostrolenki, tako tudi, da se je smilil celo Beduinom. Malo sem se takrat v areni čutil tragičnost slovanke Ostrolenke. Le o Sloveku sem razlagal, o Sloveku, ki je izgubil domovino, ne o tragičnem Slovanu.

Na Veliko Gospojnico hodim po Rynku (trgu) Ostrolenke. Popoldne je.

Vse okoli porušeno, ali ostane ostaja novo življenje; vse polno kmetov, devojč prihaja, menda k večerincam; fletne rdeče ali pisane robe imajo na glavah, vezane tako kakor jih vedejo Sokolice. V rokah držijo vsake žepke cvetlice in zelenja. Mati boža, ki ima danes svoj praznik, se namreč imenuje tu »Matka Boska Zelna« (Zelna); na njen dan blagoslovijo v cerkvi dekletom zelenje, ki ima potem zdravilno moč, posebno za otroške bolezni. Stari slovanški kult prirode je stopil tu v službo krščanske. (Izraz sam me spominja »Zelenih Svetkov«, ki pomenijo v poljski blinokosti.)

Cakam na kolodvoru vlak, da se vrnem v Varšavo. Onram se tja za Ostrolenko...

Ona iz leta 1831. se ne sme vrniti več; potem se ne vrne tudi ona iz leta 1915. Dr. Fr. Hešić.

Iz življenja in sveta

Pogreb ustrelenega fašistovskega tajnika v Trstu

Prijatelj našega lista, ki je bil v petek v Trstu, nam je poslal tole sliko o pogrebu ustrelenega fašistovskega tajnika Morara:

Gledal sem pogrebni izvedbo, ko se je pomikal po Korzu, ker je tam nekje v bližini sedež fašisti, menda v isti hiši, kjer je kavarna »Spocchi« in so svoječasno imeli Nemci svoje »Schillerjevo dvorano«. Na čelu izvedbe sta korakali dve stotniški fašistovski milice. Kraki korak je bil precej amekšan. Za njimi so nosili vence; bilo jih je okoli 160. Krsto so nesli fašisti na ramah. Pogrnjena je bila s italijansko trobojico in na njej je ležal top cvetja in častniški klobuk fašistovske milice. Okoli krste je bila častna straža milice s puškami in nasajenimi bodali. Za krsto so hodili nastopniki evlinskih in vojaških oblasti in precej častništva. Nato pa razne fašistovske organizacije. Izvedbo je trajal skoraj celo uro. Truplo se nesli na postajo, kjer so se pogrebniki razšli.

Ako se huzame okolnost, da se je izvedbo parkrat močno pretrgal, je bila vsa prividna res izpovedna. Vse silos polne ljudstva, val hoteli sponi, vse promet ustavljen. Na tujca, ki se pozna tržaških razmer, je moralo napraviti vtis, da je umrl Slovec, ki ga je spoštovali in ljubili vse mesto, in tako bi bil misliti tudi jaz, če bi me ne bili poučili drugače pogovori, ki sem jih mimogrede slišal, in če ne bi bil čital tržaških listov.

Sveda, kajto je bilo vse. Ali kaj? Zato ker so fašisti hoteli ukaz, da mora v vseh tovarnah, delavnicah, uradih in trgovinah delo popolnoma znehati ob eni popoldni. Vsi čimni fašistovskih strokovnih organizacij so se morali sbrati na trgu pred mestno hišo že ob dveh popoldne. Enak ukaz je bil izdan tudi za vse »cono« (menda vse Primorje). To sem čital v »Piccolu«. Takema ukaz, ki je hujši kot so bili svojčasni ruski »caraki ukazi«, se sveda vse pokori. — Obedel sem v eni najznamenitejši restavraciji s laško kuhinjo in sem čutil, kako so pri sosednji mizi štirje gostje kleli vesled tega »prostovoljnega praznika«. »Ali kaj hočeš,« je dejal najglasnejši, »če ne zaprem, pridejo in mi razbijejo vso trgovino in mi jo še tatvo povrne«. In pristavil je: »O Dio, se non si stava meglio quando si stava peggio«. Drugi je dejal: »Stirideset ljudi imam, plačati jih moram, a izgubljen je celo popoldne. Predvčerajšnjem je bilo isto. Če pojde tako dalje in bodo za vsakega svojega Sloveka, ki ga kdo zaradi tenak spravi na oni svet,

zahtevali, da naj zapiramo, pojdemo kmalu vsi skupaj k vragu!« (»Andremo presto tutti assieme in malora!«) Tretji pa je menil: »Come se non fossimo già!« (»Kakor bi se ne bili!«)

Mikalo me je, da bi bil kaj vprašal, pa sem rajši stisnil jezik za zobe. Zanimala me je prav posebno tista o »šenskih«, in to sem pa lepo izvedel pozneje v kavarni, kjer se je menda pri vseh mitah govorilo samo o tem pogrebu in povedo s nekimi izrazom, ki je prebajal od navadnega razumevanja do jone in pravestega razumevanja. Tu sem dal ogorčeno protestiranje, kako prihaja tržaški občinski svet do sklepa, da se na občinske stroške, na stroške davkoplačevalcev priroja kar naj-slovesnejši pogreb Sloveku, ki je prišel v Trst, ne da bi ga kdo klical, in ki niti s mezinom ni gojil za Trst in Tržačane. Sploh da ga nihče ni poznal razen onih nebodilnih črnačev. In če je imel opravka s tenako, ki je živela s drugim, la mu je tisti, kateremu je hotel hoditi v selje, posvetil, kakor mu je šlo, kako prihaja Trst do tega, da se ustavlja vse delo in vse promet v čast »takemu« Sloveku in na način, kakor da bi bil bogva kaj, a ni bil drugega kakor tajnik neke stranke, ki je danes, jutri pa je ne bo več, če bog da in če je še kaj pametnih ljudi v Trstu.

Tako in se huzje sem slišal, a vendar je bilo med pogrebom vse zaprtje in je bilo na tisoče in tisoče ljudi na ulicah in vsi so spošljivo sneli klobuke, ko so se pokazali prvi oddelki fašistovske milice, in se ni nihče pokrtil, dokler ni bilo konca. In bil je pokoncu vse občinski in državni aparat, menda so bili pri izvedbi val karabinerji, kolikor jih je v Trstu, val mestni stražniki, in mi se denalo v nobenem mestem, nobenem državnem in najbrj tudi ne v nobenem zasebnem uradu. Prepričan sem se zopet, da je Tržačanu vsa moč in energija v — jeziku, dokler je prepričan, da ga »kdo« ne alia.

Poveri Triestini! Povera Trieste! J. Č.

Za koliko časa še imamo železa?

Sir Robert Hatfield je izračunal, da rja vsako leto raje približno 29 milijonov ton železa, to je skoraj četrtino letne produkcije železa. Leta 1905. je Tornholm dokazoval, da se nahaja na celim svetu v porabi 16 milijard ton železa, dočim se ga producira vsako leto le približno 100 milijonov ton. Po njegovih računih bi leta 1946. popolnoma zmanjkalo železa.

Tako pretekovanje je sicer nekoliko protirano, slabi glode problema, ki vendar še ni veštrsko pojasnjen. Gotovo pa je, da letišča železa niso neizčrpna, a jasno je tudi, da bo pomankanje železa silno vplivalo na našo industrijsko civilizacijo. Naštaja torej vprašanje, ali je mogoče obvarovati železo pred rjo in veld tega tudi pred propadanjem.

V Londonu so bile na primer izmenjane železne cevi, ki so bile uničene veld eksplozije bomb, vrženih iz aeroplana. Cevi so bile na svojem mestu celih sto let, a vendar bi moge služiti še eno stoletje. V Clermont-Ferrandu so leta 1908. še služile cevi iz vilttega železa, ki so bile položene leta 1718. Leta 1909. so v Versailles spoznali še vedno za dobre cevi, ki so bile položene leta 1685.

Kljub tem izrednim slučajem, ki igrajo le majhno vlogo v splošnem računu, pa smo videli, da so v svetovni vojni propadle veld rje ogromne množice železa. Vsekakor bo treba pravočasno misliti na to, kako naj se nadomesti železo, katerega bo zmanjkalo slej ali prej.

Moški in ženska

Najbolj fatalno za ljubezen je, če ima ženska preveč fantazije, mož pa prav nobena.

Dve metodi sta na razpolago možem, ki hočejo zavojevati ženske: izredna moč ali brutalna indiferentnost.

Nobena ženska ne spoštuje moža, ki njo preveč spoštuje.

Može se bavijo s veliki račun v življenju: s industrijo, s vladanjem, s umetnostjo, s financami, s tibo... Ženske se pečajo s majhnimi računi: s oblekami, s zabavo, s luksuzom in s — moškimi.

Žena, ki te poljubi, ne da ti zamisliti, je podobna možu, ki poljubi s sapirni nosi.

Čuvaj se žene, ki ti pripoveduje o ljubezni do svojega moža! Obenem pa se se čuvaj tudi njenega moža.

Če postane mož za žensko potreba, postane ženska za moža nadloga.

Vse ženske so rojene igralke. Kadar se smotijo, se smotijo samo v svoji slogi.

Pri ženskah imajo največ uspeha moške, katere občudujejo, in taki, ki jih pripravijo v falost ali prisilijo v jok.

Nobena ženska se ne čuti v ljubezni tako sigurne, da ne bi prihranila del sica za drugo ljubezen.

Enkrat
za vselej se vam
priporoča samo
veletrgovina
R. STERMECKI,
Čulje, ako hočete
res dobre in
cene kupiti

ČEVLJE
ročno, domače delo, kakor tudi fine
tvorniške, obleke za ženske, moške in
otroke, perilo, klobuke, pletene jope,
čopice in šale, kravate, rokavice, nogavice
in sploh vse modno robo za dame
in gospode. — Trgovci en - gros - cena.

Ženska povzbuja moža zaradi lastnosti, katere bi pri njem rada videla. Mož povzbuja ženo zaradi lastnosti, o katerih ve, da jih ne bo nikdar imela.

V vseh ljubezenskih zadevah zavisi odločitev žene od omahljivosti moža.

Pametna žena ne kriči nikdar. Ona samo poskusi kričati.

Kadar popisuje možki dražest svoje ljubice, čuti kot pesnik in govori kot izdraževalec.

Bizarnija je način, da dva plačujeta, kar je prej plačal en sam.

L. O. G. v. P. P.

Moderni angloški zrakoplovi. Angliško ministrstvo za zrakoplovstvo namerava konstruirati troje tipov zračnega brodivja. Prvi tip bo služil prometu po Evropi, drugi prometu na glavnih svetovnih progah, tretji med Evropo in vzhodom. Zrakoplovi drugega tipa bodo opremljeni s kuhalnimi pripravami, s vodo, elektriko, s pohištvom, ki se da sestaviti in razstaviti ter s podobnimi udobnostmi. Enako kakor zrakoplovi drugega tipa bodo opremljeni tudi zrakoplovi tretjega tipa, samo se bo na njih nahajalo še večje število priprav, ki so potrebne za daljše potovanje po zraku.

60.000 poljubov. Nedavno je umrl v Londonu neki odvetnik, ki je zapustil zanimivo statistiko o poljubih, ki jih je dal v celim življenju svoji ženi. Po njegovih podatkih je dal svoji ženi v prvem letu skupnega rodbinskega življenja 36 tisoč poljubov, torej ravno 100 na dan. V drugem letu je znašalo število poljubov 18.000, torej dnevno 50. V tretjem letu pa je poljubljaj svojo ženo le še dvakrat na dan. Tako je to trajalo do 15.

sta zrakoplova življenja. Pozneje se je število poljubov reduciralo do enega na dan in malo pred svojo smrtjo je odvetnik poljubljaj svojo staro ženo le enkrat na teden. Tako se je vroča ljubezen do smrti skoraj povsem ohladila.

Čudna nevihta v Italiji. V zadnjem času je razsajala v Italiji mnogo neviht, katere je spremljalo tudi močno grmenje in treskanje. Tako je razsajala vilka nevihta v Apuliji na obali Jadrana, ndaleč od mesta Baria. Strela je udarila v nekoga dijak in ga usmrtila. Tri seljake, ki so se nahajali v bližini tega dijak, pa je strela le lahko ranila. Toča je povzročila obilo škoda na Siciliji v okolici Palermo. V Toscani je strela udarila v hišo nekega seljaka, in sicer v siliko sv. Antona ter popolnoma raztopila srebrno verigo, ki je visela nad siliko. Škoda pa je ostala popolnoma nepoškodovana. Tudi pohištvo je strela precej poškodovala; tri osebe, ki so se nahajale v sobi, so ostale nepoškodovane. V mestu Arezzo je strela udarila v nekó vilo, preletela vse sobe, a ni napravila nobene škode in tudi nikogar ranila, dasi je bilo v hiši devet oseb. Velikanska nevihta je bila tudi v Rimu. Ljudje pravijo, da take ne pominjo že od leta 1880. V Italiji so ljudje postali praznoverni in pravijo, da bo Bog s gromom in strelo kaznovati Italijo. Vrše se velike procesije in razni verski obredi.

**Opalografične
potrebščine**
THE REX Co., Ljubljana

„AMERICAN“
d. z. o. z.
na debelo
Izvoz
Paviljon „H“, prostor 289 na velesejmu.

Najnovejši rum glasbenih instrumentov „Salonski akordeon“ Vam nado-
metča drag glasovir ali harmonij. „Kranjske harmonike“, štiri različne
vrste, garantirane. Upravištvom časopisov in podjetjem, ki razpošiljajo
periodične cirkularje, priporočamo, da si ogledajo ameriški ročni stroj
za lepjenje naslovov. Ena oseba jih prilepiti lahko 3000 v eni uri!
Zelo enostavno delo! Velik prihranek na stroških dela!
„Gilliet“, ameriške brivske priprave po polovični ceni.
Za leane trgovce in lastnike gozdov: preizkušene
ameriške lahke motorne žage za podiranje dreves
in njih razlaganje na blode. Imamo tudi druge
privratne, konkurence zmogane ameriške
produkte, za katere se oddajajo odgovornim interesantom
zastopstva za vso Jugoslavijo.

JOSIP KREGAR
oblastveno preizkušeni mestni tesarski mojster
LJUBLJANA, Osta na Kodeljevo štev. 2

Izvršuje vsa v njegovo stroko spadajoča dela, in sicer: vodne in
nadtalne stavbe ter umetno tesarstvo. Prevzema po danih
kakor tudi lastnih načrtih zgradbo mostov, jezov, hiš, vil ter
rame gospodarske in industrijske stavbe, stolpne strehe,
kupole in cerkvena ostrejša, balkone, vrtno utice, ve-
rande ter razna druga vrtna arhitektonična dela. Stojnice,
dekorativne stropove ter dekorativne stenske opaže.

**Srpska domača ročna indu-
strija šilimova za kompletne
jedilnice, spalnice in pisarne
v Pirotu.**

Glavno zastopstvo za Slovenijo:
IV. KOSTEVC
LJUBLJANA
SV. PETRA OSTA ŠT. 4.
MANUFAKTURA.
Na drobno. 4668 Na debelo.

Restavracija in kavarna
„EMONA“
Aleksandrova cesta
4713
Fiala

Zarezani cementni strešnik,
betonske cevi, stopnice iz umetnega
kamenja po načrtu, betonske ograje,
4266
vratne podboje

nudi najceneje

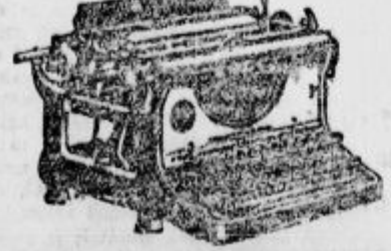
F. BANDA & DRUG
Ljubljana, Karlovaška cesta 3.

Osrednja čiparska zadruga
Pod Tranco št. 1
prodaja
idrijske čipke
iz najfinejšega lanenega sukanca.
Velesejem paviljon L št. 468.

Profesor
ZALOKAR
ordinira zopet
redno od pol dveh do treh
popoldne. 4790

Zahtevajte povsod
„Eta“
gorčico [senf]
katera se odlikuje
po svojem izrednem
okusu in kakovosti!

„Eta“
tovarna gorčice, družba z o. z.
Kamnik 4796
Paviljon „L“ 472 na velesejmu

**Pisalne
stroje**
Razmno-
ževalne
aparate
Računske
stroje 4892

THE REX CO.
Ljubljana
Gradišče 10.
Ustanovljeno
1906.
Zagreb
Duga ulica 32.
Paviljon H. št. 290.

Pisarni-
ško
pohištvo
ter vse
pisarniške
potreb-
ščine

Veliki inkvizitor

Ljubljanski roman iz najzanimljivejših dobe človeške zgodovine.

Tedaj je Estevan skočil, odrinil pri-
atelj in s krikom:
«Tu, moja Dolores! plani v sobo.
Za sta se zarocenca držala v obje-
mu in pozabivša na vse okolice kli-
cala:
«Moja! — Moja! — Končno! — Po
tlikih mesecih obupa končno svoja!»
In objemala sta se, poljubljala ter
redno snova vzklikala vaa srečna, od
kamenosti zmedena:
«Svobodna — svoja!»
«Kako ste mogli usteči?»
«Kdo ti je dal to obliko?»
«A kje so ostale žrtve? Mandamien-
to je resničen mojster, mar ne?»
Vprašanje je preskakalo vprašanje.
Dolores pa je odgovorila:
«Rešil me je pater Jožef že drugič!»
Ostrmeli so, a Dolores je pripove-
tovala. Tedaj je bolešno vzdihnila
Juana in kazala skozi okno:
«Nesó gal Zdaž ga nesó sémkaj!»
«Tvoj oče je rešen, Dolores! Vse bo
je dobro — jutri pobegnem skupaj
z mojimi!» je dejal Estevan vos bla-
žen.
«Oče, oče! Moj zlati oče! Kaj ste vse
prestali zaradi mene!» je vzklikala Do-
lores in hitela k vratom.
Guapa sta prinašala po stopnicah,
vsa potna in zasopla, s velikim tru-
dom onesveščenega grofa Argosa.
Opremo sta ga položila na širok di-
van, si s rokavom obrišala čelo in ho-
tela s poklonom urno oditi.

«Evo, za prijatelja!» je dejal Ximenes
in stisnil vsakemu nekaj dublonov v
pest. «Vrta dečka stali!»
Dolores pa je zakrčila in se zgrudi-
la na kolena. Oče ni dajal nikakega
znaka, da živi. Oči zaprte, obraz mrt-
vaški, lobanja skoraj popolnoma ple-
šasta, a roke in noge negibne. Ko ga
je Dolores prišla za levico, je čutila,
da mu je ledeno mrtla.
«Ah, Estevan, glej — oče je mrtev!»
«Ni mogoče! Saj je še pravkar ho-
diti!» se je oglasil guapo. «Samo neza-
vesten je. Dajte mu duhati gorčice ali
kisla!»
Juana je stekla v kuhinjo in se je
vrnila s obojem. Oče se je resnično
zgenil, ko je vsopel ostrí duh in nje-
gove oči so se odprle. Dolores je va-
sela vzkliknila: «On živi! On živi!»
Oče, pogledajte me! Jaz sem pri vas —
vaša Dolores! Svobodni ste!»
Grofove ustnice so začele momljati
nerazločno:
«Ogenj — grmada — strašno!»
«Oče, oče! Ne bojte se več! Rešili so
vas — ušli ste smrti — jutri že pohi-
timo v novo življenje!» je klicala Do-
lores in solze so ji tekale nevzdržno
preko lic.
«Sennor, glejte, jaz sem pri vas,
vaš Estevan — pomirite se!» je govo-
ril glasno Estevan in se sklanjal nad
grofom.
Rodriguez de Valero je prišel s čašo
alkantskega vina in jo nastavil grofu
na usta:
«Pijte, prijatelj!» je prigovarjal.
«Požirek — dval No, sinito, dragec!
Samo par kapljic! Slabi ste — to vas
okrepi!» — In s rahlo silo je odprl
onesveščenou usta in mu vtilal na je-
zik kapljema močno vino. Grof je po-

zrl enkrat — dvakrat, široko odprl
oči, kakor bi se ves začuden prebudil,
se zazrl v hčer in zaječal:
«Dolores — Estevan, bežita!»
Tudi Estevan je prosil, kledeč poleg
zarocenke: «Samo pijte še, da se okre-
pite!»
Toda grof ni mogel več požirati.
Vino se mu je pcejšalo po prsih, in
samo šepetaje je mogel bolnik še reči:
«Nikdar — nikdar več... Bežita,
bežita, otroka moja!»
Onesvestil se je zopet. In zbudilo ga
ni nič več. Njegove do skrajnosti iz-
črpane moči so niso vratile in njegovo
srce ni proneslo strašnih razburjenj
zadnjih ur. Kakor sveča, ki ji je zmanj-
kalo voska, je le še sunkoma zasopel,
prestajal za hipe povsem dihati, a levil
sapo iznova, drgetal, hlastal po zraku,
spalil obraz, se nasmehnil in s globo-
kim vzdihom obležal negiben.
Vsi prisotni so poklekli, molčali, le
Dolores je ihtela v robeo, ki si ga je
tlačila na usta.
«Oče! Moj edini, zlati oče! Je vzdih-
hala.
«Nikdar, nikdar več!» je ponovil de
Valero in vstal. Mučenik je dočrpel.
Vsa umri je svoboden, ko živi ni
smel svobodno. A niti ni ne bomo nik-
dar, nikdar svobodni, dokler ne bo ubi-
ta pošast inkvizicije... dokler ne bo
konec rimskega klerikalizma in abso-
lutizma! Zato je treba bresobirne bor-
be.»
Valero in Herrera sta odšla v sosed-
njo sobo.
«Dokler leže celo vladarji na trebuhu
pred papo in inkvizicijo, je taka
borba obupna.» je dejal ondi don Xi-
menes de Herrera. «Kristus je učil:
Moje kraljestvo ni na tem svetu; papo

pa nič! Moje kraljestvo je na tem in
na onem svetu; zato sem kralj vseh
kraljev in ni je moči nad menoj. Tako
so papo odstavili Kristusa, in če bi
se vrnil Kristus danes iznova na zem-
jo, ter skušal kakor pred 1500 leti s
bičem razgnati svoje prodirane in preob-
lastne hlapce iz božjega templja, kaj
bi se mu zgodilo?»
«Kaj neki! V ječo sv. oficeja bi ga
vrgli in setgali bi tudi njega na grma-
dilo!» je odgovoril de Valero. «Zato pa
ponavljam: borba mora biti proti in-
kviziciji neisprotna in brezobzirna!
Vsaka nova žrtve kliče po maščevanju,
in veliki inkvizitor Arbues naj poplaša
s svojim življenjem smrt grofa Ar-
gosa!»
«Da, smrt njemu! Zdaž ga privede-
jo v gardunjsko ječo... nocoj obra-
čunava s njim.» se je radoval Ximenes.
In z mračno odločnostjo sta govorila
dalje, kako začeta z inkvizicijo boj
na nož, ko je Juana odprla stranska
vratca. Vstopil je glavar Mandamento.
«Sennores, kot poštenjak izjavljam,
da pogodbe nisem izvršil in se zato od-
rekam vsaki nadaljnji nagradi.» je iz-
javil mrk in žalosten. «Toda krivce je
Manofina.»
«Inkvizitorja torej niste zgrabili?» je
vprašal hlastno stavec Valero.
«Manofina ga je skušal rabosti, a že-
lezna kačinja je inkvizitorja rešila živ-
ljenje.» je odgovoril Mandamento. «Ko
smo odnesli iz spreveda sennora grofa
Argosa in so famillari obkolili obvo-
jence ter velikega inkvizitorja, je Ma-
nofina izgubil razodnost. Pokvaril mi
je ves načrt. Tolašim se le s tem, da
Manofina ni član naše bratovščine.»

«Torej niste mogli nikogar rešiti ra-
zen grofa?» je vprašal Ximenes.
«Nikogar razen grofa in šestdeset
mladih žensk iz ječ sv. oficeja.» je pri-
povedoval glavar tatov in morilcev.
«Niti sennorita Dolores nismo našli vol-
je stolpu.»
«Sennorita Dolores je ušla sama in
je zdaž pri svojem mrtvem očetu.»
Mandamento je pobledele.
«Mrtve je sennor grof? In sennorita
Dolores je tukaj?» — Sramota Gardani
je naraščala z vsakim trenutkom! Odka-
živši, še nsem stal pred svojimi na-
ročniki tako do kosti blamirana kakor
danes. Toda prisegam vam, gospoda,
da hočem to sramoto krvavo izbrisati
ali pogoltni! Peter Arbues mora pasti
ali pa naj padem jaz in z menoj vsa
Gardunija... Dotlej prosim, da osta-
ne naša pogodba veljavna: uniči naj
jo ali moja smrt ali pa smrt inkviz-
torja!»
Obširno je poročal Mandamento,
kako se je vse vršilo v jetnišnici in na
cesti med pomikanjem spreveda na
Veliki trg, ter je vedno iznova zagotav-
ljal, da boše krivdo Manofine popravil
šim prej, da opere madež, ki je pokril
čast Gardunije in njenega glavarja...
Uro nato se je pomikal izpred Ju-
nine hiše kmetski voziček, ki ga je
vlekla mula. Na vozu je bila nakupiče-
na zelenjava in južno sadje. Kmetiški
starček je pogledal mulo.
Toda pred vozom in za njim so ob-
hlač v primerni razdalji stopali guapi
in obilvati. Delali so se, kakor da jim ni
vorilek nič mar. V istih pa so mu bili
strašarji.
(Dolje prihodnj.)

ADRIJA - Čajne mešanice specialitete Paviljon L 470 b

TVORNICA PARKETA
INDUSTRIJA DRVENE ROBE
D. D. KARLOVAC
Dobava i polaganje parketa Električna pilana
ZASTUPSTVA: Zagreb, Beograd, Ljubljana, Sarajevo, Split i Dubrovnik
Telefon int. poslovanje 35 Brojavi: Parkete Karlovac

Trgovski lokal
z opravo se prodaja pod jake ugodnimi pogoji.
Letni promet do 30 milijonov. — Ponudbe
na uprave „Jutra“ pod „Ugodni plačilni
pogoji“.

FRAN RAVNIKAR
Ljubljana, Linhartova ulica št. 25.
Stavbno in umetno tesarstvo, stavbno
mizarstvo, parna žaga in lesna industrija.
Telefon št. 413. — Poštni št. 423.
Prevzemajo zgradbe, hiše, vili, steklene stene, vrtna ušja, balkone, verande,
stopalo, vrat, okna; morebitne popravila za industrijske stavbe, dvorane in
razne druge zgradbe, za večje razpote od 12 do 40 m po lastnem sklopu.

Ne smete opustiti posetiti
SINGER
Paviljon „F“, oddelek šte. 155
na Ljubljanskem velesejmu

PARFUMS CHRYSIS
PARIS
15- Rue du Louvre
Francuska parfumerija
Besprikorna kakvoća
Najelegančnija oprema
Primjerne cene
Za velikog sajma Ljubljanskog
posjetite
Glavno stovarište za Jugoslaviju
u Škofjoj vesi kod Celja
ili
Skladište u Ljubljani
Parfumerija „Adrija“
u Selenburgovoj ulici
naprema pošti

DIAMANT
PUCEK & C.
PRIMO KUHINJE
PTUJ

ANT. KRISPER
Ljubljana, Mestni trg 26.
Izdelovanje čevljev. — Velika zaloga
pletanine, drobnega in galanterijskega
blaga. — Eksport kranjskih izdelkov:
krtač, zobotrebcev itd.

IVAN PERDAN
— LJUBLJANA —
velikoprodajno kolonijalnega in specijalnega blaga.
Glavni založnik Ciri in Metodovi vžigalci,
nudi po najnižji dnevni ceni:
kavo, riž, na finijeje namizno olje,
testenine, čaj, žganje in vse drugo
specijalno blago.
Postrežba točna in solidna.

HIGIJENIČNA ČESALNICA ZA DAME
O. FETTICH-FRANKHEIM
Ljubljana, Kongresni trg šte. 19
Negovanje las - Ondulacija - Barvanje s L'Oréal Henné - Električna ma-
šala lica - Masazura - Parfumerija - Izvršnje vaa
lasna dela - Kupuje odpadane in odrezane lase po najnižji dnevni ceni

VI.
Trgovci, posetite!
VZORČNI VELESEJEM V PRAGI
od 2. do 9. septembra
Znižana vožnja na jugoslovanskih in češkoslovaških železnicah. — Znižana pristojbina za vizum.
Direktni posebni vlaki
med Prago in
Ljubljano.
Pojasnila daje:
Češkoslovaški konzulat,
Ljubljana, Breg št. 8.
Aloma Company, d. z. o. z.
Ljubljana, Kongresni trg 3

Tiskovna zadruga v Ljubljani. Knjige za osnovne šole.

I. razred.

Krščanski nauk za prvence. Din 4.—
Wider: Prva čitanka (prej Moje prvo berilo). Din 16.—
Črnivec: Računica, I. del. Din 6.—

II. razred.

Krščanski nauk za prvence. Din 4.—
Gangl: Druga čitanka. Din 16.—
Schreiner-Bezjak: Jezikovna vadnica, I. stop. Din 2'60.
Črnivec: Računica, II. del. Din 9.—
Družovič: Pesmarica, I. del. Din 13.—

III. razred.

Krščanski nauk za prvence. Din 4.—
Kociper: Male zgodbe. Din 9.— (Samo za vadnico.)
Črnež: Tretja čitanka. Din 16.—
Schreiner-Bezjak: Jezikovna vadnica, II. stop. Din 4.—
Črnivec: Računica, III. in IV. del. Din 16.—
Lésica-Lokovšek-Mole: Prva srbska ali hrvatska čitanka. Din 15.—
Družovič: Pesmarica, II. del. Din 15.—
Schreiner-Bezjak: Prva nemška vadnica. (Samo za vadnico.) Še v tisku.

IV. razred.

Katoliški katekizem. Din 18.—
Panholzer: Velike zgodbe sv. pisma. Din 30.—
Sreiner-Bezjak: Jezikovna vadnica, III. stop. Din 6'60.
Črnivec: Računica, III. in IV. del. Din 16.—
Lésica-Lokovšek-Mole: Prva srbska ali hrvatska čitanka. Din 15.—
Plesničar-Grum: Slovenija. (Še ni izšla.)
Zemljevid Slovenije 1:75.000.
Družovič: Pesmarica, III. del. Din 18.—
Rape: Četrta čitanka. Din 25.— (Samo za vadnico.)
Schreiner-Bezjak: Prva nemška vadnica. (Samo za vadnico.) Še v tisku.

V. razred.

Katoliški katekizem. Din 18.—
Panholzer: Velike zgodbe sv. pisma. Din 30.—
Rape: Četrta čitanka. Din 25.—
Schreiner-Bezjak: Jezikovna vadnica, IV. stop. Din 9'20.
Črnivec: Računica, V. del. Din 15.—
Jederlinič: Druga srbska ali hrvatska čitanka. (Še ni izšla.)
Družovič: Pesmarica, III. del. Din 18.—

VI. razred.

Katoliški katekizem. Din 18.—
Panholzer: Velike zgodbe sv. pisma. Din 30.—
Flere: Peta čitanka. Din 46.—
Schreiner-Bezjak: Jezikovna vadnica, V. stop. Din 9'25, ali
Brinar: Slovenska vadnica, višja stop. Din 15'50.
Jederlinič: Druga srbska ali hrvatska čitanka. (Še ni izšla.)
Hauptmann: Računica za meščanske šole, I. Din 8.—
Družovič: Pesmarica, III. del. Din 18.—

Neobvezne pomožne knjige za VI. razred.

Matek-Peterlin: Aritmetika za nižje razrede srednjih šol. Din 30.—
Mazi: Geometrija za nižje razrede srednjih šol. Din 24.—
Pajk-Kržišnik: Zemljepis, I. del. Din 24.—
Brinar: Zgodovina za meščanske šole, I. in II. del. Din 44.—
Orožen: Zemljepisni atlas. Din 2'60.
Macher: Prirodopis za mešč. šole, II. in III. del. Din 57.—
Senekovič: Fizika in kemija za mešč. šole, I. stop. Din 12.—

Vse te knjige se dobe v Tiskovni zadrugi
v Ljubljani (Prešnova ulica 54).

Theodolite, tachymetre, nivelacijske instrumente, planimetre, pantografe, nivelacijske in trasirne letve, merilne trakove, libele, logaritmična računalna, šablone za pisma, trikotniki, prizmatična in druga precizna merila; risalno orodje, risalne stole, aparate za svetli tisk, svetlobne, prozorne in druge tehniške papirje ima stalno v zalogi

Viljem Sequardt
delavnica za precizno mehaniko

Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 4 (na dvorišču).

Vsa v to stroko spadajoča popravila se izvršujejo točno in solidno.

L'UNION francoska zavarovalna družba
v Parizu, osnovana leta 1828.

Skupna glavica 400 milijonov frankov. Prevzema vse vrste požarnih in življenjskih zavarovanj. — Pojasnila dajejo brezplačno vsi krajevni zastopniki in generalno zastopstvo za Slovenijo: „MEXIDA“, mednarodna eksportna in importna družba z o. z. v Ljubljani, Sv. Petra cesta št. 33.

Agilne zastopnike sprejemamo pod ugodnimi pogoji.

LEGITIMACIJE „VELESEJME“

v Ljubljani à Din 50.—
Pragi à . 20.—
na Dunaju à . 25.—
v Gradcu à . 40.—

prodaja

Aloma Company

anončna in reklamna d. o. o. z.

LJUBLJANA, Kongresni trg št. 3.

Telefon 174.

4540

Splošno ključavničarstvo
Josip Rebek
v Ljubljani, Cankarjevo nabrežje 9
se priporoča za vsa v to stroko
spadajoča dela.

Teodor Korn

Ljubljana, Poljanska cesta 8

se priporoča cenj. občinstvu
za izvrševanje vsakovrstnih

kleparskih in vodovodnih
instalacijskih del

kakor tudi za pokrivanje streh

Vsa stavbinska in kleparska dela v
priznani solidni izvršitvi. Proračuni
brezplačno in poštne prosto. Po-
pravila točno in po najnižji dnevni
ceni. — Ambalaža iz pločevine.

„VOLTA“

tovarna električnih žarnic
d. d.

MARIBOR

izdeluje vsakovrstne
električne žarnice

najboljše kakovosti
po najnižjih cenah

Razstavi v lastnem pavi-
ljonu na ljublj. velesejmu

Tvornica umetnega marmorja

„**LIPOLIT**“

Ljubljana d. o. o. z. Slomškova ul. 19

Izdelovanje betonskih plošč v imitaciji mar-
morja v vseh barvah s trajnim, vsem eru-
zijam kljubujočim bleskom.

Specijalna uporaba za stenske obloge, plošče
za pohištvo, sklepalne plošče, napisne
plošče itd.

Edino patentirano podjetje te vrste v Jugoslaviji.

Utemeljeno god. 1891.

Utemeljeno god. 1891.

AND. JAKIL

tvornica kože i cipela d. d. - Karlovac.

Brzjavil: Jakil - Karlovac. Telefon: pisarna 70, tvornica 50, stan 118.

Podružnice: ZAGREB, Gundulićeva ul. 20, LJUBLJANA:
Poljanska cesta 13, BEOGRAD: Skopljanska ul. 3.

Proizvaja:

Vache d'zoneve u poluticama
Vache krupone :: Okrajine
Vratove :: Tabanice (Brand-
zoline) :: Teletinu žutu i crnu
Kravine žute
Kipse cugovane :: Boxcaif.
Solidna kvatiteta.

Cipele muške, ženske i dje-
čje iz boka u svim bojama
tine i kravine:
Moderne, američanske i
obične radničke (bakandže).
Elegantna izrada iz čiste
kože.

4583

Paviljon „J“ broj

SRPSKA FABRIKA TEPIHA
LAZAR DUNDJERSKI D. D.
VELIKI BEČKEREK (BANAT).

Najmodernije urejeno domaće podjetje za izdelovanje
vsake vrste Furne, Velvet, Papestry, Boucle Kidder-
minster, Derna, Holländer, Jute, Manila preprog in
meketov kakor tudi splošno znanih specialitet

ROČNO DELANIH SMIRNA PREPROG.

Zastopnik za Slovenijo tvrdka

A. DULAR, Ljubljana, Miklošičeva cesta 36.

LJUBLJANSKI VELESEJEM
PAVILJON „H“ št. 306.

Vse potrebne pojasnila daje organ v paviljonu, ki sprejema tudi naročila.

POZOR!

Kdor ne obišče na
III. Ljubljanskem velesejmu
v paviljonu „G“ št. 248
8459 tvrdke

Franc Lubas & sin
izdelovatelj harmonik

ne bo videl, kako izgleda lepa,
precizna in dobro delujoča

harmonika

Franc Lubas & sin, Klagenfurt.

„SLOGRAD“

Slovenska gradbena in industrijska d. d.

Telefon Interurb. 180.

Telefon Interurb. 180.

Tehnična pisarna: Ljubljana, Spodnja Siška

Frankopanska ulica 151.

Izvršuje: stanovanjske hiše, trgovska poslopja, moderne industrijske zgradbe, betonske in železo-
betonske konstrukcije, vsakovrstne vodne naprave na podlagi 25 letnih izkušenj.

Specijaliteta: železobetonske cevi za vodne naprave in vodovode.

Zastopa patent dr. inž. Empergerja za izvrševanje konstrukcij iz armiranega betona s litoželeznimi
vložki na visoke tlačne napetosti (kakor pri skladiščih, „silo“-mostovih in podobno).

Izdeluje vse vrste tehničnih projektov in statičnih proračunov. Parna žaga.

Za nakup vsakovrstnih strojev in orodja
za poljedelstvo in obrt, z bogato za-
logo vsakovrstne kuhinjske opreme in
vsega v železniško stroko spadajočega
blaga se priporoča tvrdka 4624

Schneider & Verovšek

trgovina z železnino

v Ljubljani, Dunajska cesta 16.

Priložnosti nakup!

**Lokomobile,
motor na bencin**

nekaj drugih strojev in poljsko želez-
niški material, vse rahljeno, proda ceno

„OBNOVA“

gradbena družba z o. z. v Ljubljani
Dunajska cesta. 4494